

Täysistunto

Torstai 5.9.2024 klo 16.01—20.28

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 20.28.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.01—17.04 ja 18.00—19.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.04—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (19.59—20.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
opetusministeri Anders Adlercreutz
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
elinkeinoministeri Wille Rydman
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

2.1. Suullinen kysymys yksityislääkärikäynnin Kela-korvauksen korottamisesta (Antti Lindtman sd)

Suullinen kysymys SKT 131/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Kun hallitus kokoontui budjettiriiheen, niin pääministeri taisi todeta siellä, että ”täällä ei rahaa jaeta”. Ja kun hallitus tuli budjettiriihestä, niin kaikkien hämmästykseksi siellä on ainakin yksi kohde, johon kyllä tuntuu riittävän rahaa. Se on yksityisen terveysbisneksen tukemiseen tarkoitettujen Kela-korvausten nostaminen. Kun nyt vuoden ajan olette tätä lisärahaa sinne jakaneet, samalla kun muualta leikataan, niin nyt on nähty tämän vuoden aikana, mikä siellä on tulos. Hoitojonot eivät ole lyhentyneet. Olette saaneet murskakritiikkiä erittäin laajasti asiantuntijoilta ja hyvinvointialueilta — jopa Lääkäriliitto viime maanantaina sanoi, että tämä olisi nyt peruttava. Ymmärrän, että nämä tahot, joille tämä raha ohjautuu, ovat teitä kovin lähellä, mutta eikö teidän kannattaisi kuunnella tätä kritiikkiä?

Ja kun samaan aikaan ministeri Juuso on pidentämässä hoitojonoja terveyskeskuksissa jopa kolmeen kuukauteen, niin kysyn teiltä, ministeri Juuso: miksi on tärkeää, että hyvinvoivat, varakkaat ihmiset pääsevät entistä nopeammin hoitoon, [Puhemies koputtaa] samalla kun te pidennätte hoitojonoja julkisissa terveyskeskuksissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.04 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ota kantaa tuohon Kela-korvausasiaan, koska se on toisen ministerin salkussa. Mitä tulee hoitojonoihin, niin hoitojonothan ovat lyhentyneet todella paljon tällä hetkellä. Sillä, että se maksimiaika säädetään siihen kolmeen kuukauteen, me palaamme siihen tilanteeseen, mikä meillä oli reilu vuosi sitten, [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] eikä meillä silloinkaan kovin suurta hätää ollut.

Ratkaisevinta siinä hoitoonpääsyssä on se hoidon tarpeen arviointi, mikä tehdään jokaisen potilaan kohdalla erikseen, ja se arviointi on se, mikä ohjaa sitä hoidon tarvetta ja sitä, kuinka nopeasti pääsee lääkäriin, kuinka nopeasti pääsee jatkohoitoon, ja nimenomaan vaikuttaa siihen hoidon jatkuvuuteen. On paljon tehokkaampaa panostaa niihin potilaisiin, jotka oikeasti, nopeasti tarvitsevat hoitoa, ja heidän jatkohoitonsa. Tällä pystytään ihan varmasti ehkäisemään se sairauksien paheneminen [Aki Lindén: Miksi viedään rahat?] ja siitä johtuvat kustannukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Kysymyksen sisällön perusteella annan vastauspuheenvuoron myös ministeri Grahn-Laasoselle. Olkaa hyvä.

16.05 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Lindtmanin kysymyksen: Meitä lähellä ovat suomalaisten asiat,

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

ja Kela-korvauksia sai viime vuonna puolitoista miljoonaa suomalaista. Niillä helpotetaan ihmisten hoitoonpääsyä monikanavaisesti. Meillä on julkinen terveydenhuolto, hyvinvointialueet, joille ensi vuonna rahoitus kasvaa 2,2 miljardia euroa. Meidän kokonaisrahoitus hyvinvointialueille on noin 26 miljardia euroa, ja Kela-korvausten osuus ensi vuoden budjetissa on 70 miljoonaa, eli tämä on pieni murunen tästä kokonaisuudesta.

Se, mitä tavoittelemme, on tietysti se, että Kela-korvaukset kanavoituisivat mahdollisimman vaikuttavasti. Tähän asti ollaan jouduttu operoimaan voimassa olevan lain nojalla, mutta hallitushan on jo ohjelmassaankin tuonut esiin sen, että valmistelemme uutta Kela-korvausmallia, jossa pyritään vahvempiin vaikutuksiin. Tämä ollut kritiikki on tunnustettu erinomaisen hyvin, ja me teemme vielä merkittäviä muutoksia lausunnolla olleeseen versioon, niin että saamme Kela-korvauksista aidosti vaikuttavan työkalun suomalaisten parhaaksi, helpottamaan hoitoonpääsyä ja auttamaan ihmisiä tilanteessa, [Puhemies koputtaa] jossa meillä on hyvinvointialueilla erittäin paljon jonoja. [Mauri Peltokangas: Loistava vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.06 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä moni suomalainen jää kysymään, että kun tämä Kela-korvauksiin laitettava lisäraha, puoli miljardia vaalikaudessa, on niin pieni raha, että siitä ei tarvitse välittää, ja sitten kun ministeri Juuso on pidentämässä tavallisten suomalaisten hoitojonot jopa kolmeen kuukauteen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei nyt oikein lähde!] millä te olette säästävinänne 120 miljoonaa, niin se on niin iso raha, että se on pakko leikata sieltä hyvinvointialueilta pois, niin ei hän tässä ole mitään logiikkaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja lopputulos on se, että heidän, jotka ennestäänkin käyttävät yksityistä terveydenhuoltoa, tukensa sinne kolminkertaistuu ja samaan aikaan tavallisten suomalaisten hoitojonot pitenevät.

Kysyn nyt vielä kerran ministeri Juusolta: Kun te olette siis pidentämässä hoitojonot ja ottamassa ne rahat vielä pois, mikä tarkoittaa vähemmän hoitajia ja vähemmän lääkäreitä, niin eikö niitä rahoja tarvittaisi siellä hyvinvointialueilla, terveyskeskuksissa, jotta ihmiset pääsisivät hoitoon, niin ettette te romuttaisi tätä hoitotakuuta, [Puhemies koputtaa] jota te juuri äsken tuossa kehuitte? [Mauri Peltokangas: Kaksi miljardia tulee lisää! Eikö demareille riitä mikään?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.08 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistutan jälleen kerran, että hyvinvointialueille menee ensi vuonna 2,2 miljardia euroa lisää rahaa. Muistutan myöskin siitä, että hyvinvointialueiden rahoitus on yleiskatteellista eli he voivat käyttää sen haluamallaan tavalla. Se tarkoittaa myöskin sitä, että se 96 miljoonaa, mikä hyvinvointialueilta lähtee pois tämän hoitotakuun myötä, ei välttämättä näy siinä hoitoonpääsyssä, koska hyvinvointialueilla on mahdollisuus käyttää sitä myöskin muuhun. Kun se raha hyvinvointialueille annettiin, ei sitäkään tarkisteta, käytetäänkö sitä nimenomaan juuri tähän tarkoitukseen. Yleiskatteellinen rahoitus, itsehallinto — siinä se.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.08 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on totta, että hoitoon on nyt päästy hyvin, kahdessa viikossa noin 90 prosenttia kansalaisista on päässyt hoitoon. [Juho Eerola: Niistä, ketkä hakeutuu!] Nyt ollaankin huolissaan siitä tulevaisuudesta, [Eduskunnasta: Tehän te soten teitte!] pääseekö jatkossakin ajoissa hoitoon. Se huolettaa tällä hetkellä varsinkin kuntalaisia.

Nyt kun hoitotakuun myötä viedään myös 121 miljoonaa euroa rahaa näiltä hyvinvointialueilta, niin se käytännössä tarkoittaa sitä, että ne rahat viedään lääkäreiden ja sairaanhoitajien palkkarahoista. [Ben Zyskowicz: Sehän riippuu hyvinvointialueiden päättäjistä!] Tämä huolestuttaa nyt, kun samalla laitetaan 500 miljoonaa euroa Kela-korvauksiin, ja nyt vuoden jälkeen olemme jo huomanneet, että sillä hoitojonoja ei ole lyhennetty. Oletteko, ministeri, aidosti sitä mieltä, ettei tämä 500 miljoonaa euroa auttaisi hyvinvointialueita tässä vaiheessa, jotta hoitojonot pystyttäisiin pitämään myös jatkossa lyhyinä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.10 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole mitään 500:aa miljoonaa, vaan ensi vuoden budjettiin on varattu näihin Kela-korvauksiin 70 miljoonaa euroa. [Välihuutoja vasemmalta] 500 miljoonaa on se kokonaissumma, joka kertyy neljän vuoden aikajaksolta [Krista Kiuru: Kyllä, kyllä!] ja joka sisältää vakuutettujen osuuden. Eli se valtion osuus tästä kokonaisuudesta on se 335 miljoonaa neljän vuoden aikana.

Haluan nyt muistuttaa mittakaavassa jälleen siitä, että puhutaan todella pienestä osasta koko sote-rahoitusta. Meidän sote-budjettimme pääpaino on ylivoimaisesti hyvinvointialueiden tilanteessa. Tämä hallitus lisää ensi vuoden budjetissa 2,2 miljardilla hyvinvointialueiden rahoitusta — eli merkittävä lisäys, koska meillä palveluntarve kasvaa ikääntyvälle väestölle.

Haluaisin tältä salilta kysyä — kättä pystyyn: Kuka esimerkiksi vastustaa sitä ajatusta, että ensi vuonna hedelmöityshoitoihin käytetään Kela-korvauksia, tai sitä, että naiset pääsevät gynekologipalveluihin, joita julkinen palvelu ei tarjoa, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] tai hammaslääkäriin, suun terveydenhuoltoon, johon julkiselta on vaikea saada aikoja? Vastustatteko te sitä, että käytämme Kela-korvauksia esimerkiksi näille puutealueille? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän hillitsemään hälinää salissa. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.11 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se iso ongelma on se, mikä me ollaan nyt jo huomattu, että Kela-korvausten nosto ei tuo uusia ihmisiä sinne yksityiselle. [Ben Zyskowicz: Siksi systeemejä muutetaan!] Ja kun mietin vaikka nuorten mielenterveyttä, niin psykiatrille pääseminen on vaikeata, ja jos sinne menet, niin se yhden kerran lasku voi olla vaikka kaksisataakahdeksankymppiä, ja Kela-korvaus siitä on joitakin kympejä. Se sama raha oltaisiin voitu sijoittaa siihen, että nuorten olisi helpompi päästä hoitoon hyvinvointialueilla. Tämä on se ongelma. Sitä ei voi kiertää millään. Se, että ne rahat laitetaan sinne yksityiselle psykiatrille — ja se on ikävää, että psykiatrit ovat kaik-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

ki kohta yksityisellä — ei paranna sitä ison osan väestöä, nuorten, asemaa. Onko tämä teidän mielestänne oikeasti fiksu asia esim. nuorten mielenterveyteen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.12 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus satsaa enemmän kuin koskaan ennen nimenomaan nuorten mielenterveyspalveluihin. [Kokoomuksen ryhmästä: Älkää enää äänestäkö vastaan!] Meillä on tulossa alle 23-vuotiaille voimaan terapiatakuu, jonka puitteissa on mahdollista ilmaiseksi saada psykososiaalisia interventioita. Meille on myönnetty viime kevään kehysriihessä 500 000:n lisäraha nuorten chat-palveluihin. Nyt budjettiriihessä myönnettiin kaksi miljoonaa euroa walk-in-palveluiden laajentamiseen. Olemme myöskin pilotoimassa lastensuojelun hybridiyksikköä ensi vuonna. Olemme uudistamassa lastensuojelulakia. Näin paljon ei ole yksikään hallitus tehnyt ennen meitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.13 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitiikka on arvovalintoja. Me keskustalaiset emme olisi leikanneet hyvinvointialueiden rahoitusta, vaan olisimme antaneet niille aidon työrauhan aloittaa iso uudistus. Kela-korvausten miljoonapanostusten sijaan olisimme tukeneet rahapulasta kroonisesti kärsiviä hyvinvointialueita.

Hallitus määrää alueille jatkuvasti uusia säästötavoitteita, joten kehittämisen sijaan alueilla laaditaan koko ajan uusia säästölistoja: lopetetaan terveysasemia ja vähennetään vanhustenhoitopaikkoja. [Vilhelm Junnila: Kotikunta—maakunta-malli!] Iäkkäitä aviopuolisoita erotetaan toisistaan ja sijoitetaan jopa satojen kilometrien päähän toisistaan.

Arvoisa ministeri Juuso, mitä te vastaatte ikääntyneelle aviopuolisolle, joka ei 70 avioliittovuoden jälkeen pääse näkemään iäkästä puolisoaan? [Sari Sarkomaa: Ei kannata äänestää keskustaa!] Onko teillä rakentavia ratkaisuja, jotta hyvinvointialueilla ei tarvitsisi tehdä näin hulluja ja epäinhimillisiä päätöksiä? [Ben Zyskowicz: Tällaisenko soten te päätitte?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.14 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Muistutan keskustaa siitä, että kun te tämän sote-mallin loitte, te loitte myöskin yleiskatteellisen rahoituksen ja te loitte myöskin aluevaltuustot ja aluehallitukset, jotka päättävät yksityiskohtaisesti siitä, mihin se yleiskatteellinen rahoitus kohdistetaan, jota ensi vuonna on tulossa hyvinvointialueille 26 miljardia euroa. Totta kai kannustan kaikkia hyvinvointialueita ottamaan tällaiset inhimilliset näkökohdat huomioon, kun ne sijoittavat ja tarjoavat palveluita vanhukselle. Se on ihan itsestään selvää, että kukaan ei halua sitä, että vastentahtoisesti puoliset erotettaisiin toisistaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

16.15 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän alkuperäiseen kysymykseen, ja kun sieltä ministeriainiosta pyydettiin, että täältä vastattaisiin, niin kerron, miksi se teidän 30 miljoonan euron panostus ja koko vuoden 60 miljoonan euron panostus ei ole lisännyt yksityisiä lääkärikäyntejä. Se johtuu siitä, että kun tavallinen lasku yksityissektorilla on 150—180 euroa ja siihen kolmenkymmen toimistomaksu päälle ja siihen laboratoriokulut ja siihen kuvantamiskustannukset, jos sellaisia tulee, niin se, että jos siitä saa kahdeksan tai kymmenen tai 15 tai 30 euron korvauksen, tarkoittaa käytännössä sitä, että se omavastuu on edelleen niin suuri, että se ei houkuttele käyttämään, jos suinkin on tarjolla julkisia palveluita. Siksi asian ydin on se, että miksi otatte pois hyvinvointialueilta sen 120 miljoonaa euroa, joka oli tarkoitettu, vaikkakin yleiskatteellisen rahoituksen osana, nimenomaan siihen perusterveydenhuollon vahvistamiseen.

Ja mitä tulee siihen 2 200 miljoonaa euroon, siitä 1 500 miljoonaa on kompensatiota vuoden 23 alijäämästä ja muun kustannustason nousua. [Puhemies koputtaa] Mitään uutta lisää siellä ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.16 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä oppositio jälleen useissa puheenvuoroissaan esittää, että hallitus tekee leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen. [Välihuutoja vasemmalta] Ensi vuoden osalta tämä hyvinvointialueiden yleiskatteellinen rahoitus, joka siis on noin 30 prosenttia koko valtion budjetista, nousee 2,2 miljardia euroa. Se, että meidän sote-menot kasvavat, on tietenkin luonnollista meidän ikääntymiskehityksen vuoksi, mikä tulee nostamaan tulevaisuudessa entistä enemmän hoiva- ja terveystenonja, mutta tämän osuus tästä kokonaisuudesta on varsin pieni.

Sen sijaan mitä tulee tähän, mihin edustaja Lindén viittasi, että korjataan tätä syntynyttä alijäämää, niin aivan totta, samaa rahaa se on, tismalleen samaa rahaa, jota valtio antaa hyvinvointialueille. Tämä uudistuksen kanssa, joka on edellisen hallituksen tekemä ja meille annettu, me yritämme selviytyä, ja siihen liittyy hyvin monenlaisia haasteita, mutta ajatus siitä, että me teemme sinne erillisiä leikkauksia, ei lainkaan pidä paikkaansa. Menokehitys, joka hyvinvointialueilla tälläkin hetkellä toteutuu ja edelleen jatkuu, on se, mihin meidän on myös kiinnitettävä huomiota. [Puhemies koputtaa] Tämä olisi jotenkin ymmärrettävää, mikäli palvelut tässä maassa olisivat priimaa, [Puhemies koputtaa] mutta kuten tiedämme, ne eivät ole. [Aki Lindén: JTS:ssä on lueteltu kymmenen eri leikkausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

16.18 Alviina Alametsä vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terapiaan pääseminen on kuin temppurata, ja nuori törmää apua hakiessaan byrokratiaan, hoidon tarpeen arviointiin ja hengenvaarallisiin jonoihin. Hallitus pahentaa tätä leikkaamalla opiskelija-asumisesta, toimeentulosta, koulutuksesta ja palveluista. Ministeri tässä lupaili tukea nuorille, mutta päinvastoinhan tehdään: terveydenhuollon hoitotakuuta pidennetään, lastensuojelun jälkihuollosta leikataan 24 miljoonaa, nuorisotyöstä neljä ja sote-järjestöiltä 80 miljoonaa. Jättileikkausten jälkeen hallituksen lupailemat pienet toimet ovat tippa vettä roihuavaan tulipaloon, vain murto-osa leikatusta.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Terapiatakuu on tarpeen. Miksi hallitus haluaa rajata sen vain alle 23-vuotiaisiin? Jos kerran terapiatakuu halutaan rajata vain nuorille, niin nuorisolainkin mukaan nuoria ovat alle 29-vuotiaat. Kysynkin teiltä, ministeri Juuso: miten hallitus varmistaa, etteivät nuorten mielenterveys ja hyvinvointivaltio romahda näistä leikkauksista, ja miten hengenvaarassa olevat saavat apua, kun he jäävät terapiatakuunkin ulkopuolelle? — Kiitos. [Ben Zyskowicz: Te ette saaneet koko terapiatakuuta aikaiseksi!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.19 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä 23 vuoden ikäraja on sellainen asia, mitä voidaan tietysti korottaa, jos huomataan, että se toimii ja jos rahaa löytyy lisää. Siihen on nyt budjetoitu 35 miljoonaa euroa vuosittain, koska me annamme tietysti rahaa, kun hyvinvointialueille tulee uusia tehtäviä. Huomautan, että alle 23-vuotiaille tämä palvelu on ilmaista ja sen saatavuus tulee huomattavasti paranemaan. Sitä ei myöskään koske kolmen kuukauden hoitotakuu, vaan heillä pysyy 14 vuorokauden hoitotakuu. Nimenomaan lasten ja nuorten osalta olemme alkaneet tehokkaisiin toimiin, mutta mikään ei kiellä hyvinvointialueita laajentamasta sitä myöskin vanhempiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.20 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyytäisin, ministeri Juuso, teitä kiinnittämään huomiota kasvaviin hyvinvointi- ja terveyseroihin. Meillä Suomessa pienituloisilla verrattuna suurituloisimpiin on jopa kymmenen vuotta eliniässä eroa. Me olemme todella huolestuneita erityisesti näistä pienituloisista ja paljon palveluita tarvitsevista — miten he jatkossa saavat hoitoa?

Nyt te olette leikkaamassa hoitotakuuta, perusterveydenhuoltoa, vanhustenhoidosta, vammaispalveluista. Juuri kehitysvammaiset olivat yhteydessä erittäin huolestuneina tästä. Te leikkaatte näiltä ihmisiltä, mutta samaan aikaan te lisäätte yksityiseen terveydenhuoltoon 500 miljoonaa, ja tätä arvovalintaa me emme hyväksy emmekä ymmärrä.

Toivoisinkin, että perustelisitte tätä teidän arvovalintaa. Pidätkö huolestuttavana tätä hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua, ja mitä konkreettista teette näiden erojen kaventamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.21 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjaan ensin tämän väärinkäsityksen liittyen vammaispalvelulakiin ja vammaisille tarkoitettuihin palveluihin: Hallitus budjetoii niihin lisää rahaa yli 30 miljoonaa euroa sen entisen lisäksi, mikä vammaispalveluihin menee. [Juho Eerola: Hyvä, että tätä korjataan!] Vammaispalveluihin menee tällä hetkellä valtion budjetista noin kaksi ja puoli miljardia euroa, ja se tulee vielä nousemaan uuden vammaispalvelulain myötä. Emme todellakaan ole huonontamassa vammaisten palveluita. [Vasemmalla: Te säästätte 70 miljoonaa!]

Se, että pienituloisilla ja hyvätuloisilla on hyvinvointieroja, ei ole uusi asia. Se on ollut aina. Se, että ne ovat nyt nousemassa, on valitettavaa. Siihen tietysti yksi toimenpide, mitä me teemme, on ministeri Bergqvistin salkussa oleva Suomi liikkeelle -ohjelma, 80 miljoo-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

naa euroa tällä hallituskaudella, 20 miljoonaa per vuosi, laitamme Suomi liikkeelle -ohjelmaan, jonka puitteissa innostamme ja haemme toimintamalleja lisää, jotta liikunta lisääntyisi, koska sillä on suora yhteys myöskin terveyteen ja hyvinvointiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.22 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Purra, kun teiltä eduskuntavaaleissa kysyttiin koulutusleikkauksista, niin te vastasitte: ”Päinvastoin erityisesti peruskoulu ja ammatillinen kaipaavat lisää resursseja.” Nyt teidän budjettiriihenne on puitu, ja yllättäen ammatillisesta koulutuksesta leikataankin 120 miljoonaa. 120 miljoonan leikkaus tarkoittaa sitä, että jopa 1 600 opettajaa laitetaan kilometritehtaalle ja koko ajan kasvavan työttömien joukon jatkoksi.

Arvoisa pääministeri Orpo, vielä viime vuonna te lupasitte, että hallitusohjelmakirjaukset eivät tarkoita sote-palveluista leikkaamista, mutta niin nyt tapahtuu. [Ben Zyskowicz: Ei tapahdu!] Vanhuspalveluista leikataan tuhannen hoitajan työpanos, hoitoonpääsyä vaikeutetaan ja sairaalaverkkoa karsitaan. Kysynkin nyt teiltä: eikö olisi aika perua nämä teidän tehottomiksi osoittautuneet puolen miljardin lahjat terveysfirmoille ja käyttää nämä rahat sen sijaan julkisen terveydenhuollon vahvistamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.23 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin hyvää syyskauden alkua kaikille. — Tämä varmaan toistetaan täällä kymmeniä kertoja syksyn mittaan, kuten tehtiin jo kevätkaudella: Hallitus ei leikkaa sote- ja hyvinvointialueiden rahoitusta, vaan lisää sitä nyt tästäkin vuodesta ensi vuoteen yli kahdella miljardilla eurolla. Yhteissumma on 26 miljardia, ja sillä hyvinvointialueiden pitää pystyä järjestämään hyvinvointipalvelut. Se on iso työ. Tämä Suomen hyvinvointihistorian suurin uudistus on alkutaipaleella. Hyvinvointialueiden kanssa nyt tehdään töitä, että ne rahat saadaan riittämään ja ihmiset pääsevät hoitoon.

Mitä tulee tähän yksityiseen puoleen, jota nostatte esille, niin kuten ministeri täällä totesi, me tulemme suuntaamaan tämän 70 miljoonaa euroa tehokkaammalla tavalla. Kela-korvausmallia tullaan uudistamaan, ja se tullaan tuomaan eduskunnalle, niin että se todellakin parhaalla mahdollisella tavalla vaikuttaa siihen, että ihmiset pääsisivät sujuvammin hoitoon ja ennen kaikkea [Puhemies koputtaa] että terveyden edistäminen paranee. [Timo Heinonen: Kuulostaa järkevältä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.24 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä pääministeri Purra... [Naurua — Antti Lindtman: No niin, sieltä se tuli! — Välihuutoja] — pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra ovat tuoneet esille, sote-rahoitus kasvaa yli kahdella miljardilla ensi vuonna, ja kokonaisuudessaan se on yli 26 miljardia. Kela-korvaukset, mistä täällä puhuttiin, ovat alle 0,5 prosenttia tästä kokonaissummasta, niin että laitetaan nämä oikeisiin mittasuhteisiin ja keskitytään täällä niihin oikeisiin asioihin, mihin täällä pitää todella vaikuttaa.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Tämä hallitus muun muassa panostaa lasten ja nuorten palveluihin turvallisuuden ja koulutuksen lisäksi ensi vuonna niin, että panostetaan päihteillä ja väkivallalla oirehtiville nuorille, nuorten huumekuolemien ehkäisyyn, lastensuojelun hybridimallin kehittämiseen, harrastus- ja päivätoimintaan, perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamiseen, oppimisen tukeen sekä lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseen. Näitä kaikkia tulee hallitus edistämään, [Puhemies koputtaa] ja nämä jos mitkä ovat vaikuttavia lapsiin ja nuoriin kohdistuvia toimenpiteitä. [Vasemmalta: Lapset ja nuoret kärsivät eniten! — Pääministeri Purra vastaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — En erottanut tästä puheenvuorosta kysymystä, joten siirrymme seuraavaan kysyjään. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.26 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä hoitopääsyssä on kyllä hyvin outo arvovalinta, eikä vain arvovalinta, vaan myös hyvin konkreettinen kysymys kansalaisten terveydestä. Teillä on ollut, ministeri Juuso, punnittavananne yhtäältä edellisen hallituksen säätämä hoitotakuu ja nopeutunut hoitopääsy julkisissa peruspalveluissa ja toisaalta tämä vaalikauden aikana 500 miljoonaa euroa satsattava raha yksityiseen terveysbisnekseen, ja kummin te olette tässä valinneet? Te olette valinneet romuttaa tämän toimivan hoitotakuun, kasvattaa tavallisten kansalaisten hoitojonoja ja tukea varakkaiden ihmisten nopeampaa hoitopääsyä yksityisessä terveydenhuollossa, eikä tämä edes lyhennä niitä hoitojonoja. Lääkäriliittokin on kritisoinut tätä Kela-korvausten nostoa. Eikö nyt olisi aika peruspalveluista vastaavan ministerin puolustaa tavallisten kansalaisten hoitopääsyä, toimivaa hoitotakuuta ja hyvinvointialueiden rahoitusta? [Puhemies koputtaa] Aiotteko te arvioida pikaisesti uudelleen nämä Kela-korvaukset ja asettua puolustamaan hoitotakuuta hyvinvointialueille? [Ben Zyskowicz: Justhan pääministeri sanoi, että näin tehdään! Ettekö te kuunnellut?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.27 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni peruspalveluista vastaava ministeri puolustaa erinomaisesti peruspalveluja. Tämä hallitus ensi vuonna lisää hyvinvointialueiden rahoitusta merkittävästi johtuen ikääntyvän Suomen palvelutarpeen kasvusta. Samaan aikaan täällä kukaan ei voi sulkea silmiään siltä, että sote-uudistuksessa meidän on onnistuttava myös siinä kasvavien menojen käyrän hillitsemisessä, jotta me tulevaisuudessa saadaan pidettyä meidän hyvinvointivaltio kasassa, [Välihuutoja] niin että pystytään vastaamaan palvelulupauksiin ja tekemään asiat niin, että suomalaiset voisivat paremmin ja myös ne terveys- ja hyvinvointierot voisivat kaventua, mikä on myöskin sote-uudistuksen isoja tavoitteita. Tässä isossa kuvassa hyvinvointialueiden rahoitusta vahvistetaan, jotta palvelutarpeeseen voidaan vastata, ja samanaikaisesti pyritään huolehtimaan myöskin siitä, että meillä on koko kapasiteetti käytössä, että me voimme saada terveydenhuollon saatavuuden mahdollisimman hyväksi.

Täällä on monta kertaa Kela-korvauksista jo todettu, että teemme siihen mahdollisimman vaikuttavaa mallia ja teemme vielä merkittäviä muutoksia myös lausunnoilla olleeseen versioon. Sen lisäksi minulla oli ilo eilen käydä edustaja Lindénin kanssa hyvää keskustelua omalääkärimallista, [Puhemies koputtaa] jota Lääkäriliittokin on esittänyt, ja

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

meillä on myös ajatuksia siitä, miten Kela-korvauksia voitaisiin hyödyntää myös omalääkärimallin kehittämisessä Suomessa. [Aki Lindén: Ilo oli molemminpuolinen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.28 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeri totesi, että tämä hallitus satsaa lasten ja nuorten mielenterveyteen enemmän kuin mikään hallitus aikaisemmin. Surullista sanoa, mutta kun katsoo niitä tehtyjä päätöksiä viimeisen vuoden aikana ja nyt tänäkin syksynä, niin te romutatte enemmän kuin mikään hallitus aikaisemmin edellytyksiä turvalliseen lapsuuteen [Juho Eerola: Ai niin kuin koronarajoitukset?] ja ehjään nuoruuteen, niihin elementteihin, joista mielenterveys koostuu.

Edustaja Laiho totesi, että tämä hallitus panostaa esimerkiksi lasten ja nuorten hybridimalliin, joka on siis kohdennettu väkivaltaa käyttäville nuorille — tärkeää, mutta maalaisjärjelläkin olisi ymmärrettävissä, että jotta päästään siihen ministeri Grahn-Laasosen mainitsemaan kustannusten kasvun hillintään, olisi vaikuttavampaa puuttua juurisyihin.

Kysynkin arvon pääministeriltä, joka viime kädessä vastaa tämän hallituksen toiminnasta: Miten tämä velkalaiva kääntyy, kun te leikkaatte ennaltaehkäisystä, sote-järjestöiltä, ja te leikkaatte perusterveydenhuollosta, hoitojonoista? [Jani Mäkelä: Ei sieltä leikata!] Kustannukset kasaantuvat kalliiseen erikoissairaanhoidon. Näillä leikkauksilla ei tule säästöjä. Niillä tulee pahempia sairauksia, lisääntyviä ongelmia, pahimmillaan jopa aivan turhia kuolemia. Mikä on teidän suunnitelmanne, miten se painopiste sinne ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen vaiheeseen siis siirtyy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.29 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, miksi me joudumme sopeuttamaan meidän budjettia ja tekemään leikkaussäästötoimiakin eri puolilla, johtuu siitä, että me haluamme turvata suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan [Välihuutoja] — ne palvelut sieltä lapsiperheiden, lasten ja nuorten palveluista kouluihin, terveyskeskuksiin, sosiaalipalveluihin ja vanhusten palveluihin — samaan aikaan, kun meidän pitää huolehtia meidän turvallisuudesta, maanpuolustuksesta, infrarakentamisesta, monista tärkeistä asioista.

Jotta meillä on se hyvinvointiyhteiskunta kaikkine niine nuorten palveluineen, meidän on pistettävä talous kuntoon. Te ette pääse sitä asiaa mihinkään karkuun, vaikka olettekin oppositiossa. [Vihreiden ryhmästä: Tehän sitä johdatte!] Sitä työtä me tehdään, mutta samaan aikaan me tehdään panostuksia: mitä tulee nuoriin, niin esimerkiksi 200 miljoonaa peruskoulun vahvistamiseen tai terapiatakuun käyttöönotto, mihin edellinen hallitus ei pystynyt — ei löytynyt poliittista tahtoa, ja se oli teidän arvovalintanne — tai vaikka Suomi liikkeelle, josta erityisesti hyötyvät nuoret harrastustoiminnassaan. Eli me teemme samaan aikaan välttämätöntä valtiontalouden ja julkisen talouden sopeuttamista [Puhemies koputtaa] mutta myöskin tärkeitä yksittäisiä panostuksia. [Sofia Virta: Ei mitään vastausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

16.31 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On turhauttavaa kuunnella tätä, että sotesta ei leikata, kun jokainen tietää, että kun rahoitus ei vastaa tarpeita, [Vilhelm Junnila: Tuleeko rahaa enemmän vai vähemmän?] palvelutarvetta ja kustannustasoa, niin kyseessä on leikkaus. Vai ajatteletteko tosiaan, että siellä hyvinvointialueilla tällä hetkellä ihan niin kuin huvikseen tehdään niitä leikkauslistoja? Ne ovat aivan karneata luettavaa. [Välihuutoja] Sosiaalityössä ei pystytä tekemään perhekäyntejä, vammaispalveluista leikataan, ja niin edelleen.

Viisautta on se, että jos havaitaan, että jokin toimi ei toimi ja että se ei ole järkevää, niin se perutaan. Täällä kuultiin nimenomaan, että esimerkiksi Lääkäriliitto suosittaa, että tästä Kela-korvausmallista luovuttaisiin ja se sama summa laitettaisiin sinne perusterveydenhoitoon. Vai onko niin, että teitä kiinnostaa enemmän antaa massiivinen lahja terveysbisnekseen, [Ben Zyskowitz: Joo, kyllä siitä varmaan on kyse! Pakko olla kyse!] kuin se, että ihmiset saisivat hoitoa ja palveluita, pääministeri Orpo? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. [Antti Lindtman: Liian kiusallinen kysymys!] — Kysymys oli osoitettu pääministeri Orpolle.

16.32 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki vastaan. — Siis vielä kerran: Tämä 70 miljoonaa vuodessa on tarkoitettu siihen, että ihmiset pääsisivät nopeammin hoitoon. [Eduskunnasta: Se ei toimi!] Se toteutettiin tänä vuonna olemassa olevan lainsäädännön pohjalta, ja nyt me olemme uudistamassa sitä ensi vuodelle, jotta se on vaikuttavampi. Siis me uudistamme sen, jotta se on vaikuttavampi, jotta sillä saavutetaan ne tavoitteet, joita meillä on, jotta ihmiset saisivat tarvitsemaansa hoitoa. Ja myöskin tämä Kela-korvaus, kuten tässä on sanottu, on pieni osa siitä rahasta, [Välihuutoja] mitä me käytämme hyvinvointialueiden rahoittamiseen. Se kokonaisuus, 26 miljardia, on sen julkisen terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden rahoittamista, joilla pääasiassa hoidetaan suomalaisten terveyttä ja sosiaalipalveluita.

Minusta tämä on tahallista väärinymmärtämistä, [Välihuutoja] ja vielä se fakta: me tulemme korjaamaan tätä mallia vaikuttavampaan suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

16.33 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, olette kertonut, että uusi Kela-korvausmalli on rakennettu niin, että se voisi olla välivaiheena ennen omalääkäri- tai ammatinharjoittajamalliin siirtymistä. Kela-korvauksen nosto helpottaa muun muassa gynekologin tai silmälääkärin vastaanotolle pääsyä. Tällä niin edistetään sairauksien ennaltaehkäisyä kuin ehkäistään sairauksien pahenemista. Nämä palvelutahan on tällä hetkellä pääsääntöisesti rajattu julkisen terveydenhuollon ulkopuolelle. Vuoden 2023 alussa Marinin hallituksen leikkausten myötä poistuneet fysioterapiakäynnit [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] tulevat myös taas Kela-korvauksen piiriin. Tämä tukee ikääntyviä työssäkäyviä, sillä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat eniten työstä poissaoloja aiheuttava ja työkyvyttömyyseläkkeelle johtava sairausryhmä. [Juho Eerola: Se on kyllä totta!] Miten, arvoisa ministeri, arvioitte, että Kela-korvauksen nosto helpottaa kokonaisuudessaan hyvinvointialueiden työtaakkaa ja parantaa hoitoonpääsyä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

16.34 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos erinomaisesta puheenvuorosta, jossa kuuluu ammattilaisen ääni. — Siellä mainittiin esimerkiksi fysioterapia, joka on toimintakykyä ylläpitävää. Tavoitehan on se, että ihmiset voisivat mahdollisimman hyvin työelämässä ja ikääntyvät ihmiset voisivat pysyä mahdollisimman toimintakykyisinä ja elää täyttä elämää mahdollisimman pitkään. Fysioterapia on tärkeä palvelu, jota meidän julkinen sektori ei riittävästi tarjoa, ja tämä on yksi esimerkki sellaisista osa-alueista, joihin Kela-korvaukset voisivat toimia.

Edellinen hallitus poisti Kela-korvaukset fysioterapiasta, [Vasemmalta: Vähennivätkö käynnit?] kuten myös hedelmöityshoidoista, mitä ihmettelen suuresti, koska meillä on Suomessa historiallisen matala syntyvyys ja moni kärsii tahattomasta lapsettomuudesta. [Juho Eerola: Kelatkaa sitä!] Tämä hallitus on palauttamassa hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset auttamaan lapsettomuudesta kärsiviä ja korottaa niitä vielä merkittävästi, niin että ne olisivat useamman saatavilla, ja lisäksi pyrimme myöskin varmistamaan julkiselta puolelta hedelmöityshoitojen parempaa saatavuutta.

Sen lisäksi tässä mainittiin esimerkiksi gynekologikäynnit — naisten asiat ovat liian ali-hoidetut julkisella puolella, ja täältä voidaan saada siihen apua —, suun terveydenhuolto ja esimerkiksi silmälääkärikäynnit. Nämä ovat niitä asioita, [Puhemies koputtaa] joihin suomalaiset jo tänä päivänä käyttävät Kela-korvauksia, [Puhemies koputtaa] ja tämä on vuosikymmeniä käytössä ollut, toimiva käytäntö. [Vasemmalta: Kuinka moni pienituloisen eläkeläinen hyötyy?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

16.36 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri totesi hyvin, että teitte alkuvuodesta kovia päätöksiä. Siitä olen samaa mieltä. Sanoitte myös, että rahaa ei ole jaossa, mutta ihmettelimme tietenkin, että kyllä sitä oli. Ja kun katsoin, että te yhdessä päivässä survoitte päätökset menemään, eikä tarvittu edes toista päivää, [Perussuomalaisen ryhmästä: Tehokas hallitus! — Välihuutoja] mieleeni tuli, että ei kovin kovia päätöksiä tehty, koska ei tarvittu edes toista päivää näiden päätösten tekemiseen.

Täällä hoetaan, että sosiaali- ja terveydenhuoltoon tulee lisää rahaa. Minusta on tärkeää, että täällä pidetään tosiasioista kiinni. Te annatte niin paljon rahaa, että kahden ja puolen prosentin kustannuskehitys pystytään kattamaan, mutta tällä hetkellä kulut ovat kuuden prosentin lisäluokkaa. Tämä on suuren luokan huijaus. [Ben Zyskowitz: Niin, teidän sote!]

Te puhutte hoitotakuusta ja siitä, että hoitotakuu toteutuisi. Te otatte nyt tällä hetkellä eri puolilta alueita lääkäreiden ja hoitajien palkkarahat pois. Esimerkki: Minun omasta maakunnastani Satakunnasta lähtee teidän leikkauksenne johdosta ensi vuonna 60 lääkärin palkkarahat. [Puhemies: Kysymys?] Samoin käy Pohjanmaalla ja eri puolilla keskisuuria piirejä. Se on paljon enemmän muissa piireissä. [Puhemies koputtaa] Miksi te, terveyden ja hyvinvoinnin erojen vähentämisen ministeri, kestätte tämän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistutan edelleenkin oppositiota siitä, kuka tämän sote-mallin on luonut [Välihuutoja] ja kuka päättää siitä yleiskatteellisesta rahoituksesta. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Muistutan myöskin siitä, että hoitotakuu on parantunut pitkälti sen johdosta, että

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

hyvinvointialueet ovat ottaneet käyttöön erilaisia etä- ja digipalveluja, ja ne tuskin poistuvat, vaikka hoitotakuu maksimissaan pidentyy kolmeen kuukauteen. Muistutan edelleenkin siitä, että se kolme kuukautta on ehdoton maksimi. Se ei tarkoita sitä, että joka ikinen joutuisi sen kolme kuukautta siellä odottamaan, vaan se on se maksimi ja nopeampaa hoitoon pääsee. Kun pystytään erityisesti satsaamaan niihin, joilla on kiireellinen hoidon tarve, ja heidän hoitonsa jatkuvuuteen, niin uskon, että tämä kyllä on ihan hyvä asia. [Krista Kiuru: Eli hallitus leikkaa hoitotakuuta, ja se on edeltävän hallituksen vika?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.38 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiantuntijoiden arviot olivat tyrmäviä Kela-korvausjärjestelmästä, ja on sanottukin, että hyöty on olematon mutta verorahaa uppoaa kaksinkertaisesti. [Ben Zyskowicz: Siksihän sitä muutetaan! Ettekö te kuule?]

Hallitus nosti yksityislääkärikäyntien Kela-korvasta kahdeksasta eurosta 30 euroon tarkoituksena purkaa hoitojonoja. Nyt on käynyt ilmi, että yksityiskäynnit ovat kasvaneet viime vuoteen verrattuna vain 0,7 prosenttia. 0,7 prosenttia — pitää aika paljon muuttaa, että siitä tulee millään tasolla tuottoisa. Omavastuuosuus on yhä Kela-korvauksen jälkeenkin huomattava etenkin pienituloisille henkilöille, jotka käyttävät julkisia terveydenpalveluita eniten, eli korvauksesta on tullut lisäeuroja eniten hyvätuloisille ja hoitojonot pysyvät ennallaan. Tätä on kritisoinut Lääkäriliitto, jonka mukaan Kela-korvaukset vain lisäävät kustannuksia ja pahentavat lääkäripulaa.

Täällä on nostettu esille hedelmöityshoidot, ja itse kannatan hedelmöityshoitoja Kela-korvauksien piiriin, [Ben Zyskowicz: No miksi te poistitte ne?] mutta kannattaa sanoa tässä kuitenkin ääneen, että niiden osalta puhutaan ykkösmiljoonista, ja tässä puhutaan huomattavasti isommista rahoista, mitkä menevät perusterveydenhuollon puolelle, joten tässä vähän sanoisinko puhutaan ja perustellaan toisin.

Olisin kysynyt, arvoisa pääministeri: Miten meillä on tässä taloustilanteessa varaa rahojen hutilointiin? Miksi erityisesti hyvätuloisten terveydenhuolto on teidän prioriteettinne? [Ben Zyskowicz: Miksi leikkasitte hedelmöityshoidot, jos kannatatte?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.40 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että voidaan etsiä myös yhteistä linjaa, ja kiitos, jos jaetaan laajasti, että hedelmöityshoidot ovat tärkeä panostuskohde. Haluaisin ehkä täsmennyistä, että mitenkä gynekologit, silmälääkärit, hammaslääkärit — panostetaanko myöskin näihin Kela-korvauksiin? [Aino-Kaisa Pekonen: Vai pitäisikö niiden olla siellä perusterveydenhuollossa kaikkien saatavilla?] Entä toimintakyvyn ylläpitäminen fysioterapian kautta? Tätä keskustelua olisi nyt hyvä käydä ja mahdollisuus myöskin käydä, kun tätä Kela-korvausmallia muokataan mahdollisimman vaikuttavaan suuntaan.

Siinä on myöskin mahdollisuuksia siihen, että Kela-korvauksia voitaisiin hyödyntää matkalla omalääkärimalliin, eli tavoitteena olisi, että meillä olisi myöskin saatavuuden lisäksi ja rinnalla hoidon jatkuvuutta ja sitä, että tulevaisuudessa voisi saada tehokkuutta meidän sote-järjestelmään sitä kautta, ettei tarvitsisi aina selittää sitä asiaa uudelleen ja uudelleen eri vastaanotolla. Eli tähän on sen omalääkärimallin suuria vahvuuksia. Meillä

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

on valmiutta käynnistää tähän liittyen esimerkiksi aika laajamittaisiakin kokeiluja tällä kaudella, jotta löytyisi paras toteutus. [Krista Kiuru: Eli rahaa on!] Hyvinvointialuelähtöisestihän näitä mietitään tällä hetkellä jo monilla alueilla, ja hyviä käytäntöjä luodaan, ja tähän on myöskin mahdollista saada kansainvälisiä esimerkkejä. [Puhemies koputtaa]

Kaiken tämän tavoitteena ja pohjalla on se, että me haluamme parantaa suomalaisten terveydenhuollon saatavuutta ja hoidon laatua [Puhemies koputtaa] ja saada myös hyvinvointialueet toimimaan, ja koko tämä meidän monikanavainen järjestelmä, [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] ottaen huomioon, että Kela-käyntejä oli se puolellettoista miljoonalle viime vuonna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Pyydän sekä edustajia että ministereitä kunnioittamaan minuutin aikarajaa. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.41 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksityisen terveysbisneksen Kela-korvauksen korotukset olisi voitu suunnata hyvinvointialueiden järjestämään terveydenhuoltoon, joka olisi hyödyttänyt myös pienituloisia. Hallitus päätti jättää käyttämättä myös monia muita keinoja, joilla olisi voitu kasvattaa valtion tuloja ja siten välttää monia leikkauksia. Esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvoston ehdottama listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen kiristäminen olisi voitu toteuttaa.

Miksi te ette halua korjata verotuksen porsaanreikiä, jotka tukkimalla saataisiin satoja miljoonia valtiolle tuloja menojen katteeksi? Miksi te haluatte mieluummin leikata ammatillisesta koulutuksesta, suomalaiselta kulttuurilta sekä sosiaali- ja terveystaloukselta kuin laittaa hyväosaisimpien verokikkailua kuriin?

Arvoisa hallitus, miksi nämä verotuksen porsaanreiät säilyvät, mutta eläkeläisten ja opiskelijoiden asumistukia leikataan? [Jenna Simula: Miksi jätitte porsaanreikiä? — Ben Zyskowitz: Korjasitteko te viime kaudella niitä?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.42 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kylläpä hallituksella olisikin hieman helpompi toimi, mikäli myös edelliset hallitukset olisivat osallistuneet julkisen talouden ja valtiontalouden tasapainottamiseen. [Vasemmalta: Voitteko vastata kysymykseen! — Aina on jonkun muun vika!] Se, että me teemme yhdeksän miljardin päätöksiä, joita tällä hetkellä laitetaan täytäntöön, on varsin suuri, ja se olisi totta vieköön helpompaa, mikäli siihen olisi osallistuttu jo aiemmin. [Välihuutoja vasemmalta] Nämä madonluvut ja niiden kehittyminen on ollut selvästi nähtävissä jo edellisen hallituksen aikana. [Ben Zyskowitz: Mutta silloin rahaa oli! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole enää!] Samaan aikaan me emme lisää juuri lainkaan harkinnanvaraisia menoja. Me teemme niihin säästöjä. [Krista Kiuru: Paitsi Kela-korvaukset, 500 miljoonaa!]

Meidän veropolitiikka on varsin tasaista. Nythän kehysriihen päätösten perusteella me olemme ottaneet käyttöön myös verosopeutuskeinoja. Ne eivät monestikaan ole mieluisia, mutta tämä tilanne on tosiaan niin huolestuttava, että tarvitsemme myös veronkiristyksiä, joista suurimpana tietenkin arvonlisävero.

Mitä tulee sitten tähän edustajan esiin nostamaan, listaamattomiin yhtiöihin, niin muistutan, että sitä ei myöskään edellinen hallitus, jossa te itse olitte päättämässä, tehnyt. [Pu-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

hemies koputtaa] Me teemme erilaisia ratkaisuja, joilla tuetaan suomalaista omistajuutta, yrittämistä ja työntekoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.44 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maamme taloustilanne on äärimmäisen vakava. Onneksi pääministeri Petteri Orpon hallitus on sitoutunut ja lähtenyt tuomaan todeksi lupaustaan kestävämmästä taloudesta. [Eduskunnasta: Velka kasvaa!] Budjettiriihi oli jälleen vahva osoitus hallituksen toimintakyvystä maamme talouden ja sen kautta hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi. [Sanna Antikainen: Juuri näin!]

Edustaja Lindtman ja edustaja Kaikkonen, kun te olette nyt kuin veljekset siellä oppositiossa, talouden vaikeaa tilannetta ei korjata toiveilla paremmasta, ei myöskään teidän ”ei käy” -linjalla. Te olette vastustaneet käytännössä jo kaikkia tehtyjä säästöjä ja kaikkia rakenteellisia uudistuksia. [Välihuutoja] Rahamme eivät, arvon oppositioedustajat, riitä tähän, velkaantuminen uhkaa perustaa. Me tarvitsemme säästöjä ja me tarvitsemme vahvaa kasvupolitiikkaa, molempia yhdessä — konkreettisia ja rakenteellisia toimia kasvun vauhdittamiseksi. Arvoisa valtiovarainministeri Purra, [Puhemies koputtaa] mitä kaikkia toimia hallitus tekee suomalaisen kestäväen kasvun tukemiseksi ja vauhdittamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.45 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakaan tätä taloutta ei panna kuntoon sopeuttamalla, vaan me tarvitsemme ehdottomasti kasvua, ja tähän ei valitettavasti yksi minuutti riitä, kun alan näitä toimia luettelemaan. Pelkästään meidän hallitusohjelma on jo itsessään kasvun ohjelma. Siellä on lukuisia rakenteellisia uudistuksia — muuten, hyvää yrittäjän päivää ja paikallisen sopimisen edistämistä — ja toisaalta erilaisia luvitukseen liittyviä toimia, joilla pyritään siihen, että nämä asiat luonnistuisivat tässä maassa hieman helpommin kuin tähän saakka.

Samaan aikaan me olemme tehneet varsinaisia kasvutoimia erittäin paljon. Jos mietitään näitä tänä keväänä tulleita päätöksiä, esimerkiksi suurten teollisten investointien verohyvitysmalli — jolla me pyrimme saamaan tänne lisää investointeja, joista meillä on ollut pulaa —, me pääomitamme Teollisuussijoitusta, me huolehdimme kantaverkon toimivuudesta, me ajamme tässä tilanteessa läpi neljän miljardin investointiohjelman, jossa tehdään merkittäviä väylähankkeita Suomeen, merkittävä summa korjausvelan purkuun, joka tässä suhdannetilanteessakin on erinomaista. [Puhemies koputtaa] No sitten tki-panostukset: huomattavat lisäykset, jotka kohdistuvat sekä yritysten toimintaedellytyksiin, [Puhemies koputtaa] siellä tehtävään tutkimukseen ja kehitykseen, että myös yliopistoihin, ja niin edelleen. [Puhemies: Kiitoksia, nyt aika on käytetty!] Kuten sanoin, aika ei riitä, kun lähdän näitä luettelemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.46 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tiedän, että hallituspuolueille ja erityisesti kokoomukselle on hiukan hankalaa keskustella tästä yksityisen terveysbisneksen tukemisesta, niin palautan sen nyt tähän terveydenhuoltoon. [Sanna

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Antikainen: Pysyisitte edes faktoissa!] Kun teiltä kysyy, otatteko vastuun niistä päätöksistä, joita olette tekemässä, muun muassa näiden hoitojonojen pidentämisestä, niin aina teidän vastauksenne on, että sote-uudistus tai edellinen hallitus tai suhdanteet, [Sanna Antikainen: Koska se pitää paikkansa!] niin että hyvinvointialueiden johtajien piti jo tällä viikolla puuttua tähän. Heidän viestinsä oli se, että lopettakaa nyt tämä syyttely. Ministeri Purran keskeinen virkamies totesi A-studiossa, että ilman tätä uudistusta tämän tilanteen hantteeraaminen olisi paljon vaikeampaa.

Ja kun tullaan siihen kustannusten kasvuun, niin nythän te pahennatte sitä. Vuokratyövoima ja ostopalvelut ovat ne erät, jotka ovat kaikkein eniten niitä kasvattaneet. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja kun tämä teidän lisätukenne yksityiseen terveydenhuoltoon vain lisää tätä ongelmaa ja tätäkin kautta kasvattaa henkilöstöpulaa ja kustannuksia, niin, ministeri Juuso, kertokaa nyt: [Puhemies koputtaa] miksi te ette halua pitää kiinni julkisen terveydenhuollon hoitotakuusta, [Puhemies koputtaa] vaan haluatte laittaa rahat yksityisen terveystalouden tukemiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etä- ja digipalvelut on otettu käyttöön, ja ihmiset pääsevät hoitoon hyvin nopeasti tällä hetkellä. Henkilökohtaisesti en usko, että tämä kolmen kuukauden hoitotakuu merkittävästi tulee tilannetta pahentamaan, koska hyvinvointialueet voivat itse päättää, mihin ne kohdentavat sen rahoituksen, [Vasemmalla: Sitä rahaa ei ole!] ja millä tavalla ne potilaita ottavat vastaan.

Tämä on täysin liioiteltua kritiikkiä, mitä te teette tällä hetkellä. Hyvinvointialueet tekevät pääsääntöisesti hyvää työtä ja kehittävät palvelujaan koko ajan. [Antti Kurvinen: Hyvinvointialue tekee hyvää työtä mutta hallitus ei!] Minulla on täysi luottamus siihen, että hyvinvointialueet selviävät tästä tehtävästään, mutta heille tulee antaa hiukan aikaa. [Välihuutoja] Ensimmäiset kaksi vuotta varmasti ovat vaikeita, mutta kun saamme ensimmäiset jälkikäteistarkastuksen rahoituslisäykset ensi vuonna hyvinvointialueille ja heidän omat toimensa purevat, niin uskon, että hallituskauden loppua kohti olemme ihan hyvässä tilanteessa. [Aki Lindén: Tuohan oli ihan eri vastaus kuin hallituksen johdolla! — Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys talouskasvun vauhdittamisesta (Antti Kaikkonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 132/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.49 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Toivotan myös keskustan puolesta oikein hyvää yrittäjän päivää. Ihmisille saadaan töitä, talous kasvaa ja Suomi nousee, kun yrittäjät pärjäävät. Päättäjien tehtävänä on rakentaa tälle olosuhteet.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Valitettavasti Suomessa kasvavat tällä hetkellä vain työttömyys, konkurssit ja kustannukset. [Ben Zyskowiec: Alku oli parempi!] Keskustan tavoite on tuplata talouskasvu, ja tässä muutamia ehdotuksia sitä kohti: Toteuttaisimme investointien verokannustimen myös pienille ja keskisuurille yrityksille. [Mauri Peltokangas: Ei sitä tyhjässä paperissa mainittu!] Verottaisimme yritysten sisälle kasvun tueksi jätettäviä voittoja kevyemmin kuin ulos jaettavia. Pitäisimme kotitalousvähennyksen ennallaan. Kannustaisimme veroporkkanalla alimman eläkeiän saavuttaneita jatkamaan töissä. Nopeuttaisimme luvitusta. Valmistelemme myös lisää ehdotuksia.

Kysyn pääministeri Orpolta: oletteko valmis harkitsemaan keskustan ratkaisuja ja ehdotuksia talouskasvun tukemiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.50 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvästä ja tärkeästä kysymyksestä. Talouskasvun aikaansaaminen, sen nopeuttaminen on hallituksenkin prioriteetti tällä hetkellä. Se on ehdottomasti näin. Meidän täytyy saada Suomeen investointeja, meidän täytyy saada yritykset uskomaan, että Suomessa pärjää ja Suomessa on työvoimaa ja edullista energiaa. Tämän takia me tehdään niitä uudistuksia, joita me tehdään.

Mutta on aivan selvää, että meidän täytyy keksiä ja kehittää vielä lisää. Siksi jokainen ehdotus — joka ainut ehdotus, minkä tavoitteena on tuoda lisää talouden kasvua, työllisyyttä, hyvinvointia ja ostovoimaa suomalaisille — otetaan vakavasti. [Suna Kymäläinen: Miksi leikkaatte ostovoimasta?] Tästäkin listasta jotkut olivat sellaisia, jotka ovat hallituksen valmistelussa, kuten esimerkiksi luvituksen nopeuttaminen. Me käydään kaikki ehdotukset läpi, ja me tullaan käynnistämään ihan lähiaikoina kasvutyön seuraava vaihe, jossa laajasti suomalaisilta tahoilta, myös oppositiolta, pyydetään avauksia ja ideoita, ja hyvin ennakkoluulottomastikin saa katsoa, mitä tehdään seuraavaksi. Nyt me laitetaan perustaa kuntoon. Sen päälle lähdetään rakentamaan vielä parempaa talouskasvua. Tehdään yhdessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.51 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Oikein hyvä — tehdään yhdessä, ehdotuksia tarvitaan täältä ja asiantuntijoilta. On tärkeää, että saamme Suomen yhdessä nousun tielle.

Olen ymmärtänyt, että aiotte tulevassa kehysriihessä ensi vuonna linjata asioita. Mielestäni tämä tahti on turhan hidas. Ehdotan, että kiristetään tahtia, tehdään tämä valmistelu jo tänä syksynä ja tehdään politiikkalinjauksia, niin että saadaan niitä myöskin vaikuttamaan.

Sen lisäksi, että tehdään talouskasvua edistäviä päätöksiä, kannattaisi välttää semmoisia ratkaisuja, jotka hidastavat talouskasvua. Olette valitettavasti tehneet jo aika kovat korotukset arvonlisäverotukseen, ehdotatte ensi vuoden alkuun uusia korotuksia arvonlisäverotukseen, ja sitten on tämä verotuksen hyvin toimiva kotitalousvähennys, jolla on saatu kotiin palveluita, pieniä remontteja, hoito- ja hoivatyötä, siivouspalveluita ja samalla työtä monelle pienyrittäjälle — on erittäin onnetonta, että olette sitä leikkaamassa rajusti. Mene-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tämme palveluita, menetämme työpaikkoja. Voitteko harkita edes tämän onnettoman veropäätöksen perumista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.53 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin se sopeuttamisen tarve, jotta pysytään siinä aikataulussa ja linjassa, että velkaantumisen kasvu taitetaan vaalikauden loppuun mennessä, niin kuin olemme luvanneet, ja että me pysymme poissa sieltä EU:n tarkkailuluokalta, vaatii ne lisäsopeutustoimet, joita me tehtiin, ja se piti sisällään valitettavasti myöskin muun muassa sen arvonlisäveron korotuksen. Me arvioimme, että kun on pakko saada lisää verotuottoja, niin tehdään se sellaiseen paikkaan, mikä vähiten haittaa talouden kasvua ja työllisyyttä, ja siksi valitsimme tämän sinänsä tehokkaan verotoimen.

Kun alussa puhuitte siitä, että tehdään enemmän ja nopeammin, niin kannattaa perehtyä nyt kaikkiin niihin, mitä meillä on tällä hetkellä pöydällä. Valtiovarainministeri niitä jo luutteli. Siis meillä on niin suuri määrä tällä hetkellä kasvutoimia joko päätettynä tai valmistelussa tai tulossa voimaan ensi vuoden alusta, esimerkiksi tämä suurten investointien verovähennysmalli tai tk-miljardi, jota käytetään, tai itse asiassa tänään hallituksen antama paikallisen sopimisen edistäminen. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti keskusta nyt tukee sitä. Sitä on aikanaan yhdessäkin edistetty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto.

16.54 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Salissa on käyty hyvää keskustelua tärkeistä sote-palveluista. On kuitenkin hyvä muistaa, että jos hyvinvointia halutaan jakaa lisää, niin sitä pitää myös luoda enemmän, ja siksi kasvun edistäminen on todella tärkeää.

Keskustalla oli hyviä esityksiä, mutta pitää myös muistaa, että jos tehdään kasvutoimia, niin ei niitten teho tule huomenna, jos ne päätetään tänään. Se kestää aina viiveellä muuttaman vuoden, ja siksi hallituksen kasvutoimet, jotka on jo tehty, ovat erittäin tärkeitä. [Vasemmalta: Kannattaisi osaamiseen panostaa!] EK:n mukaan vihreän siirtymän potentiaali on melkein 270 miljardia euroa, ja siksi on erittäin tärkeitä, että hallitus panostaa historiallisen paljon tki:hin ja vihreän siirtymän verokannustin etenee.

Näin yrittäjän päivänä on pakko kiittää ministeri Satosta siitä, että vihdoinkin paikallisen sopimisen edistämisen lainsäädäntö etenee. Me olemme RKP:ssä sitä ajaneet jo yli 20 vuotta. Eikö ole niin, ministeri Satonen, että kun talouskasvun edistämisen keskeinen edellytys on myös se, että saamme tuottavuuden nousuun, niin tämä paikallisen sopimisen edistäminen on siinä aivan avainasemassa? [Ben Zyskowicz: Erinomainen kysymys, erinomainen vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.55 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysyjä totesi hyvin, että RKP on ajanut tätä paikallisen sopimisen edistämistä 20 vuotta. Luulen, että täällä on aika monta muutakin puoluetta, jotka ovat ajaneet sitä todella pitkään.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Monet hallitukset ovat yrittäneet asiaa edistää mutta eivät ole saaneet sitä eteenpäin. Onneksi nyt on saatu.

Aivan kuten edustaja Andersson sanoi, työn tuottavuus on siinä keskeinen asia. Me ollaan jääty työn tuottavuudessa jälkeen muista Pohjoismaista ja meihin verrattavista maista, myöskin Hollannista ja Saksasta. Me tiedetään jo siitä kokemuksesta, kun meillä on ollut järjestäytyneessä kentässä paikallista sopimista pitkään, että paikallinen sopiminen oikein toteutettuna sekä hyödyttää työnantajia ja työntekijöitä että edistää työn tuottavuutta. Ja olen täysin varma siitä, että myöskin pienemmät yritykset, jotka nyt saavat samat oikeudet — eivät vain velvollisuudet, vaan ne samat oikeudet — paikalliseen sopimiseen, pysyvät myös tekemään siellä paikallisia sopimuksia, jotka hyödyttävät työnantajaa ja työntekijöitä ja edistävät työn tuottavuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.56 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Arvoisa pääministeri, te varasitte budjettiriiheenne kaksi työpäivää aikaa mutta saitte työn valmiiksi päivässä. [Timo Heinonen: Säästettiin toinen! — Perussuomalaisten ryhmästä: Se on tehokkuutta!] Mielestäni sitä toista päivää ei olisi kannattanut säästää vaan olisi kannattanut käyttää se niiden kasvutoimien miettimiseen. Lisäksi olisi kannattanut käyttää se toinen päivä näiden Suomen isojen ongelmien ratkaisemiseen, kuten hyvinvointialueitten ongelmiin, joita vastaava ministeri täällä pakeni. Mutta ymmärrän toki, että hallituksen ministereillä on muutaakin, tärkeämpää, tekemistä. Teillähän on tässä syksyllä tulossa muun muassa ministereille pakollinen rasismikurssi, [Krista Kiuru: Ja nyt tuli yksi vapaapäivä!] ja varmasti kuulemme sitten eduskunnassa myös sen kurssin saldoa.

Arvoisa puhemies! Nykyiset hallituspuolueet lupasivat vaaleissa pysäyttää Suomen velkaantumisen. Aiotte ottaa ensi vuonna 12 miljardia lisää velkaa, ja tällä vaalikaudella, nyt jo, Orpo—Purra-duo on ottamassa lisää velkaa 25 miljardia, kun kolmasosa vaalikautta on takana. Kasvutoimilla olisi todella kiire, ja keskusta haluaa tuplata talouskasvun. Puhemies, kysymykseni on: kun pitäisi ainakin minimoida ne talouskasvua haittaavat päätökset, [Puhemies koputtaa] niin onko pääministeri valmis harkitsemaan sitä, [Puhemies koputtaa] että alennettua kymmenen prosentin alvikantaa ei nostettaisi 14:ään? Te olette nyt nostamassa...

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, nyt aika on käytetty. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. — Minuutti on kulunut, edustaja Kurvinen.

...yleisen alvin lisäksi myös sitten tätä alennettua kymppikantaa.

16.58 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurviselle ja ehkä myöskin edustaja Kiurulle tästä hallituksen työskentelystä: Meidän hallituksella on sellainen erikoinen tapa, että me valmistaudumme näihin riihiimme viikkoja ja kuukausia. Me emme mene sinne päiväkausiksi, niin kuin jotkut hallitukset ovat tehneet, riitelemään asioista, [Naurua — Välihuutoja] vaan me teemme järjestelmällistä työtä, valmistellaan huolella, ja siksi riiheen kokoonnutaan tekemään päätöksiä. Hallitus on toimintakykyinen ja päätöksentekokykyinen. Me päätimme siellä lukemattomasta määrästä kasvutoimia. Ei niitä ruveta siellä enää lisää keksimään, vaan ne ovat huolellisen valmis-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

telun tuloksia. Niitä on tänään täällä lueteltu, ja niitä tullaan luettelemaan paljon ja tekemään paljon.

Minusta on hienoa, että keskusta, ainakin puheenjohtaja Kaikkosen suulla, on todellakin sitoutunut ja valmis tekemään esityksiä ja etsimään kasvun lähteitä. Nimenomaan tällä positiivisella asenteella, että tehdään yhdessä näitä asioita, saadaan paremmin aikaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.59 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tänään vietämme valtakunnallista yrittäjän päivää.

Företagardagen är ju en dag som varje företagare har förtjänat.

Suomi tarvitsee talouskasvua ja työllisyyttä, ja talouskasvuahan syntyy, jos meillä on menestyviä yrityksiä.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on myös pitkään esittänyt, että mikro- ja pienyrityksille tulee saada oikeudet paikalliseen sopimiseen. Siksi kiitän ministeri Satosta tästä lakiesityksestä, jonka hän on tänään esittänyt. Suomessahan on isoja ja keskisuuria yrityksiä, jotka ovat järjestäytyneet, kun taas mikro- ja pienyritysten ääni ei tällä hetkellä kuulu missään työnantajajärjestössä, eivätkä ne ole saaneet neuvotella paikallisesti, niin kuin järjestäytyneet yritykset ovat saaneet.

Kysyn asianomaiselta ministeriltä: eikö tämä uudistus tarkoita lisää joustoja lain ja työehtosopimusten sallimissa puitteissa, kun työnantajajärjestöihin kuulumattomat yritykset pääsevät viimein hyödyntämään työehtosopimukseen liittyvät joustot, [Puhemies koputtaa] kun niitä koskevat sopimisen kiellot poistetaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

17.00 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juuri näin on, ja tämä on ennen kaikkea oikeudenmukaisuuskysymys, eli kaikki työnantajat pääsevät samalle viivalle. Aivan kuten edustaja Östman kuvasi, tässä on hyvä muistaa nyt se, että tämä sopiminen tapahtuu työehtosopimusten puitteissa. Eli työehtosopimuksessa, kullakin toimialalla kun niitä tehdään, sovitaan ne raamit, joista asioista voidaan paikallisesti sopia. Jatkossa sitten myös ne pienet yritykset, jotka eivät ole järjestäytyneitä, voivat niitä samoja sopimuksia tehdä kuin ne isommat tekevät, ja se sopimus voidaan tehdä joko luottamusmiehen kanssa, jos sellainen siellä yrityksessä on, tai luottamusvaltuutetun kanssa — joissakin tilanteissa heitä voi olla jopa kaksi, mutta se on poikkeustilanne. Uskon, että tämä vie paljon eteenpäin suomalaisia työmarkkinoita ja päästään siihen, että... Siellä yritystasolla usein tiedetään, mikä on tuottavin tapa asioita järjestää, ja nyt sitä viedään eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.01 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta jakaa hallituksen näkemyksen julkisen talouden tasapainottamisen tärkeydestä. Siitä ei ole erimielisyyttä. Ongelma on siinä, että se tapa ja toimet, joita, hallitus, esitätte ja toteutatte, eivät

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

vain näytä toimivan. [Juho Eerola: Väärin sammutettu!] Kasvutoimissa pitäisi olla huomattavasti enemmän kunnianhimoa, ja esittämienne toimien joukossa on myös kasvun kannalta jopa erittäin haitallisia toimia. Viimeisen vuoden kuluessa jo lähes 3 500 yritystä on ajautunut konkurssiin. Se on valtava määrä — itse asiassa enemmän kuin finanssikriisin aikaan. Entä tiedättekö, miten — siis tätä taustaa vasten — jo tekemienne ja esittämienne alvikorotusten vaikutuksia yrittäjiin on arvioitu? Itse asiassa yli puolelle yrittäjistä korotus kesken vuoden on aiheuttanut ongelmia, ja erityisesti korotus on vaikeuttanut naisvaltaisten yrittäjien arkea. Eihän tämä ole se viesti, jota me nyt haluamme näin yrittäjän päivänä suomalaisille lähettää.

Sitten vielä tosiaan tämä kotitalousvähennys: [Puhemies koputtaa] Luulin, että hallituksen tarkoituksena oli vahvistaa työllisyyttä ja taloutta, mutta valitettavasti tämä vie väärään suuntaan. [Puhemies koputtaa] Kysynkin vielä kerran: arvoisa valtiovarainministeri Purra, ettekö voisi perua tätä kotitalousvähennyksen heikentämistä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, nyt aika on reilusti käytetty. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä,

17.03 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee kasvutoimiin, niin luettelen niistä muutamia: [Antti Kaikkonen: Muistakaa vastata kysymykseen!] Hallitus on tekemässä suurten teollisten investointien verokannusteen, joka houkuttelee nimenomaisesti investointeja Suomeen. Lisäksi meillä on 400 miljoonan euron teollisuuspoliittinen varaus, jossa tukimuotoisella politiikalla houkuttelemme vähän pienimuotoisempia investointeja Suomeen. Me olemme vieneet jo ison joukon työmarkkinauudistuksia läpi, jotka parantavat meidän kilpailukykyämme ja pienten yritysten asemaa, työllistämisen kannusteita parantaen ja näin edelleen. Me tehdään pitkän tähtäimen kasvutoimenpiteitä muun muassa merkittävillä panostuksilla tutkimukseen, kehitykseen ja innovointiin, mikä tukee meidän pitkän tähtäimen kasvuamme. [Suna Kymäläinen: Miten se kotitalousvähennys ja alvin korotus?] Me teemme ison infrapaketin, jolla tuetaan niin ikään kasvua. Meillä on kasvutoimenpiteitä vaikka mihin. Lisäksi me teemme uudenlaista teollisuuspolitiikkaa, jossa kotimaista omistajuutta vahvistetaan. Me nimenomaisesti panostamme kasvuun.

Mitä tulee tähän veronkorotukseen, niin kannattaa muistaa, että keskustan omassa julkistetussa vaihtoehdossa korotettiin yleistä arvonlisäverokantaa 24 prosenttiin. [Puhemies koputtaa] Hallituksen linja on 24,5. [Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta] Siinä on vain 0,5 prosentin ero. [Puhemies koputtaa] Se tuskin on erityisen merkittävä ero. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

3. Paula Werningin vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 43/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

4. Helena Marttilan vapautuspyyntö talousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 44/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

5. Saku Nikkasen vapautuspyyntö Suomen itsenäisyyden juhlarahaston hallintoneuvoston jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 45/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

6. Kimmo Kiljusen vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 46/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

7. Jani Kokon vapautuspyyntö lakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 47/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

8. Antti Kaikkosen vapautuspyyntö tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 48/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 6.9.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2024 kello 10.

9. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 51/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Miapetra Kumpula-Natrin.

10. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 52/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan jäseneksi edustaja Paula Werningin.

11. Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali

Vaali VAA 53/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäseneksi edustaja Riitta Mäkisen.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n vihreitä joukkolainoja koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 77/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä käsittelyssämme on tosiaan hallituksen esitys laiksi koskien EU:n vihreitä joukkolainoja. Hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa kansallista lainsäädäntöä EU:n vihreitä joukkolainoja koskevan asetuksen voimaantulon johdosta. Kyseisellä EU-asetuksella perustetaan liikkeeseenlaskijoille ja arvopaperistamisen alullepanijoille vapaaehtoiseen käyttöön eurooppalaisten vihreiden joukkolainojen standardi, niin kutsuttu EuGB-joukkolainastandardi, sekä raportointimallipohjat, joita muiden vihreiden joukkolainojen liikkeeseenlaskijat voivat halutessaan käyttää.

EU:n vihreitä joukkolainoja koskeva asetusta on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. EU-asetuksessa jäsenvaltiot velvoitetaan kansallisesti säätämään asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisesta ja sen toimivaltuuksista. Tavoitteena on varmistaa EU-asetuksen säännösten tehokas valvonta.

Hallituksen esityksen kaikki lakimuutokset koskevat Finanssivalvontaa tai sen toimivaltuuksia. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, arvopaperimarkkinalakiin sekä kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annettuun lakiin. Ehdotettujen lakimuutosten myötä Finanssivalvonnasta tulisi EU-asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja se saisi EU-asetuksen mukaiset toimi- ja valvontavaltuudet.

Kansallisen lainsäädännön muutokset ehdotetaan tehtäväksi yhdenmukaisesti EU-asetuksen kanssa. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta poikkeuksia EU-asetuksen asettamiin toimivaltaisen viranomaisen toimivaltuuksiin. Hallituksen esityksellä ei ole suoria tai muita merkityksellisiä vaikutuksia muihin kuin Finanssivalvontaan ja EU-asetuksessa tarkoitettujen joukkolainojen liikkeeseenlaskijoihin ja arvopaperistamisen alullepanijoihin.

Esityksen yritysvaikutukset ovat riippuvaisia siitä, alkavatko liikkeeseenlaskijat käyttää EU-asetuksen mukaisia vapaaehtoisia joukkolainakehikkoja. Kehikkojen käytön perustuessa vapaaehtoisuuteen on lopulta yrityksen itsensä valinta, näkeekö se vapaaehtoisen kehikon tuovan sille arvoa.

Suomessa vihreitä joukkolainoja tai kestävyteen sidottuja joukkolainoja on vuoden 2020 jälkeen laskettu liikkeeseen reilut 60 kappaletta ja noin 22 miljardin euron arvosta. Voidaan arvioida, että EU:n vihreitä joukkolainoja koskevan asetuksen mukaisia kehikkoja hyödynnettäisiin ensimmäisinä vuosina vuosittain noin nollasta kymmeneen joukkolainassa Suomessa. Finanssivalvonnan on varauduttava valvomaan asetuksessa tarkoitettuja liikkeeseenlaskijoita ja alullepanijoita.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 21. päivä joulukuuta kuluvaan vuoteen, jolloin EU:n vihreitä joukkolainoja koskevaa asetusta aletaan pääosin soveltaa.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan myönteisen vastaanoton eduskunnalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten edustaja Hoskonen.

17.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä näemme taas yhden esimerkin, että miten Euroopan unioni ottaa valtaa, kansallista päätösvaltaa, itselleen välittämättä siitä, miten maassa asiat ovat tai miten maassa itse asiassa halutaan tehdä. Tämä on sellaista suomalaisten ihmisten päätösvalan pois viemistä, jollaiseksi näiden joukkolainojen kanssa pelaaminen aina käytännössä on osoittautunut, ainakin tähän asti. Toivottavasti nyt olen väärässä.

Mutta kysyn kuitenkin varmuudeksi vastuuministeriltä: Miten tämä menee nyt, kuka nämä lainat takaa? Käykö tässä nyt taas kerran niin, että meidän piikkiimme otetaan kymmeniä miljardeja velkaa ja käy niin kuin elvytyspaketissa, että saatiin muutama vaivainen sata miljoonaa sieltä rahaa ja todellinen vastuu on 12 miljardia?

Jos yhtään lohduttaa, arvoisat nuoret kuulijat, niin sen lainan takaisinmaksu loppuu vuonna 2058. Että kannattaa muistaa, että pitää olla ahkera ja innokas veronmaksaja, ennen kuin nämä yhteiset velat on maksettu. Niin että tuleeko tästä yhteistä velkaa, ja kuka sen takaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.10 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Heti kommentoin edustaja Hoskonen huolta aiheesta: näiden liikkeellelasku on täysin vapaaehtoista, ja mitään rahoituslaitosta ei tietenkään pakoteta vihreitä joukkolainoja liikkeelle laskemaan.

Puhtaan siirtymän urakka on varmaan meidän aikakautemme suurimpia teollisen mittakaavan mullistuksia, joka koskettaa valtaosaa meidän taloudestamme, kun me joudumme uusimaan niin ison osan sekä perusinfraa että tuotannollista infraa kestäväälle tolalle, jotta maapallo pystyy ihmiskunnan kanssa elämään. Ja rahoitusmarkkinat ovat niin keskeinen osa koko talousjärjestelmää, että millään tämä urakka ei onnistu, mikäli rahoitusmarkkinoita ei ole asetettu samaan suuntaan tämän valtavan uudelleen teollistumisen aallon kanssa. Tämä asetetus on hyvä esimerkki siitä, että luodaan kehikkoa sille, että rahoitusmarkkinat urakassa pystyvät olemaan mukana.

Suomessa on tällä hetkellä käynnissä kiinnostava finanssialan kasvustrategian valmistelu, joka kuuluu, ministeri Rydman, teidän alaisuuteenne, ja mielelläni kuulisin siitä työstä muutaman ajatuksen ja onko siinä otettu puhtaan siirtymän rahoitusmahdollisuudet huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

17.12 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hoskonen huoli eurooppalaisesta yhteisvelasta on erittäin perusteltu. Edustaja Hoskonen on aikanaan sitä ansiokkaasti tässä salissa vastustanut, ja olen ollut siitä hyvin paljon edustajan kanssa

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

samaa mieltä. Tämä uhka eurooppalaisista taloudellisista yhteisvastuista on alati kasvava, ja meidän täytyy tietysti yhdessä kansallisesti näitä asioita vastaan kamppailla.

Edustaja Valkonen on aivan oikeassa siinä, että tämä lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä, ei liity tähän tematiikkaan, vaan tämä liittyy nimenomaisesti yhteiseurooppalaisiin standardeihin, mitä tämmöisille joukkolainoille asetetaan. Ja on nähtävissä, että tällä voi olla myönteisiäkin vaikutuksia siinä mielessä, että kun on olemassa yhteinen eurooppalainen vihreiden joukkolainojen standardi, niin sillä ehkä pystytään myöskin paremmin sääntelemään sitä, ettei sijoittajille markkinoida ympäristöystävällisenä jotakin sellaista tuotetta, joka ei oikeastaan sitä ole, vaan että tämä on myöskin yhteiseurooppalaisesti standardoitu. Sillä voi olla siis myöskin sijoittajan kuluttajansuojaa parantava vaikutus.

Ja edustaja Valkonen on täysin oikeassa siinä, että tällaisen standardin käyttöönotto on nimenomaisesti vapaaehtoista. Näemme sitten näiden lainojen liikkeeseenlaskijoiden käyttäytymisestä, katsovatko he tällaisen käyttöönoton itselleen sitten kannattavaksi toiminnaksi vai eivät, mutta tämä asetus ei siihen suinkaan velvoita. Arviomme on se, että välttämättä näitä ei Suomessa kovin paljon muutenkaan käyttöön otettaisi.

Edustaja Valkonen otti esille myöskin finanssialan kasvustrategian, jota tosiaan valmistellaan valtiovarainministeriössä. Omaan salkkuuni kuuluu rahoitusmarkkinaosasto valtiovarainministeriön puolelta, ja sitä kautta tämäkin esitys täällä salissa on, samoin kuin finanssialan kasvustrategian valmistelu. Siinä meidän peruslähtökohtamme itse asiassa on se, että tämän finanssialan kasvustrategian nimen ei pidä antaa hämätä. Tarkoitus ei ole luoda strategiaa nimenomaisesti finanssialan paisuttamiseksi suhteessa reaalityouteen, vaan ajatuksemme on ennen kaikkea se, että luomme sellaisen strategian, jossa finanssiala pystyisi mahdollisimman hyvin myöskin ruokkimaan reaalityouden kasvua Suomessa. Tämä on se meidän peruslähestymistapamme, ja siinä totta kai otamme huomioon myöskin kaikki ne puhtaaseen siirtymään liittyvät investointimahdollisuudet, joita Suomessa on, ja sitä puolta toki pyrimme helpottamaan myöskin laaja-alaisemman teollisuuspolitiikkamme kautta, jota hallitus ajaa monella eri rintamalla eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

13. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus 2023 Kertomus K 17/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tuttuun tapaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa, ja ensimmäisen puheenvuoron käyttää valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Kaunisto. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Keskustelu

17.15 Ville Kaunisto kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä kertomus on vuodelta 2023, vaikka olemmekin jo vuoden 24 loppupuolella. Ymmärrän tämän haasteen. Tämä on vähän historian kertaamista, mutta se on kertomusten kohdalla vain hyväksyttävä, ja jos puhemies sallii, niin sekoitan tähän esittelyyn myös vähän tapahtumia tämän vuoden puolelta. Itse astuin puheenjohtajan paikalle viime syksynä, ja sitä ennen tätä työtä hoiti hienosti edustaja Junnila, ja hän on nyt varapuheenjohtajana valtuuskunnassa.

Mutta itse kertomukseen. Eli luonnollisesti Venäjän hyökkäyssota hallitsi vahvasti Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen agendaa vuonna 2023. Kokonaisvaltaista turvallisuutta edistävä Etyj ei kyennyt estämään sotaa, eikä vuoropuheluun perustuva turvallisuustyö ollut mahdollista sellaisen maan kanssa, joka räikeästi rikkoo kaikkia Etyjin perusperiaatteita ja kansainvälistä oikeutta. Parlamentaarinen yleiskokous on kuitenkin johdonmukaisesti tuominut Venäjän toiminnan ja osoittanut vahvan tukensa Ukrainalle. Todettakoon, että vaikka linja on hyvin selkeä, niin myös toisenlaisia tuulahduksia on ollut aistittavissa.

Sodan alettua venäläisten osallistuminen estettiin kokousisäntämaiden viisumipäätöksillä. Tämä ei ollut mahdollista talvi-istunnossa Wienissä 2023, johon osallistuivat Venäjän ja Valko-Venäjän valtuuskunnat. Ukraina jättäytyi pois, ja suuri osa osallistujista protestoi ulosmarsseilla ja Ukraina-symboleilla. Samassa istunnossa puheenjohtajisto julkaisi lausunnon, jossa Venäjän toimintaa kuvattiin vastenmieliseksi.

Suomelle tärkeät vaalit käytiin Vancouverin kesäistunnossa, kun yleiskokous valitsi kansanedustaja Pia Kauman puheenjohtajakseen. Olen ylpeänä seurannut edustaja Kauman pragmaattista ja tuloksellista toimintaa, ja täytyy sanoa, että yleiskokouksen työ hänen johtajuudellaan on strukturoidumpaa ja tavoitteellisempaa. Suomalaisen näkyvä rooli näin merkittävässä tehtävässä hyödyttää sekä Suomea että eduskuntaa. Kauma itse asiassa valittiin tänä kesänä toiselle kaudelle, mikä kertoo siitä tyytyväisyydestä, mitä hänen työtään kohtaan koetaan parlamentaarisessa yleiskokouksessa.

Tässä kohtaa haluan todeta myös sen, kun meillä on täällä kuulijoita salissa ja he ovat kyselytunnin päässeet todistamaan, ehkä sen hieman railakkaamman puolen eduskunnan työstä, niin tämä esimerkki edustaja Kauman valinnasta on esimerkki siitä, millä tavalla yhteistyötä tehdään oppositio—hallitus-linjojen yli. Ja edustaja Kauman puheenjohtajuus oli mahdollinen ainoastaan siksi, että teimme kovaa yhteistyötä koko Suomen eteen, ja tämä viesti on aina syytä muistaa, kun puhutaan etenkin turvallisuudesta, yhteistyöstä ja kansainvälisestä politiikasta.

Valitettavasti kuitenkin siis Venäjän hyökkäyssota ei ole ainoa kriisi, jota olemme yleiskokouksessa puineet. Azerbaidžanin hyökkäys Vuoristo-Karabahiin ja siitä seurannut yli 100 000 armenialaisen pakomatka Armeniaan oli korkealla agendallamme syksyllä. Edustaja Kauma otti tilanteessa vahvan roolin puheenjohtajana, ja pääsimme kuulemaan tilanteesta suoraan Armenian pääministeriltä syyskokouksessamme Jerevanissa marraskuussa. Armenian tilanteesta voisin puhua pitkään. En sitä nyt tässä yhteydessä tee, mutta siinä on maa, joka on siirtynyt oman turvallisuusympäristönsä rakentamisesta hyvin vahvasti Venäjään tukeutumisesta kääntäen katsetta länteen. Aivan keskeistä, kun puhutaan tulevaisuuden rakentamisesta Euroopassa.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Myös Hamasin terroristi-iskut Israeliin ja siitä syntynyt konflikti käsiteltiin Jerevanissa. Israelin oikeutta puolustautua tuettiin vahvasti, mutta samalla muistutettiin myös velvollisuudesta suojella siviilejä. Israel ei ole osallistujavaltio, mutta se on kumppanimaa, jonka kanssa käydään vuoropuhelua Välimeri-foorumissa.

Anteeksi, rouva puhemies, minkä verran minulla on aikaa? Onko seitsemän minuuttia vai viisi minuuttia? [Puhemies: Esittelypuheenpuhevuorossa kymmenen, eikä ole? Joo.] — No niin, sitten antaa palaa vaan. [Naurua — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Edustaja olisi tyytynyt seitsemään!] — Niin, huonosti tingitty.

Vuosi 2024 sitten taas toisaalta on vaalien supervuosi. Tänään juuri on Etyjin valtuuskunta valinnut tarkkailijat Moldovan, Georgian ja Uzbekistanin vaaleihin, ja Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin tulemme valitsemaan edustajat ja tarkkailijat tämän viikon aikana. Viime vuonna tarkkailimme vaaleja Turkissa, Puolassa ja Serbiassa. Vaalitarkkailu on entistäkin tärkeämpää tässä ajassa, jolloin demokratian ja vaalien uskottavuutta kyseenalaistetaan yhä useammassa maassa. Ja tähän ehkä huomiona, että vaikka ymmärrän sen, että rahat ovat todella tiukassa, niin haluan korostaa eduskunnan kansainvälisen työn arvoa Suomelle niin turvallisuuden, diplomatian kuin kilpailukyvyinkin saralla.

Viime vuonna puhuttiin vielä Etyjin kriisistä. Konsensukseen perustuvan päätöksen vuoksi vuoden 2024 puheenjohtajamaata ei ollut valittu, budjettia ei ollut hyväksytty vuoden 2021 jälkeen ja Etyjin johtavien virkamiesten mandaatit olivat päättyneissä ilman päätöstä jatkosta. Asia ratkesi vasta aivan viime metreillä joulukuussa, kun Malta valittiin Etyjin puheenjohtajamaaksi ja johtohenkilöiden mandaatteja pidennettiin yhdeksällä kuukaudella. No, ne päättyivät nyt, ja tällä hetkellä edetään sijaismenetelmin, ja tähän ei luonnollisesti ole millään tavalla kestävä ratkaisu.

Tänä vuonna kriisipuheet ovat olleet vähäisemmät, ehkä senkin vuoksi, että Etyjin olemassaoloa ei enää kyseenalaisteta samalla tavalla. Yhteinen näkemys on kaikesta huolimatta se, että Etyjiä tarvitaan. Hyvin kuvaavaa olisi sanoa, että jos Etyjiä ei olisi, se pitäisi tässä hetkessä perustaa.

Vaikka Etyj ei pystynyt sotaan estämään, on sen työkaluja ylläpidettävä toivottavasti pian koittavaan sodan jälkeiseen aikaan. Etyj on yhä keskeinen foorumi, jossa maat voivat osoittaa tukeaan yhteisiin arvoihin perustavalle maailmanjärjestykselle.

Tällä hetkellä Suomi valmistautuu pian alkavaan Etyjin puheenjohtajuusvuoteensa, ja se on itse asiassa valtava kunnia tässä ajassa. Juhlimme 50-vuotisjuhlavuotta, ja se on kunnia, että jälleen kerran Suomi on suurennuslasin ja spottivalon alla. Odotukset Suomea kohtaan ovat ymmärrettävästi valtavan korkeat, vaikka Suomi ei juurikaan voi vaikuttaa nykyiseen maailmantilanteeseen, se ehkä rehellisesti myönnettäköön. Mutta, jälleen kerran, katse on kohti Suomea, ja luotettavuus, rauhallisuus ja pragmaattisuus ovat kovaa valuutaa kriisiytyneessä maailmassa edelleen. Tärkeää olisi, että Etyjin puheenjohtajuus toisi näkyvyyttä Suomelle ja meidän osaamisellemme rauhan edistäjinä ja rakentajina. Toivomme, että Suomi ottaa aktiivisen roolin ja käy kentällä keskustelemassa erilaisten toimijoiden kanssa, aivan kuten olemme toimineet. Tässä kaikessa työssä Suomen Etyj-valtuuskunta tulee antamaan kaiken tukensa ja toimimaan aktiivisesti vahvemman, oikeudenmukaisen maailman puolesta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten edustaja Kokko.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

17.23 Jani Kokko sd: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Ja kiitos valtuuskunnan puheenjohtajalle esittelystä ja koko Suomen valtuuskunnalle hyvästä työstä, mitä haasteellisissa olosuhteissa on tehty.

Täytyy todeta, että itse en välttämättä ole ehkä niin optimistinen Etyjin tulevaisuuden suhteen kuin minkälaisen kuvan ehkä puheenjohtaja antoi siitä — että jos Etyjiä ei olisi, niin se pitäisi keksiä. Kyllähän nämä sijaismenettelyt, se taloudellinen kriisi, missä Etyj on, toiminnallinen kriisi ja ennen kaikkea se uskottavuuskriisi on uhka koko Etyjin olemassaololle. Se perusperiaate, mihinkä Etyj oikeastaan on vihkiytynyt nimenomaan turvallisuuden vahvistamisessa Euroopassa — rajojen loukkaamattomuus, rajojen muuttamattomuus — on Venäjän laajentaman hyökkäyssodan seurauksena kärsinyt merkittävästi. Se kärsi jo vuonna 2014, kun Venäjä käynnisti sodan Ukrainaa vastaan. Jo silloin Etyj osoitti tiettyssä mielessä hampaattomuutensa tätä aggressiota vastaan. Ja nyt on erityisesti Kaukasuksen tilanne, mihin puheenjohtaja viittasi: myöskään siellä ei ole Etyjin periaatteita kunnioitettu ja noudatettu. Eli tämä kyllä haastaa sen koko organisaation olemassaolon, ja mikäli tämä, sanotaanko jähmettyneisyyden tila, missä se organisaatio on, tulee jatkumaan vielä seuraavana vuonna ja ensi vuonna, niin kuin nyt näyttää siltä, niin niin kauan kuin Venäjä kykenee vaikuttamaan Etyjin toimintaan, se koko organisaation uskottavuus asettuu kyseenalaiseksi.

Erityiskiitos tietysti täytyy antaa Etyjin työlle siitä, että se on onnistunut organisoimaan erityisesti nämä vaalitarkkailuoperaatiot, joihin puheenjohtajakin viittasi. Se on ehkä se Etyjin kova ydin tällä hetkellä, se ainoa tehtävä, missä oikeasti pystytään toimimaan kansainvälisessä yhteistyössä ja turvaamaan demokratiaa ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia Etyjin jäsenmaissa. Tähän tietysti toivoisi Etyjin entisestään panostavan, mutta onneksi meillä on muitakin, on Euroopan neuvosto, Euroopan unioni ja monet muut organisaatiot, jotka kykenevät myöskin näitä vaalitarkkailuoperaatioita hoitamaan, mikäli tämä Etyjin toiminta tulee tulevaisuudessa halvaantumaan entisestään.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä todellakin kiitokset Suomen valtuuskunnan toiminnalle, ja erityisesti kiitokset hyvästä työstä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajana toimivalle edustaja Kaumalle, joka on varsin hyvin selviytynyt tässä erittäin haasteellisessa tilanteessa, mitä valtuuskunnan puheenjohtajakin tuossa kuvasi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

17.26 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Kiitän esittelijänä toiminutta puheenjohtajaa Kaunistoa hyvästä esittelystä ja Kokkoa edellisestä puheenvuorosta. Avaan hieman tätä tilannetta.

Parlamentaarinen yleiskokous, jonka puheenjohtajana edustaja Kauma toimii toista vuotta, on siis parlamentaarinen puoli. Sitten on erikseen hallitustenvälinen puoli, jonka puheenjohtajamaana ensi vuonna toimii Suomi. Etyj siinä mielessä ei ole hampaaton, että se on ollut historiallisestikin ainoa sellainen organisaatio, missä rautaesiripun molemmat osapuolet ovat pystyneet toistensa kanssa sekä keskustelemaan että myös sopimaan. Siinä mielessä, kun tässä mainittiin vaikkapa Euroopan neuvosto, joka on huolissaan ihmisoi-keustilanteista ja tuomitsee hyvinkin usein tiettyjä maita — aivan oikein — siitä on aika pitkä matka päästä varsinaisiin sopimuksiin, millä esimerkiksi tiettyjä konflikteja ratkaistaan ja millä niitä pystytään pidemmällä aikavälillä jopa ehkäisemään.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Etyjillä on ollut hyvin pitkälinen rooli myös Armenian tilanteessa, kuten puheenjohtaja mainitsi. Armenian ongelmahan oikeastaan ei ole pelkästään Venäjä vaan myös se, että jotta se voisi tulla toimeen Turkin kanssa myös historiallisista syistä, sen olisi ratkaistava monta asiakysymystä yhdessä Azerbaidžanin kanssa, ja tämä on sellainen työ, mihin myös Etyj ja Suomen valtuuskunta ovat rohkaisseet, että rauha saataisiin pitkäaikaisesti turvattu tälle alueelle ja näiden maiden kehitykset siihen suuntaankin, mihin puheenjohtaja viittasi.

Nämä monet konfliktit ovat tyypeiltään sellaisia, että ei periaatteessa ole hyödyllistä kokoontua pelkästään samanmielisten kanssa ja antaa julkilausumia, ja siinä Etyjillä on historiallisesti ollut rooli, että esimerkiksi Venäjä, Yhdysvallat, hyvin erilaisia tahoja, keskustelevalt keskenään ja pystyvät siltä osin toimimaan ja ratkomaan näitä.

Olen tästä tilanteesta kuitenkin edustaja Kokon kanssa samaa mieltä — kolmea peräkkäistä budjettia ei ole pystytty ratkaisemaan osittain sen vuoksi, että Venäjä ja myös Valko-Venäjä toimivat miten toimivat; Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, joka siis alkoi jo 2014 ja laajeni 2022 — että nämä kaikki ovat ikään kuin halvaannuttaneet sen tämänhetkisen tilanteen.

Mutta on myös muistettava, että historiassa myös Neuvostoliitto jo 69 tuli siihen ratkaisuehdotukseen, että hekin halusivat luoda diplomaattisia väyliä, tehdä yhteistyötä myös länsimaisten yhteisöjen kanssa. Jos nämä lukuisat ongelmat saataisiin ratkaistua järkevällä tavalla, niin uskon, että Etyjillä myös olisi turvallisuustilanne jatkossakin hallussa entiseen malliin, ja jos nämä taloudelliset tilanteet [Puhemies koputtaa] pystyttäisiin yhteisesti kaikkien 57 jäsenvaltion keskuudessa ratkaisemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle.

Mutta on ymmärrettävää, että tällä hetkellä Venäjä ei halua osallistua tähän budjettiin tai oikeastaan muuhunkaan valmisteluun, ja se on keskeinen ongelma. — Jatkan kohta, kiitos puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.29 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomella on suuri rooli Etyjissä tälläkin hetkellä, kuten on ollut historiassa. Parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajuus jatkuu edustaja Kaumalla, ja kuten täällä on useampikin todennut, niin kiitoksella ollaan saatu sitä seurata. Myös tämän hallitustenvälisen puolen puheenjohtajuus tosiaan siirtyy Suomelle ensi vuoden alusta, ja sen valmistelu on vahvasti käynnissä, mikä todellakin on tarpeen, jotta Etyj voisi lunastaa paikkansa tässä hankalassa maailmanajassa. Suomi ei ole tässä puheenjohtajuudessa tosiaan helpon tehtävän edessä.

Yleiskokouksen toiminnan keskiössä on ollut vuoden 22 helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Yleiskokous tuomitsee edelleen Venäjän sotatoimet ja peräänkuuluttaa keinoja saattaa Venäjä vastuuseen. Yleiskokous on ilmaissut vahvan tukensa Ukrainalle ja korostanut, että Ukraina taistelee länsimaisten arvojen, vapauden ja demokration puolesta. Edustaja Kauma on myös perustanut sinne parlamentaarisen yleiskokouksen yhteyteen tällaisen tukiryhmän Ukrainalle. Myös esimerkiksi lapsikaappausten ratkomista koskevaa keskustelua on käyty yleiskokouksessa aktiivisesti.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

No, Etyj ei todellakaan ole haasteilta välttynyt. Täällä ovat jo aiemmat puhujat todenneet, että päätöksenteko on ollut miltei pysähdyksissä, järjestön budjettia ei ole konsensusvaatimuksen vuoksi hyväksytty, rahat ovat olleet loppumassa ja erilaisia henkilöstövalintoja ei ole pystytty viemään eteenpäin, eli toiminta ei ole mitenkään helppoa — sen lisäksi, että nämä kriisisällöt ovat pöydällä.

Toisena näkyvänä aiheena agendalla on ollut Armenian ja Azerbaidžanin väliset rauhanneuvottelut. Azerbaidžan hyökkäsi Vuoristo-Karabahiin, ja juuri tämän tapahduttua meillä oli yleiskokous Armeniassa. Siellä kuitenkin, ehkä jopa yllättäen, oli ilmassa toiveikasta ajattelua rauhanneuvotteluista. Ja yleiskokous on myös käynyt minun mielestäni varsin tasapainoista keskustelua Gazan ja Palestiinan tilanteesta. Siellä on tuomittu Hamasin terrori-iskut, mutta toisaalta on hyvin selvästi tuomittu myös Israelin liialliset toimet siviiliväestöä kohtaan.

Ja vielä lopuksi voisin nostaa minunkin mielestäni erittäin tärkeätä Etyjin työtä eli vaalitarkkailutehtävää. Tässä ajassa on varsin ajankohtaista ja tarpeellista tukea demokraattisten vaalien toteutumista, ja tässä ODIHRilla ja Etyjillä, parlamentaarikoilla, on myös tärkeää roolia. Sen toivon jatkuvan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

17.32 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Näistä budjettiteknisistä asioista jo mainitiinkin, mutta käytännössä maailma on täynnä lukuisia organisaatioita, jotka keskustelevat samanhenkisessä kerhossa keskenään. Historiallisesti Etyj on pystynyt erottautumaan tästä, ja siinä se toivo piilee, että myös jatkossa Etyj olisi suuressa roolissa nimenomaan näiden konfliktien ratkaisemisessa.

Kuten tässä mainittiin, esimerkiksi yleiskokous Armeniassa, Jerevanissa on yksi esimerkki, jossa selkeästi Armenia ja Azerbaidžan ovat toisiaan lähentyneet, mutta toisaalta Turkki ei ole halunnut ottaa niin vahvaa kantaa, että se keskustelisi suoraan esimerkiksi Armenian kanssa kovinkaan vahvasti muista kuin tietyistä rajamuodollisuuksista ja tämänkaltaisista, vaan he edelleen edellyttävät, että Armenia ja Azerbaidžan pystyisivät sopimaan keskenään. Tällä hetkellä edustaja Kauma on Itävallassa pysyvän neuvoston kokouksessa, ja sen vuoksi hän ei pääse osallistumaan tähän keskusteluun, mutta tiedän, että hän on tehnyt esimerkillistä työtä nimenomaan Armenian tilanteen hyväksi, samoin itsekin Armenian sekä Azerbaidžanin ystävyysryhmien puheenjohtajana. Olemme halunneet nimenomaan, että tässä konfliktissa pystytään tulemaan sellaiseen tilanteeseen ja diplomaattiseen ratkaisuun, jonka kanssa pystytään elämään, ja tilanteeseen saadaan pitkäaikainen rauha aikaiseksi. Tämä on hyvin tärkeää erityisesti sen jälkeen — kuten tässä puheenjohtaja jo esittelyssään mainitsi — kun Vuoristo-Karabahista jopa 100 000 etnisesti armenialaista joutui pakenemaan Armenian puolelle. Sen jälkeen tässä on ollut välttämätöntä tehdä jonkinlainen ratkaisu tulevien ongelmien välttämiseksi.

Mainitsen myös vaalitarkkailut, kun täällä sanottiin, että EU voisi hoitaa näitä. Olen tästä asiasta eri mieltä. ODIHRilla on merkittävää asiantuntemusta siinä, ja se on paljon neutraalimpi taho kuin Euroopan unioni, joka monessa valtiossa nähdään... Otetaan nyt vaikka Keski-Aasian valtiot esimerkkinä: he näkevät Euroopan unionin ja tietyt jäsenvaltiot tai unionin kokonaisuudessaan ikään kuin puolensa valinneena organisaationa. Siinä mielessä 57 jäsenvaltiota, jotka toimivat Etyjissä, ovat huomattavan paljon paremmassa asemassa ODIHRin ja vaalitarkkailun neutraliteetin suhteen. Uskon, että tämä toiminta tulee myös

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

jatkossa jatkumaan, ja kuten sanottua, esimerkiksi Yhdysvaltojen vaaleihin tullaan osallistumaan, kuten ennenkin.

Tämän lisäksi edustaja Kauma yleiskokouksen puheenjohtajana tulee tutustuttamaan myös Etyjin missioihin, seuraavaksi Serbiassa ensi kuussa ja ensi vuonna Keski-Aasiassa, koska nämä Etyjin paikallississiöt ovat myös hyvin tärkeitä tämän varsinaisen rauhan työn edistämiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunisto.

17.36 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustajille erittäin hyvistä ja analyttisistä keskustelusta.

Edustaja Kokko hieman kyseenalaisti optimismiani. Ehkä en ole niin optimisti, mutta haluan kuitenkin luoda sellaisen näkymän, että meillä on mahdollisuus ratkoa näitä haasteita, vaikka on aivan kiistatonta, että tässä ajassa Etyj on hyvinkin suurten haasteiden edessä. Samaan aikaan haluan korostaa sitä, että syy sille, miksi sanoin, että jos Etyjiä ei olisi, se pitäisi nyt perustaa uudelleen, on juuri tämä, mitä edustaja Junnilakin täällä nosti: Se, että meillä on organisaatio ja mahdollisuus keskustella vahvastikin eri mieltä olevien maiden välillä, luo aina mahdollisuuksia paremmalle maailmalle. Tästä hyvänä esimerkkinä on se, että esimerkiksi Yhdysvallat panostaa merkittävällä tavalla tällä hetkellä, jotta Etyj pysyisi toimintakykyisenä. Mielenkiintoistahan tässä on se, että kun Etyjissä ei ole jäsenvaltioita vaan osallistujamaita, niin tämän vuoksi juuri esimerkiksi Yhdysvallat ja ennen kaikkea Venäjä ovat vielä mukana toiminnassa, vaikkakin hieman kiusaajan roolissa suoraan sanottuna sen organisaation toiminnan kannalta. Mutta se luo pohjaa sille, että jos se päivä koittaa, että Ukrainalla on valmius rauhasta neuvotella, niin meillä on organisaatio, mikä tarjoaa mahdollisesti alustaa siihen.

Edustaja Hopsu nosti erittäin tärkeitä pointteja täällä. Yksi, minkä haluaisin vielä nostaa esiin ja mikä ei ole noussut tässä, on myös Etyjin kasvanut mielenkiinto tekoälyn suhteen. Me ymmärrämme sen, että sillä tulee olemaan aivan valtavia vaikutuksia niin meidän turvallisuuteemme kuin yhteistyökykyyn, siihen, minkälaista maailmaa rakennetaan, eli siinä mielessä ollaan proaktiivisesti katsetta käännetty tulevaisuuteen silläkin saralla.

Ehkä loppuun vielä totean, että juuri tämä Etyjin omanlaisuus on kaiken keskiössä. Jotenkin ehkä mieleeni jopa nousee sanapari ”arvopohjainen realismi”. Sitä Etyj edustaa mitä suurimmassa määrin. Me luomme alustan, missä esimerkiksi Kaukasian tilanteesta Kaukasian maiden välillä pystytään käymään hyvää dialogia, luomaan parempaa tulevaisuutta. Ja toinen on Keski-Aasia, mikä täällä nousi esiin. Se on sellainen tulevaisuuden geopolittinen hotspot suoraan sanottuna, missä tullaan määräämään valtavia askelia rauhan suuntaan, mikä heijastuu myös tänne meille Eurooppaan. Eli koen Etyjin roolin erittäin tärkeänä ja uskon, että tätä kautta Suomi pystyy omaa asemaansa vahvistamaan geopolitiikan kentillä ja tuomaan sitä meidän tärkeää ääntä kuuluviin.

Kiitoksia tästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

14. Eutanasia laki säädettävä Suomeen

Kansalaisaloite KAA 4/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään tunti, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Gare dew.

Keskustelu

17.39 Kaisa Gare dew ps: Arvoisa puhemies! Murhaamista ei tule missään tapauksessa laillistaa. Suomalaisen yhteiskunnan arvot pohjautuvat kymmeneen käskyyn, joista viides on ”Älä tapa”. Nyt tämäkin halutaan romuttaa. Elämä on pyhä ja arvokas. Tämä on nykyajassa hämärtynyt, ja se ilmenee monella tasolla: väkivaltarikosten lisääntymisenä ja raastumisena, aborttioikeuksien helpottamisena sekä nyt pyrkimyksenä laillistaa eutanasia.

On äärimmäinen ihmisarvon loukkaus tarjota kuolemaa vaihtoehtoksi hoidon kehittämiselle. Nyt eutanasian laillistamista ajavassa kansalaisaloitteessa halutaan tehdä parantajista tappajia eli antaa lääkäreille mahdollisuus antaa potilaalleen tappavaa myrkkyä joko siten, että potilas itse ottaa annetun aineen, tai siten, että lääkäri tekee sen potilaan puolesta.

Eutanasian laillistamispyrkimyksissä vedotaan tyypillisesti kahteen asiaan: itsemääräämisoikeuteen sekä siihen, että kipua ei voitaisi lievittää. Kuitenkaan kyse ei loppupelissä ole itsemääräämisoikeudesta. Päätös ei ole koskaan vain potilaan oma, vaan lääkärit joutuvat arvioimaan pyynnön taustat, riippumattomuuden, muuttumattomuuden ja lainsäädännön kriteerien täyttymisen. Eutanasia käytännössä siis aina jostain toisesta henkilöstä tekee lopullisen päätöksentekijän ja mahdollisen kuoleman edistäjän. Tällainen vastuu ja kuoleman tuottaminen toiselle ihmiselle vaikuttaa väistämättä myös lääkärin psyykeen ja moraaliin.

Lääkäriliitto tiedotti 16.5. vastustavansa eutanasian laillistamista sekä sitä, että lääkärit ammattikuntana veloitettaisiin tekemään toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tarkoituksena on edistää ja nopeuttaa potilaan kuolemaa. Lääkäriliiton mukaan lääkäreiden tehtävä on suojella elämää ja hoitaa kärsimystä eikä hoitojärjestelmän puutteita pidä korjata eutanasian tai lääkäriavusteisen itsemurhan avulla. Lisäksi lääkäreistä suurin osa ei ole itse valmis toteuttamaan eutanasiaa. Lääkäriliiton kyselyn perusteella vain 13,5 prosenttia lääkäreistä oli täysin samaa mieltä siitä, että olisi itse valmis suorittamaan eutanasian. Perustuslaillinen oikeus elämään on suurempi kuin itsemääräämisoikeus. Ketään ei tule missään nimessä velvoittaa riistämään henkeä toiselta ihmiseltä.

Mitä tulee kärsimyksen, tutkimuksissa on Lääkäriliiton mukaan osoitettu, että kipu ei ole keskeisimpiä syitä lääkäriavusteisen itsemurhan pyytämiseksi eivätkä edes fyysiset oireet. Sen sijaan keskeisiä tekijöitä ovat masennus, toivottomuus ja psyykinen stressi sekä psykososiaaliset syyt. Lisäksi tilanteita, joissa sietämättömiä kipuja ei voitaisi lievittää, on todellisuudessa hyvin vähän. Hyvä esimerkki viimesijaisesta ja erittäin tehokkaasta apu-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

keinosta on sedaatio, missä tajunnan tasoa alennetaan lääkkeillä niin, että potilas on rauhoittunut tai kevyessä unessa.

Alankomaalaisessa tutkimuksessa kärsivien ihmisten keskeisimmäksi voimavaraksi kestää tilannetta kuvattiin rakkauden ja tuen saaminen. Lääkäriliiton selvityksen mukaan eutanasiapyynnön taustalla onkin tyypillisesti halu löytää ulospääsy tilanteesta eikä varsinaisesti kuoleman toivominen. Kokemus on osoittanut, että laadukkaan saattohoidon avulla toive kuoleman nopeuttamisesta on kadonnut. Palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa luonnollisesti kehitetään Suomessa koko ajan. Myös hallitusohjelmassa on linjattu elämän loppuvaiheen arvokkuuden varmistaminen ilman kärsimystä ja yksilölliset tarpeet huomioiden.

Tilaa tulkinnanvaralle ei voi olla, kun puhutaan ihmishengistä, eikä siinä ole myöskään tilaa virheille, ja näitä virheitä on todella tapahtunut maissa, joissa eutanasia on jo laillistettu. Salakavalasti laajenevan eutanasiaoikeuden lisäksi kaikista eutanasian sallineista maista on raportoitu väärinkäytöksiä. Eutanasian kohdalla kyseessä on siis erittäin kalteva ja äärimmäisen vaarallinen polku. Viime vuonna Alankomaat laajensi eutanasiaoikeuden 1—12-vuotiaisiin lapsiin — siis todella surullista. Siis oikeastiko pikkulapsille ehdotetaan, että voi halutessaan kuolla, ja heidät laitetaan tällaisen päätöksen eteen? Täysin vastuutonta.

Arvoisa puhemies! Suomen tulee olla maa, jossa heikoista pidetään huolta ja kärsiviä autetaan. Ihmisarvoa ja elämän pyhyyttä ei saa unohtaa. Meidän tehtävämme ei ole päättää kenenkään elämästä tai kuolemasta. Jätetään se korkeimman käsiin, minne se kuuluu.

Arvokas ja hyvä kuolema on jotain aivan muuta kuin eutanasia, eikä eutanasiaa tule siksi laillistaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

17.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! En kannata kansalaisaloitteen tavoitetta eutanasiaalain säätämisestä, sillä oikea vastaus kuolevan potilaan kärsimyksiin on hyvä saattohoito ja palliatiivinen hoito, joihin keinot ja välineet ovat olemassa. Ihmishengen koskemattomuus on keskeinen arvo yhteiskunnassa ja myös terveydenhuollossa. Lisäksi eutanasia johtaisi kaltevalle pinnalle, jossa iäkkäiden, sairaiden ja vammaisten elämänsä hiipumiseen vastattaisiin kuolemalla, kun terveiden itsemurhia pyritään estämään. Lääkärietiikan perustana on ihmiselämän kunnioitus ja kärsimyksen lievittäminen, ja näihin molempiin tulee tukeutua myös kuolevien potilaiden hoidossa.

Eutanasiaa perustellaan toisaalta parantumattomasti sairaan potilaan kärsimyksillä ja toisaalta itsemääräämisoikeudella päättää kuolemasta. Terveystieteiden etiikka ja saattohoidon keinovalikoima eivät puolla kumpaakaan näistä. Saattohoito on kehittyneempää kuin koskaan aiemmin ihmiskunnan historiassa. Vaikeatkin kivut voidaan hoitaa. Samat opioidit, joita käytetään vaikean kivun hoitoon, lievittävät tehokkaasti esimerkiksi hengenhädistystä. Jos muut keinot eivät riitä lievittämään vaikkapa levottomuutta, hengenhädistystä, psyykkistä hädistystä, niin potilas voidaan nukuttaa palliatiiviseen sedaatioon määräjäksi, ja levättyään hän voi taas herätä. Tutkimusten mukaan sedoitettujen syöpäpotilaiden keskimääräinen elin aika ei poikkea ilman sedaatiota hoidettujen elin ajasta.

Käsite ”oikeus kuolla” on harhaanjohtava. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset tunnustavat ihmisen oikeuden elämään, eivät oikeutta kuolemaan. Missään maailman maassa itse asiassa potilaalle ei ole turvattu lakisääteistä ”oikeutta kuolla”, ei Hollannissakaan.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Siellä lääkäriellä on oikeus välttää rangaistukselta, jos hän tiettyjen ehtojen vallitessa surmaa potilaansa.

Toiveet eutanasiasta perustuvat usein virheellisiin käsityksiin. Eutanasia ei merkitse hyödyttömistä hoidoista luopumista. Minkään lääkkeen virallinen käyttöaihe ei ole ihmisen surmaaminen. Eutanasiassa potilas myrkytetään laskimoon ruiskutettavalla aineella.

Alankomaiden kehitys on varoittava esimerkki. Siellä hallitus on päättänyt sallia eutanasian eli armokuoleman myös alle 12-vuotiaille lapsille, kuten on myös Belgiassa. Eutanasian piiriin on otettu enenevästi ryhmiä, esimerkiksi psykiatrisesti sairaita ja myös dementiapotilaita, ilman heidän selvää suostumustaan.

On myös todettu, että maissa, joissa eutanasia on otettu käyttöön, myös itsemurhien määrä on lisääntynyt. Eli eutanasia laki johtaisi siihen ajatukseen, että vaikeasti sairaan tai vammaisen ihmisen elämä ei ole yhtä arvokasta kuin terveiden.

Eutanasiassa ja itsemurhassa avustaminen vaikuttavat myös lääkäreihin. Peräti 45 prosenttia hollantilaislääkäreistä koki omaisten tai yhteiskunnan painostusta eutanasian suorittamiseen, ja eutanasian suorittamisen jälkeen jopa 80 prosentilla lääkäreistä oli tunne-elämän vaikeuksia.

Suomen Lääkäriliitto on toukokuussa linjannut uudestaan vastustavansa eutanasian lailistamista todeten näin: ”Lääkäreiden tehtävä on käyttää nykylääketieteen mahdollisuuksia elämän suojeluun ja kärsimyksen hoitoon, eikä hoitojärjestelmän puutteita pidä korjata eutanasian tai lääkäriavusteisen itsemurhan avulla.” Myös Suomen palliatiivisen lääketieteen yhdistys, Maailman lääkäriiliitto, Euroopan lääkärien pysyvä komitea ja kaikki Pohjoismaiden lääkäriiliitot vastustavat yksiselitteisesti eutanasiaa, samoin valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE.

Maailman lääkäriiliiton mukaan eutanasia on ristiriidassa lääketieteen eettisten periaatteiden kanssa ja lääkärien tulisi pidättäytyä siitä, vaikka se olisi maan lakien mukaan sallittua. Ja perinteisessä Hippokrateen vallassahan todetaan: ”En tule antamaan kenellekään kuolettavaa myrkkyä, jos minulta sellaista pyydetään, enkä mitään neuvoa sen valmistamiseen.”

Vuonna 2018 eduskunta hylkäsi äänin 128—60 edellisen vastaavan kansalaisaloitteen, mutta hyväksyi silloin ponnen, jonka pohjalta sosiaali- ja terveysministeriön asettama Elämän loppuvaiheen hoito -työryhmä ehdotti lainsäädännön muutoksia palliatiivisen hoidon ja saattohoidon laadun ja saatavuuden turvaamiseksi. Hallitusohjelmassa luvataan selkeyttää säädöksiin oikeus saattohoitoon, joka turvaa hyvän elämän loppuvaiheen hoidon riippumatta ihmisen asuinpaikasta tai hoitopaikasta.

Suomessa kuolee vuosittain yli 60 000 ihmistä. Heistä 30 000 tarvitsee oireita lievittävää eli palliatiivista hoitoa tai saattohoitoa. Viimeisen 5—10 vuoden aikana on tapahtunut valtavan hyvää kehitystä tällä saralla, mutta edelleen on tehtävää. Samalla saattohoidossa on erittäin tärkeää huomioida myös koko lähiyhteisö, perhe ja läheiset, koska kuolema koskettaa paljon laajempaa joukkoa kuin sitä yksilöä, joka on kuolemassa. Suomalainen yhteiskunta kykenee hoitamaan jokaisen kuolevan tasokkaasti ja ihmisarvoisesti, kun vain yhdessä päätämme niin tehdä.

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies: Moni kertoo kannattavansa eutanasiaa, kunhan sen käyttö rajataan tarkoin. Tähän sisältyy väärinymmärrys, koska tarkkoja kriteereitä ei eutanasialle voida määrittää. Esimerkiksi käsite ”parantumaton sairaus” — suuri osa sairauksista on kroonisia ja parantumattomia — tai sairauden viimeisten vaiheiden kärsimys on hyvin vaikea määritellä ja mitata ulkoapäin.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Aivan kuten edustaja Garedew totesi, niin esimerkiksi Hollannin tilastot osoittavat, että merkittävin syy eutanasian pyytämiseen ei ole kipu vaan yksinäisyys ja pelko joutua riippuvaiseksi muiden avusta. Tällaiseen kuolemantoiveeseen ei pidä vastata kuolinpiikillä vaan inhimillisellä välittämällä ja tasokkaalla saattohoidolla. [Kaisa Garedew: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.53 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on kansalaisaloite eutanasian sallimiseksi Suomessa. Sallikaa minun ensin sanoa, että ymmärrän monia eutanasiaa kannattavia ihmisiä, ja olen usein herkillä mielellä heitä kuunnellessa. Usein eutanasiaa kannattavien perusteena on läheisen kuolema, siihen liittyvä kärsimys ja sen kohtaaminen tai toisaalta huoli, pelko omasta mahdollisesta tulevasta tilanteesta. Perusteita lainsäädännön muuttamiseksi eutanasian sallimiseksi ei kuitenkaan ole. Sen sijaan painotan hyvää palliatiivista hoitoa eutanasian sijaan. Laadukkaan saattohoidon ja riittävän kivun ja muiden oireiden lievityksen tulee olla jokaisen ihmisen perusoikeus. Lainsäädännön tulee keskittyä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon edellytysten parantamiseen, ei eutanasiaan.

Kun eduskunta käsitteli edellisen kerran eutanasiaa vuosina 2017–2018, asiasta käytiin tuolloin laaja, syvälinen keskustelu. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta, jossa istuin, totesi tuolloin, että asiassa tarvitaan laajaa kansalaiskeskustelua ja huolellista eettistä arviointia. On muistettava, että eutanasiassa on kysymys ihmisen elämän aktiivisesta päättämisestä eikä esimerkiksi jostakin hoidoista luopumisesta, niin kuin usein virheellisesti ajatellaan.

Lääkärinä ja kristittynä itselläni on hyvin selkeä kanta eutanasiaan. Eutanasian salliminen on vahvassa ristiriidassa elämän kunnioittamisen ja lääkärinvalani kanssa, eikä keskusteluissa ole tullut esiin uusia eutanasiaa puoltavia seikkoja, päinvastoin. En mitenkään voi olla kannattamassa eutanasian sallimista ja tätä kansalaisaloitetta.

Jo edellisen eduskuntakäsittelyn aikaan Lääkäriliiton kanta eutanasiaan oli kielteinen. Tämän jälkeen aihetta on Suomen Lääkäriliitossa käsitelty hyvin laajasti. Lääkäriliitto teki erittäin kattavan eutanasiaa ja lääkäriavusteista itsemurhaa käsittelevän taustaselvityksen keväällä 2024 — iso kiitos tästä suuresta työstä, ja sanoisin, että kannattaa ilman muuta tutustua tähän selvitykseen. Suomen Lääkäriliiton valtuuskunnalle tämä selvitys oli keskeinen, kun se toukokuussa tänä vuonna päätti hyvin selvällä enemmistöllä pitää Lääkäriliiton kannan kielteisenä eutanasialle. Keskeistä on myös se, että selvä enemmistö elämän loppuvaiheen hoitojen mahdollisuudet parhaiten tuntevista palliatiivisen erityispätevyyden saaneista lääkäreistä vastustaa täysin tai osittain eutanasian ja lääkäriavusteisen itsemurhan sallimista. Tämä selvisi viime vuonna lääkäreille tehdyssä kyselyssä. Tässä kyselyssä enemmistö kaikista lääkäreistä oli täysin tai osittain sitä mieltä, että riittävällä palliatiivisella hoidolla ja saattohoidolla tarvetta eutanasialle ei ole.

Myös Suomen palliatiivisen lääketieteen yhdistys on ottanut kantaa eutanasian laillistamista vastaan. Se katsoo, että eutanasia ei kuulu palliatiiviseen hoitoon, siihen ei kuulu myöskään lääkäriavusteinen itsemurha. Näiden sijaan tulee parantaa palliatiivisen hoidon saatavuutta ja osaamisen kehittämistä myös lainsäädännöllisin keinoin. Niin kuin sanottu, valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE on suhtautunut varauksellisesti eutanasiaan, ja myöskään tuo sosiaali- ja terveysministeriön asettama Elä-

män loppuvaiheen hoito -työryhmä, mikä asetettiin sen edellisen eutanasia-aloitteen käsittelyn lausuman pohjalta, ei antanut suositusta eutanasiasta. Sen sijaan työryhmä päätyi antamaan useita suosituksia siitä, miten palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulee kehittää ja lainsäädännöllä turvata niiden laatu ja saatavuus.

Pohjoismaiden lääkäriliitot vastustavat eutanasian laillistamista. Tanskassa ja Norjassa on tehty laajat selvitykset eutanasiasta ja päädytty myös siihen, että eutanasiaa ei tule laillistaa muun muassa sen vuoksi, että silloin potilasturvallisuutta ei voida taata. Ja tässä erityisesti kohteena ovat heikommassa, hauraammassa tilanteessa, asemassa olevat potilaat.

Arvoisa puhemies! Eutanasiaa toteuttavista maista tiedetään, että eutanasian hyväksyminen on johtanut käytäntöjen laajenemiseen yhä uusiin väestöryhmiin, muun muassa vammaisiin, lapsiin, dementoituneisiin ja mielenterveysongelmaisiiin. Tätä kutsutaan kaltevan pinnan ilmiöksi, mikä on voimakkaasti levinnyt. Tosiasia on, että eutanasiaa on todellisuudessa mahdotonta tarkasti rajata.

Nykyisessä terveydenhuollon sote-murroksessa ja hyvinvointialueiden resurssipulassa eutanasian hyväksyminen voisi heikentää myös kansalaisten luottamusta terveydenhuoltoon. Riskinä on, että eutanasialla saatettaisiin paikata saattohoidon puutteita ja niitä yhteiskunnallisia ongelmia, jotka ovat usein yksilön ahdingon osatekijöinä.

Eutanasiakeskustelun hyvä puoli kuitenkin on, että joudumme samalla ottamaan kantaa ihmisen elämän loppuvaiheen hoitoon. Vaikkakin tilanne palliatiivisen hoidon suhteen on viime vuosina parantunut, tarvitaan silti lisätoimia, joiden avulla taataan jokaiselle potilaalle hyvä elämän loppuvaiheen hoito. Myös läheiset tulee huomioida nykyistä paljon paremmin. Eutanasian sijaan tarvitaan laki ihmisen elämän loppuvaiheen hoidosta, laki palliatiivisesta ja saattohoidosta. Näistä on kirjaus hallitusohjelmassa, ja niitä myös edistetään tämän hallituksen toimesta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä lopuksi lainata kristityn lääkärikollega Kalle Mäen sanoja ”arvokas elämä, arvokas kuolema”: ”Arvokkaassa kuolemassa kuoleva on hyvässä hoidossa, jossa hän saa tarvitsemansa lievityksen fyysisiin vaivoihinsa sekä henkistä tukea elämän lopun kohtaamiseen. Hänestä pidetään huolta ja tehdään mahdolliseksi elää viime ajat mahdollisimman hyvää elämää. Hänen ei tarvitse kokea olevansa taakaksi, vaan hän saa tuntea, että tämä hetki on arvokas ja elämisen arvoinen. Arvokkaassa kuolemassa toteutuu perusoikeus elämän koskemattomuuteen. Elämää ei tarkoituksellisesti lyhennetä eikä toisaalta pidennetä. Kuolema tulee sairauden seurauksena. Tämä on eettisesti ja oikeudellisesti ainoa kestävä arvokas kuolema.”

Kärsimyksen vähentäminen on varmaan meidän kaikkien tavoite. Eutanasiaalailta emme pääse tähän tavoitteeseen. Parhaiten lievitämme läheistemme kärsimystä takaamalla hyvän saattohoidon, kaiken tarpeellisen avun, tarvittaessa myös sen sedaation, jota käsittääkseni aivan liian vähän käytetään, sekä kulkemalla levollisesti rinnalla loppuun asti.

Haluan tässä aivan lopuksi kiittää teitä terveydenhuollon ammattilaisia ja muita käytännön toimijoita, jotka teette päivittäin työtä hyvän ja arvokkaan elämän loppuvaiheen toteuttamiseksi. Kiitos myös kaikille teille, jotka olette tehneet taustaselvityksiä ja lähettäneet paljon hyvää materiaalia aiheeseen liittyen. Siihen kannattaa tutustua.

Saattohoitokotien kokemus elämän lopun hoidosta on: kun ei ole enää mitään tehtävissä, on vielä paljon tekemistä. Kokemus on osoittanut, että monen kohdalla toive oman kuoleman tarkoituksellisesta jouduttamisesta onkin väistynyt [Puhemies koputtaa] hyvässä saattohoidossa — näin myös meillä Tampereella, jossa sijaitsee Pohjoismaiden ensimmäinen ja vanhin saattohoitokoti. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.02 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Toivotan kansalaisaloitteen eutanasialain säätämisestä tervetulleeksi eduskuntaan ja annan sille tukeni. Kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta päättäisi antaa hallitukselle tehtäväksi ryhtyä lainvalmistelutoimenpiteisiin eutanasiaa koskevan lain säätämiseksi ja eutanasian laillistamiseksi Suomessa. Kannatan tätä esitystä, ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa löydetäisiin riittävästi aikaa tämän aloitteen käsittelemiseksi niin, että se ehditään tehdä tällä eduskuntakaudella.

Arvoisa puhemies! Yliopisto-opintojen ohessa tein hoitajana yövuoroja. Valvoin usein viime hetkiä elävän, usein kipujen kanssa kamppailevan ihmisen rinnalla kiireisen osaston töiden painaessa päälle. Silloisina yön tunteina minusta tuli vannoutunut hyvän saattohoidon ja palliatiivisen hoidon puolestapuhuja ja edistäjä. Pitkään ajattelin, että eutanasiaa säätäminen on liian iso eettinen kysymys, etten voi eikä lainsäätäjä voi sitä ylittää. Ajattelin ennen kaikkea, että palliatiivista hoitoa kehittämällä asiaan saadaan ratkaisut.

Olen asiaa paljon vuosien varrella pohtinut, ja ajatukseni ovat muuttuneet. Ajattelen tänään niin, että en voi sulkea silmiä siltä tosiasialta, että laadukkaasta palliatiivisesta hoidosta huolimatta on sietämätöntä kärsimystä, tilanteita, joissa ei ole eettistä perustetta kieltää eutanasian mahdollisuutta. Mielestäni eutanasia on eettisesti perusteltu mahdollisuus niiden ihmisten kannalta, jotka sairastavat etenevää parantumatonta sairautta, joille ei sietämättömiin kärsimyksiin hyvästäkään palliatiivisesta hoidosta tule lievitystä ja jotka itse toivovat kuolevansa. Eutanasialaki tarvitaan, jotta ihmisillä on hyvin tarkoin rajatuin ehdoin... Tiedän, että säätäminen ei ole helppoa, rajojen asettaminen on vaikeaa — täällä oli erinomaiset puheenvuorot edustaja Tanuksella ja edustaja Räsäsellä — mutta siitä huolimatta, että tiedämme, että tämä on vaikeaa, niin mielestäni tarkoin rajatuin ehdoin pitää säätää laillinen mahdollisuus ja oikeus elämän loppuvaiheessa saada oman vakaan harkintansa pohjalta kuolinapua toivottomaan kärsimykseen. Itse en voi enkä halua sivuuttaa ihmisten pelkoa ja hätää elämän loppuvaiheen hoidosta.

Haluan alleviivata sitä, että saattohoidolla ja palliatiivisella hoidolla ei voida ratkaista kysymystä eutanasiaa, eivätkä nämä asiat ole keskenään vaihtoehtoisia. Molemmista tarvitaan Suomeen selkeät säädökset. Palliatiivinen hoito on parantumatonta, etenevää sairautta sairastavan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa, ja sen tavoite on vähentää kärsimystä ja vaalia elämänlaatua. Saattohoito on osa palliatiivista hoitoa, ja se ajoittuu siten lähemmäksi sitä todennäköistä kuoleman ajankohtaa.

Tietenkin ja ehdottomasti palliatiivinen hoito ja saattohoito ovat aina ja ehdottomasti ensisijaisia, ja niiden kehittämisessä on todella tehtävää. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen viimeisimmän selvityksen mukaan palliatiivisen hoidon laadussa ja saatavuudessa ja kivunlievityksessä on edelleen räikeitä puutteita. Vaikka meillä on kansallinen laatusuositus ja hankerahoitus ja ne ovat merkittävästi edistäneet palveluiden kehittämistä, niin eri potilasryhmät eivät edelleenkään saa palveluja tasa-arvoisesti ja saattohoidon tai palliatiivisen hoidon tarvetta ei aina edes havaita, joten hoito jää kokonaan saamatta. Eli lainsäädäntöä tarvitaan myös palliatiiviseen hoitoon ja saattohoidon turvaamiseen.

Onneksi pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa on sitouduttu säädösten selkeyttämiseen, jotta yhdenvertainen ja laadukas saattohoito ja palliatiivinen hoito saataisiin turvattua. Tuo laki on erittäin tärkeä varsinkin, kun nyt hyvinvointialueet ovat suuren myllerryksen, uudistuksen kourissa. Pidän todella välttämättömänä, että hallitusohjelman mukainen lakiesitys palliatiivisesta hoidosta, jonka osa on saattohoito, tuotaisiin eduskunnan kä-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

sittelyyn pian. Kiritänkin tällä puheenvuorolla myös sosiaali- ja terveysministeriön valmistelua tässä asiassa. Täällä viitattiin palliatiivisen lääketieteen professoreiden tuoreeseen kannanottoon, ja olen heidän kanssaan samaa mieltä siitä, että olisi kestävä tilanne, jos meillä olisi laki eutanasiasta, muttei riittäviä säädöksiä palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta. Mielestäni nämä molemmat lainsäädännöt tarvitaan. Totean selvyuden vuoksi tässä, että nykyisen hallituksen ohjelmassa ei ole mainintaa eutanasiaa koskevasta laista.

Arvoisa puhemies! Eutanasilainsäädännön etenemisen kannalta tämä kansalaisaloite on erittäin tärkeä. Samansisältöinen aloite käsiteltiin eduskunnassa vuosina 2017 ja 2018. Olin itse silloin myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja silloin äänestin sen puolesta, että aloite hylättäisiin ja se lähetettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöön. Sieltä ei sen koommin ole tästä eutanasia-asiasta mitään kuultu. Tiedän, että siellä oli työryhmä, joka ei päässyt yhteisymmärrykseen. Omat ajatukseni ovat muuttuneet, ja kun seuraan maailmaa, uskon, että maailma on myöskin muuttunut ja aika on nyt sopiva uudelle keskustelulle. Nyt on eduskunnan aika keskustella tästä asiasta, ja on hyvä, että tämä kansalaisaloite on saapunut eduskuntaan.

Sitten kun ja toivottavasti pian ryhdytään eutanasiaa mahdollistavaa lainsäädäntöä laatimaan, niin haluan tässä lopuksi vielä sanoa, että siinä yhteydessä on tärkeää varmistaa, että lainsäätäjillä ja aikoinaan terveydenhuollon ammattihenkilöillä on asiassa täysi oman tunnon vapaus. Tällaisessa asiassa jokaisen on voitava muodostaa oma näkemyksensä oman perusteellisen eettisen harkintansa pohjalta.

Olen oman harkintani tehnyt. Tuen käsittelyssä olevaa kansalaisaloitetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

18.09 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat ja hyvät lehterilä läsnä olevat ihmiset! Puhumme tänään täällä kansalaisaloitteesta liittyen eutanasiaan.

Tulin eduskuntaan vuonna 2011. Aloitin hoitajan urani 1987 ja tein yli 20 vuotta hoitotyötä vanhustensairaaloissa, pitkäaikaissairaanhoidossa, suurissa sairaaloissa. Opin hyvin nuorena tyttönä näkemään sen, mitä on ihmisen kipu, mikä on tilanne silloin, kun mikään ei riitä, ei ole riittävää lainsäädäntöä ja saattohoidossa on valtaisesti puutteita. Saattohoidon kehittäminen on ollut kantava voima itselleni täällä eduskunnassa. Olen näiden vuosien aikana äkkilaskemalta tehnyt noin 44 erilaista kirjallista toimenpidettä, joilla olen vaatinut, toivonut, pyytänyt, anonut ja esittänyt sitä, että suomalainen saattohoito kirjataan suomalaiseen lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! On pahimmanlaatuista nihilismia, että saattohoitoa ei ole vielä saatu lakiin. Se on vallitsevien arvojen kieltämistä, se on käsitysten kieltämistä. Ymmärrän kaikkia, jotka allekirjoittivat tämän tärkeän aloitteen eutanasiasta. Ymmärrän itseäni, miksi minä kannatan sitä. Ymmärrän ihmisten pelkoja kivusta, ymmärrän sitä hoitokärsimystä, jota läheiset ja omaiset kokevat, kun ihminen ei saa riittävästi apua. Kun on selvitetty sitä, mitä kuoleva potilas eniten pelkää, hän pelkää kipua. Myös omaisten pelko liittyy kipuun.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämän aloitteen myötä pääsemme keskustelemaan saattohoidosta ja saamme sen lakiin. Niin kauan kuin meillä ei ole ohjaavaa lainsäädäntöä hyvästä saattohoidosta, kerta toisensa jälkeen me saamme tänne eduskuntaan myös eutanasia-aloitteen. Teidän kansalaisaloitteen allekirjoittajien asia on kuultu, ja me kaikki varmasti yhdyimme siihen, että meillä on paljon tehtävää, jotta potilaan ääni kuuluu.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa käsiteltiin vuonna 2018 kansalaisaloite ”Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta”. Eduskunta hylkäsi silloin aloitteen mutta edellytti valtioneuvostoa asettamaan asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Tämä ministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä esitti selvityksessään vuonna 2021 yksimielisenä näkemyksenä, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja saattohoidon saatavuutta sekä osaamista lisätä.

Nyt eutanasiaa edistävä yhdistys, Oikeus Arvokkaaseen Kuolemaan ry, on laatinut uuden kansalaisaloitteen, jolla esitetään, että Suomeen säädettäisiin eutanasiaa sekä lääkäriavusteista lääkkeellistä kuolemaa koskeva laki. Tarkoituksena on, että eutanasia ja avustettu kuolema laillistettaisiin Suomessa.

Hyvän saattohoidon tilaa ja palliatiivisen hoidon tilaa on selvitetty Suomessa paljon, ja selvitysten myötä on laadittu monia ohjeistuksia ja suosituksia. Nyt ei ole enää selvitysten aika, ei ole enää työryhmien aika. Meillä on selkeä viesti työryhmästä, joka selvitti eutanasiaa ja saattohoitoa, ja he ovat antaneet esityksiä, mitä lainsäädännölle on tehtävä.

Olen tehnyt monta lakialoitetta ja muun muassa myös lakialoitteen siitä, mitä meidän tulee lakiin kirjata, jotta kansalaiset saavat subjektiivisen oikeuden hyvään saattohoitoon. Meiltä puuttuu laki hyvästä saattohoidosta. Palliatiivista ja saattohoitoa koskevat säännökset ja määräykset on saatettava terveydenhuoltolain erilliseen pykälään. Se korostaa sääntelyn merkitystä ja tehostaa terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden käyttöä — eli saattohoitolaki. Terveydenhuoltolain 50 §:ään on säädettävä oikeus kiireellisessä hoidossa tapahtuvaan saattohoitoon. Ja silloin kun tämä asia saadaan kuntoon, myös äkillisessä tilanteessa, esimerkiksi päivystyksessä, henkilön kunnon romahtaessa vaikkapa äärettömässä kiputilassa, syövässä ynnä muussa, on oikeus saada saattohoitoa, siihen reagoidaan, ”tämä ihminen tarvitsee saattohoitoa, hän on kuolemassa”. Ja sitten, mikä on hyvin tärkeää, on myös se, että vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon osallistuvalla tulisi olla oikeus erityishoitorahaan. Tällä hetkellä lapsen huoltajalla, joka hoitaa sairasta lastaan, on oikeus erityishoitorahaan. Tämä tulee laajentaa myös henkilöön, joka saattohoitaa läheistään.

Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että me täällä teemme näitä aloitteita ja me pukeramme ja yritämme parhaamme, liittyvät ne aiheet sitten mihin tahansa, meidän kaikkien tekemät aiheet ja aihiot ovat täällä äärettömän tärkeitä meille, kunnioitetaan niitä. Toivon, että hallitusohjelman kirjaus tarkoittaa sitä, että me saamme lainsäädännön kuntoon liittyen saattohoitoon. Niin kauan kuin sitä kirjausta ei laissa ole, niin minä kyllä kannatan eutanasiaa. Minäkin pelkään. Kipua on syytä pelätä, ja sedaatio on myös sellainen asia, että se ei aina välttämättä toteudu eikä toimi. On myös sellaisia kipupotilaita, että heihin ei mikään auta. Tämä viesti on myös kuolevan potilaan omaiselta.

Arvoisa puhemies! Joskus mietin sitä, että kun 100-vuotias ihminen tekee kuolemaa ja elämänlanka hiipuu, se on jotenkin ymmärrettävää. Kun alle 50-vuotiaalle käy näin, se on karmaisevaa, se on karmea, varsinkin jos ei ole hyvää saattohoitoa. Joskus mietin, että olisi hyvä tehdä opintokäyntejä kohteisiin, joissa ihmiset hiipuvat. Kun itse näet, itse koet, silloin ymmärrät ja tiedät paremmin. Toivon, että eduskunta saa aikaan saattohoitolain, ja niin kauan kuin sellaista ei ole, niin keskustelu eutanasiasta jatkuu, ja itsekin sitä kannatan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.16 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! ”Kuule mun toive, mä haluan pois. Eikö mun aikani täynnä jo ois? Olen jo nähnyt tämän elämän, kaiken sain ja vielä enemmän.” Tähän keskusteluun valmistautuessani muistin muistikirjani välistä Kotilieden jutun vuoden takaa toukokuulta. Siinä ystävänä, entinen valtiovarainministeri Iiro Viinanen totesi, että hänen mielestään elämä ei ole sitten enää elämisen arvoista, jos kyky liikkua ja tehdä ylipäättään mitään menisi.

Samassa artikkelissa kerrottiin, miten Parkinsonin tauti yhdisti entiset riitapukarit — kyse siis oli Iiro Viinasesta ja vasemmiston Esko Seppästä. Kahdeksan vuotta sitten kaksi eläköitynyttä lainsäätäjää, ministeri Iiro Viinanen ja europarlamentaarikko Esko Seppänen, käynnistivät kansalaisaloitteen eutanasian laillistamiseksi Suomessa. Kotiliesi kirjoitti, että poliittisen kentän vastakkaisia laitoja edustaneet miehet ajoivat yhdessä asiaa, vaikka eivät kansanedustaja-aikoinaan sanoneet toisilleen edes päivää. 2010 Seppänen oli tullut kertomaan Viinaselle, että hänellä on sama tauti kuin Viinasella, Parkinson.

Heidän yhdessä tekemänsä kansalaisaloite keräsi aikanaan vain runsaassa kuukaudessa tarvittavan määrän kannattajia, mutta niin kuin me hyvin muistamme, täällä eduskunnassa kansalaisaloite kaatui lopulta vuonna 2018. Lopullisessa äänestyksessä vastakkain olivat sosiaali- ja terveysvaliokunnan hylkäävä esitys ja minun tekemäni lausumaehdotus, jossa esitin lainvalmistelun aloittamista eutanasian mahdollistamiseksi. Valiokunnan esitys voitti äänestyksen. Itse toivon, että tällä kertaa kansalaisaloite ei kaadu ja se hyväksytään.

Arvoisa puhemies! Minä kannatan eutanasiaa, kannatan tätä kansalaisaloitetta, ja olen valmis tekemään kaikkeni, että se hyväksytään.

Iiro Viinanen muisteli edelliskertaa ja myönsi ratkaisun kaivelleen häntä: ”Tuntuu käsittämättömältä, että kansanedustajat eivät ottaneet selvää asioista. Tällaisiin asioihin pitäisi syventyä perusteellisesti, ilman asenteita. Pitäisi mennä potilaan housuihin. Onko loppuelämä yhtä tuskaa, vai saako nukkua pois, jos potilas sitä itse haluaa?” Hän jatkoi: ”Ymmärrän syvällisemmin, mitä turhaan kärsiminen merkitsee, ei pelkästään potilaalle itselleen, vaan myös lähipiirille.” Iiro Viinanen on sairastanut Parkinsonia yli 20 vuoden ajan. Parkinson on sanellut Iiro Viinaseen elämän tahdin. Nykyisin lääkkeitä kuluu maksimimäärä, ja niillä saa liikuntakyvyn muutamaksi tunniksi.

Haluan lähettää tässä terveiset Iiro Viinaselle ja Esko Seppäselä: Iiro ja Esko, teen parhaani.

Oikeus hyvään elämään ja itsemääräämiseen koskee myös elämän loppua. Eutanasiailaki tarvitaan lisäämään vaihtoehtoja elämän loppuajan tapauksissa, joissa ihminen ei hyvästäkään palliatiivisesta hoidosta saa helpotusta sietämättömiin kärsimyksiin, mutta haluan alleviivata, painottaa, kirjoittaa lihavoidulla ja sanoa selkeästi: eutanasiailain säätämisen ohella meidän tulee huolehtia siitä, että saattohoitoa ja elämän lopun ajan hoitoa on saatavilla kattavasti koko Suomessa. Eutanasia tulisi sallia osana elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa ja saattohoitoa ihmisen itsemääräämisoikeutta kunnioittaen.

Kansalaisten laaja enemmistö on erilaisissa kyselyissä antanut tukensa tälle asialle. Ammattikunnista esimerkiksi sairaanhoitajien selkeä enemmistö tukee mahdollisuutta eutanasiaan. Toisaalta lääkärikunnassa siihen suhtaudutaan kriittisemmin. Moni lääkäri näkee asian esimerkiksi Hippokrateen valan näkökulmasta ongelmallisena. Minusta hoitohenkilökunnan oikeudellista asemaa on myös tässä vaiheessa selkiytettävä.

Eutanasiaila on suomalaisten vankka tuki. Sen laillistamista kannattaa kolme neljästä suomalaisesta. Jopa lääkäreistä ja papeista suurin osa kannattaa eutanasiaa, vaikka Lääkäriliitto ja piispat vastustavat. Lääketieteen lisensiaatti, palliatiivinen erityispätevyys, euta-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

nasian laillistamista ajavan kansalaisaloitteen vastuuhenkilö Juha Hänninen totesi, että eutanasia ymmärretään usein väärin: ”Hännisen mukaan eutanasia ymmärretään usein hie- man väärin, ja hän määrittelee eutanasian ja lääkäriavusteisen kuoleman tarkoittavan mel- ko nopeasti kuolemaan johtavaa sairautta sairastavan viimeisten vaiheiden välttämistä. ”Se on ihmisen oma pyyntö sellaisessa vaiheessa, kun kuolema on todennäköisesti seuraavan vuoden kuluessa tulossa ja loppuelämä vaikuttaa aivan toivottoman vaikealta.”

Eutanasian mahdollistava laki antaa ihmiselle mahdollisuuden itse, autonomisesti päät- tää, milloin elämä on muuttunut ylivoimaiseksi kärsimysten ja kuolemaan johtavan sairau- den vuoksi. Lääkäri Juha Hänninen totesi: ”Ratkaisulla ei ole tekemistä terveydenhuollon voimavarojen kanssa. Saattohoitoa voidaan kehittää yhdessä eutanasian sallivan lainsä- dännön kanssa.”

”Kuule mun toive, mä haluan pois. Eikö aikani täynnä jo ois? Tahtoisin lähteä kuin so- tilas. Terveisin tuntematon potilas.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

18.22 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen tarkoituksena on saada eutanasiaan liittyvä lainvalmistelu alulle Suomessa. Aloite kuvaa eutanasiaa ih- misen elämän päättämiseksi suoneen injisoitavalla lääkeaineella henkilön omasta pyyn- nöstä. Eutanasian edellytyksenä olisi, että pyynnön esittävä ihminen sairastaa kuolemaan johtavaa tautia ja kokee siihen liittyen sietämätöntä kärsimystä. Lisäksi edellytetään, että pyynnön esittävä henkilö on kykenevä tekemään itseään koskevia päätöksiä.

Kun keskustelemme eutanasiasta eli armokuolemasta, keskustelemme niin perustavan- laatuista asiasta kuin ihmishengestä. Kyseessä on ristiriitaisia tunteita herättävä asia, koska kristillinen ajattelu lähtee siitä, että elämä on lahja.

Työskentelin viime vuosituhannella vanhainkodissa. Siellä oli myös hyvin, hyvin huo- nokuntoisia vanhuksia. Muistan yhä erään vanhuksen huodon: ”Tappakaa pois, tappakaa pois!” Se oli nuorelle tytölle kova koulu, kun olisi halunnut auttaa, poistaa kipuja, mutta siihen ei ollut mahdollisuutta.

Myöhemminä vuosina kävin kollegani luona sairaalassa vain pari viikkoa ennen hänen menehtymistään luustoon ja sisäelimiin levinneeseen syöpään. Vaikka hän sai kivunlievi- tystä, näin hänen kärsivän ilmeensä ja sen, miten keinuttamalla kehoaan hän yritti saada ki- vun lievenemään. ”Olipa pyssy”, hän tokaisi minulle tuskissaan.

Moni ihminen päätyy traagisiin ratkaisuihin saatuaan diagnoosin, jonka mukaan elinpäi- vät ovat luetut. Kivun ja tuskan pelko on niin suuri, että haluaa tehdä oman ratkaisunsa asiaan, ettei jää kitumaan.

Arvoisa puhemies! Jos törmää vahingossa autolla eläimeen ja eläin jää kitumaan, on var- masti kaikille selvää, että se pitää päästää kärsimyksistään lopettamalla se. Monella meistä on kokemuksia siitäkin, kun rakkaalla lemmikillä tulee se kohta elämässä vastaan, että se on vietävä piikille, koska se ei enää kuntonsa puolesta elä tervettä elämää. Eläimienkin kärsimyksen seuraaminen vierestä vaatii kovasydämissen ihmisen. Ihminen ei tietenkään ole eläin, mutta tässä tilanteessa ihmistä erottaa eläimestä se seikka, että eläin ei kykene ilmai- semaan omaa mielipidettään. Siitä huolimatta ihminen katsoo voivansa arvioida, milloin eläimen elämä ei enää ole elämisen arvoista. Eutanasian saavan ihmisen sen sijaan pitäisi kyetä itse arvioimaan eutanasian tarve ja vielä olemaan sellaisissa sielunvoimissa, että hän olisi kykenevä tekemään itseään koskevia ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Kuka sitten päättää eutanasiasta, jos henkilö ei kykene ilmaisemaan tahtoaan vaan on esimerkiksi aivokuollut? Mikäli lääkärit ovat todenneet, että paranemisen mahdollisuuksia ei ole, vaan henkilön tila on pysyvä, on mielestäni lähiomaisille annettava mahdollisuus tehdä päätös eutanasiasta yhdessä vähintään kahden lääkärin kanssa. Toisin sanoen: kukaan ei yksin voi saada eutanasiaa lähiomaiselleen, vaan siinä tarvittaisiin lausunto vähintään kahdelta eri lääkäriltä. Eutanasiaa ei siis myönnettäisi kevein perustein, kuten vaikkapa masentuneelle ihmiselle tai sillä tavoin sairaille, joilla on vielä parantumisen edellytyksiä tai jotka pystyvät jotenkin elämään sairautensa kanssa.

Kansalaiskyselyiden perusteella selkeä enemmistö suomalaisista kannattaa eutanasian laillistamista. Itse kannatan aloitetta sillä ehdolla, että aloitteessa esitetyt kriteerit käydään tarkkaan harkiten läpi ja mietitään, onko siinä kaikki tarpeelliset tai onko jotain pois otettavaa. Lisäksi saattohoidon toteutuminen riittävässä laajuudessa pitäisi turvata uudella lainsäädännöllä, jotta palvelua saisi tasavertaisesti. Elämän loppuvaiheen arvokkuus ilman kärsimystä on inhimillistä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.27 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme äärimmäisten arvokysymysten äärellä, kun keskustelemme eutanasiasta elikkä ihmisen oikeudesta päättää elämänsä omasta pyynnöstään lääkkeellisesti. Kyse on tuolloin kuolemasta, jossa potilas ottaa itse kuolettavan lääkeaineen. Eduskunnalle on luovutettu kansalaisaloite, jossa esitetään, että eduskunta päättäisi antaa hallitukselle tehtäväksi ryhtyä lainvalmisteluun eutanasiaa sekä lääkäriavusteista lääkkeellistä kuolemaa koskevan lain säätämiseksi ja eutanasian ja avustetun kuoleman laillistamiseksi.

Edellisen kerran eduskunta on käsitellyt vastaavaa kansalaisaloitetta vuonna 2017. Tuolloin eduskunta hylkäsi aloitteen. Kansalaisaloitteen johdosta keskustan tuolloinen eduskuntaryhmä teki kuitenkin lakialoitteen palliatiivisen saattohoidon saatavuuden parantamisesta ja kehittämisestä, minkä johdosta sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Työryhmän tavoitteena oli selvittää elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita ja tarvittaessa antaa selvitistyön pohjalta eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi. Työryhmä ei pystynyt muodostamaan yksimielistä kantaa eutanasiaan, mutta palliatiivisen hoidon kehittämiseen panostettiin viisi miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla on läheisiä tai tuttuja, jotka ovat sairastuneet vakavasti ja kuolleet tähän sairauteensa. Myös minulla on omakohtaista kokemusta esimerkiksi äitini ja isoäitini sairastumisesta syöpään ja siitä, miten eri tavalla kipujen lievittämiseen suhtauduttiin sairauden loppuvaiheessa. Isoäitini sairastaessa 80-luvun loppupuolella hänen kivunlievitystään rajoitettiin meidän läheisten mielestä kohtuuttomalla tavalla. Mummon huutaessa kovissa kivuissa ei morfiinia annettu. Perusteluna kerrottiin, että hän voi tulla siitä riippuvaiseksi. Muistan nuorena ylioppilastyttöä ihmetelleeni, mitä sillä olisi ollut väliä, vaikka olisikin tullut riippuvaiseksi, kun mummo oli jo kuolemansairas ja eli elämänsä viimeisiä hetkiä. Viimeinen mummon näkeminen jäi karneana kokemuksena mieleeni. Vika ei tietenkään ollut hoitajien vaan tuon ajan ohjeistuksen.

Ihan toisenlainen hoito-ohjeistus oli jo 2000-luvun alkupuolella, kun äitini eli syöpäsairana elämänsä viimeisiä kuukausia. Raaheen oli tuolloin hiljattain perustettu kotisaira-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

hoitoa antava Gellman-tiimi, joka kävi kotona äitini luona säännöllisesti, eikä kivunlievityksessä kitsasteltu. Mieleepi jäi inhimillinen ja potilaan toiveita kuunteleva hoitokäytäntö. Meille läheisille oli tärkeää, ettei rakkaamme kärsinyt kohtuuttomasti vaan elämä oli riittävän hyvä myös niissä surullisissa olosuhteissa.

Näissä kertomissani kokemuksissa eivät läheiseni toivoneet eutanasiaa tai nostaneet esille toivetta tai mahdollisuutta siihen.

Arvoisa puhemies! Keskustan sisällä suhtautuminen eutanasiaan jakaa mielipiteitä. Eutanasia on edelleen ryhmässämme omantunnonkysymys, jossa edustajat saavat muodostaa kantansa vapaasti. Ymmärrän kansalaisaloitteen tekijöitä ja niitä syitä, miksi kansalaisaloite on laadittu. Koen, että yhteiskunta on kaikessa erinomaisuudessaan epäonnistunut, jos henkilö toivoo mahdollisuutta eutanasiaan. Nykylääketiede mahdollistaa tehokkaan kivunlievityksen pitkälle niin, ettei elämän loppuvaiheen vaikeassa sairauden tilassa tarvitse välttämättä olla sietämätön ja kestävä.

Eutanasian salliminen kansalaisaloitteessa esitetyillä ehdoilla voi mahdollistaa myös tilanteita, joissa henkilö pyytää eutanasiaa enemmän muiden kuin omasta toivomuksesta. Oma näkemykseni on, että ihmisellä pitäisi olla vakavan sairauden tilanteessa oikeus kunnialliseen saattohoitoon ja niin hyvään kipuja lievittävään hoitoon kuin nykyajan lääketieteellisin keinoin on mahdollista. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden saattohoidon tilanne ei vastaa niitä kriteereitä, joita me päättäjät täällä haluaisimme saattohoidossa oleville ihmisille. Resurssipulan vuoksi saattohoidossa oleva henkilö voi joutua matkojen päähän, mikä muodostaa musertavan ongelman läheisten vierailuille. Meidän päättäjien on hyvä asettaa tässäkin asiassa kuolemansairaiden ja heidän läheistensä asemaan ja miettiä, tätäkö me haluamme ja voisiko asialle tehdä jotain.

Kun kansalaisaloite aikanaan tulee sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn, kuuntelen herkillä korvalla asiantuntijakuulemisissa, mikä on heidän käsityksensä palliatiivisen hoidon tehokkuudesta tämän päivän Suomessa. Voisiko se olla niin hyvä, ettei eutanasiaa tarvitsisi edes miettiä, ja toteutuuko saattohoito kunniallisesti kaikkialla Suomessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

18.33 Mika Riipi kesk: Arvoisa puhemies! Heti alkuun haluan todeta, että kuulun siihen suomalaisten laajaan enemmistön joukkoon, jotka ajattelevat, että tänä päivänä, 2020-luvun Suomessa, kysymykseen eutanasiasta tulisi viimein saada ihmisarvoa ja ihmisen itsemääräämisoikeutta kunnioittava ratkaisu.

Eutanasiassa on kyse laajasta eettisiin ja osin arvoperusteisiin näkökohtiin liittyvästä asiasta. Sitä ei kuitenkaan pidä mitenkään mystifioida, vaan kuten useat kansainväliset ratkaisut ja esimerkit osoittavat, on löydettävissä selkeitä, käytännöllisiä ja eettisesti kestäviä ratkaisumalleja.

Asia on ollut myös suomalaisessa keskustelussa esillä jo pitkään ja vailla ratkaisua. Edellisen eduskuntakäsittelyn pohjalta laajapohjainen työryhmä kävi läpi tilannetta, ja vaikka se ei päässyt yksimielisyyteen eutanasiasta, se esitti kuitenkin erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja vain muutama vuosi sitten.

Haluan tässä yhteydessä käyttää tämän puheenvuoron ja korostaa, että on kansanvallan ja poliittisen päätöksentekojärjestelmän hyväksyttävyyden näkökulmista aivan kestävä tontti, jos vuodesta toiseen ja vaalikaudesta toiseen tähän suomalaisten mielestä todelliseen ja vakavaan ongelmaan ei pystytä löytämään lainsäädännöllistä tai yhteiskuntapoliit-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tista ratkaisua. Näin ollen toivon, että tämän kansalaisaloitteen käsittely otetaan nyt tässä talossa vakavasti ja sosiaali- ja terveysvaliokunta aidosti pyrkii löytämään asiassa myös ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioittavan ratkaisun, kuten laaja enemmistö suomalaisista toivoo.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

18.35 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Eduskunta tosiaan sai nyt toistamiseen käsiteltäväkseen kansalaisaloitteen, jossa ehdotetaan, että eutanasia mahdollistetaisiin Suomessa. Kuten täällä on jo useaan kertaan todettu, ensimmäisen kerran eduskunta käsitteli ja hylkäsi vuonna 2018 kansalaisaloitteen ”Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta”. Silloin todellakin eduskunta edellytti valtioneuvostoa asettamaan asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Kuten todettu, tämä työryhmä perustettiin ja raporttikin lopulta valmistui, mutta uutta sääntelyä ei valitettavasti kuitenkaan ole tehty. Pidän hyvänä, että tämä kansalaisaloite on nyt täällä eduskunnassa meidän käsitellyssämme.

Tässä aloitteessa esitetään, että eduskunta päättää antaa hallitukselle tehtäväksi ryhtyä lainvalmistelutoimenpiteisiin lääkäriavusteista itsemurhaa ja eutanasiaa koskevan lain säätämiseksi ja eutanasian laillistamiseksi Suomessa. Haluan esittää lämpimät kiitokset jo tässä vaiheessa tämän kansalaisaloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittajille siitä, että tämä tärkeä aihe saatiin eduskunnan käsittelyyn. Asia todellakin on sen arvoinen.

Puhemies! Olin aikanaan terveyskeskuksen vuodeosastolla ja hoidin siellä sairaita ja kuolevia ihmisiä. Olen nähnyt kärsimystä, jollaista kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan. Ystäväni mies menehtyi aggressiiviseen aivosyöpään. Minun ystäväni oli luvannut miehelleen, että hän ei tuntisi kipua, että hän varmistaisi miehelleen riittävän lääkityksen, mutta ystäväni ei pystynyt pitämään tätä lupautta vaan näki miehensä tuskasta huutavat silmät hänen taistellessaan kuoleman kanssa. Lääkettä ei uskallettu antaa kuolevalle tarpeeksi, ettei hän kuolisi siihen. Tuskainen loppu kesti lopulta kaksi kuukautta.

Arvoisat kollegat, eutanasian yhteydessä on puhuttu paljon saattohoidosta. Saattohoidon merkityksestä puhuttiin voimakkaasti, kun eutanasiaa edellisen kerran käsiteltiin eduskunnassa. Täällä eduskunnassa saattohoidon kehittämisestä on jätetty lukuisia kirjallisia kysymyksiä, toimenpide- ja lakialoitteita, erityisesti edustaja Juvosen toimesta — kiitos siitä — mutta siitä huolimatta asia ei ole edennyt lainsäädäntöön, ja olen tästä pahoillani, kuten edustaja Juvonen tuossa omassa puheenvuorossaan myöskin. Me tarvitsemme kiipeästi saattohoitolain. Saattohoitoa on kehitettävä, sen parissa työskenteleviä on koulutettava, ja sen saatavuus on turvattava.

Mutta haluan samalla todeta, että saattohoito ja eutanasia eivät ole toisiaan poissulkevia. Hyväkään saattohoito ei voi aina taata rauhallista lähtöä. Kun kauhu tulevasta on jatkuvana läsnä. Kun turvattomuuden tunnetta, joka liittyy esimerkiksi ALS-potilasta uhkaavaan tukehtumiskuolemaan tai tehokkaiden kipulääkkeiden allergiaan, ei lääkkeillä kyetä torjumaan. Kun syövän aiheuttamat kivut ovat kivuntorjunnan ulottumattomissa. Tai kun todella kipulääkettä ei uskalleta antaa kuolevalle tarpeeksi siinä pelossa, että hän kuolee lääkkeisiin.

Puhemies! Eutanasian saamiselle on esitetty tiukkoja ehtoja. Potilaan pyynnön ohella kriteerinä olisi, että potilas sairastaa parantumatonta tautia, johon hän on kuolemassa, ja

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

kärsii sietämättömistä kivuista, joita ei lääketieteellisin keinoin kyetä torjumaan. Lisäksi potilaan olisi oltava täysi-ikäinen ja täysivaltainen, eikä hän saisi kärsiä arviointikykyä heikentävästä sairaudesta. Eutanasia voitaisiin panna toimeen vain potilaan omasta tahdosta. Eutanasia saadaan, siihen ei jouduta.

Eutanasiaan ei liity väkivaltaa, vaan se on kärsivän ihmisen päästämistä pois kipujen vankilasta omasta tahdostaan. Se on kuolevan tahdon toteuttamista tilanteessa, jossa elämältä on odotettavissa enää vain kipua ja epätoivoa.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että eduskunta suhtautuu tähän kansalaisaloitteeseen vakavasti ja käsittelee sen sille kuuluvalla arvokkuudella. Annan tässä samalla itse täyden tukeni tälle kansalaisaloitteelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika on nyt päättynyt. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.41.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.50.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 14 käsittelyä. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

18.50 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Eutanasiakansalaisaloite on nyt tullut eduskunnan käsittelyyn. Eutanasiaan liittyvä keskustelu herättää paljon tunteita, ja kysymystä on tarkasteltava erittäin huolellisesti täällä eduskunnassa. Eutanasiaa perustellaan usein itsemääräämisoikeudella, mikä on ehdottomasti tärkeä arvo. Sen toteutuminen ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen kysymys. Potilaan eutanasiatoiveen toteutuminen on nimittäin riippuvainen toisen henkilön eli lääkärin arvoista ja toiminnasta.

Eutanasian suoran laillistamisen sijaan meidän tulisi kehittää lisää laadukasta palliativista hoitoa ja saattohoitoa, joilla voidaan lievittää kärsimystä ilman, että elämää tarvitsee päättää tarkoituksellisesti. Tutkimukset osoittavat, että riittävää palliativista hoitoa saavat potilaat pyytävät harvemmin eutanasiaa. Eutanasian sallimisessa olisi se riski, että toivottu potilaiden itsemääräämisoikeus todellisuudessa heikkenisi ja riskiryhmät asettuisivat vieläkin haavoittuvaisempaan asemaan.

Itse lääkärinä koen, että tehtäväni on suojella elämää ja lievittää kärsimystä, ei päättää elämän lopusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

18.51 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa puhemies! Lähestyn tätä ymmärrettävästi mielipiteitä voimakkaasti jakavaa aihetta siitä näkökulmasta, mikä on ihmisen oma rooli hänen omassa elämässään. Elämässä harvoja asioita on aidosti varaa valita itse. Valinnanvapaus on lopulta varsin filosofinen käsite, ja konkreettisesti meitä kaikkia sitovat elämässä useat lait, säännöt, velvoitteet ja sosiaaliset sopimukset. Lähtökohtakin on jo se, että ku-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

kaan ei saa itse valita, syntyykö tähän maailmaan vai ei. Eutanasiakeskustelun ytimessä ovat nähdäkseni kaksi keskenään kiistelevää seikkaa: ihmisen oikeus valinnanvapauteen, tässä tapauksessa siis erityisesti itsemääräämisoikeuteen, ja käsityksemme eettisyydestä, moraalista ja näiden käsitysten taivuttamisesta tilanteen mukaan.

Suhtaudun sinänsä ymmärtäväisesti etenkin useiden lääkärien huoleen siitä, millaisen eettisen ongelman lääkärinvalan niin sanottu rikkominen hengen ja terveyden suojelun osalta, eutanasian salliminen, aiheuttaisi. En suinkaan halua suhtautua vähättelevästi lääkärin näkemykseen siitä, millaisen eettisen ristiriidan eutanasian salliminen saattaisi aiheuttaa. Ajattelen kuitenkin, että perusperiaate hengen ja terveyden suojelemisesta ei ole varsinainen absoluutti, jota voisi aukottomasti soveltaa kaikkiin tilanteisiin, joissa hoidettavana on ihminen. Kun on kyse potilaasta, joka on kuolemansairas, joka katsoo oman kärsimyksensä kestäättömäksi ja jonka elinaika on tiedettävästi loppumetreillä, onko silloin tarkoituksenmukaista vedota hengen ja terveyden suojelemiseen? Mitä jos terveyttä ei ole enää jäljellä suojeltavaksi asti? Mitä jos ihmisen viimeinen aika täällä on pelkkää kipua ja kärsimystä? Näitä tilanteita ja kohtaloita on vastassa useilla ihmisillä nyt ja osalla meistäkin väistämättä. Ketä siinä tosiasiasa silloin suojellaan?

Useat eutanasian vastustajat vetoavat siihen, että eutanasian salliminen asettaisi palliatiivisen hoidon laadun vaakalaudalle. Ymmärrän huolen, mutta olen silti eri mieltä. Mielestäni olisi ennen kaikkea armollista sallia eutanasia heille, jotka sitä fataalista tilastaan johtuen toistuvasti pyytävät. Mikään tästä edellä lausumastani ei tarkoita sitä, että saattohoitoon ei tulisi panostaa. Tänäa kuultujen puheenvuorojen perusteella tässäkin salissa ollaan hyvin yksimielisiä siitä, että saattohoitoa tulee edelleen kehittää ja sen laatuun tulee satsata riippumatta siitä, mikä kunkin kanta eutanasiaan on. Tietääkseni kukaan ei ole ehdottanut, että eutanasian tulisi korvata laadukas saattohoito, ja onkin niin, että mikäli eutanasia tulisi Suomessa mahdolliseksi, meillä kaikilla olisi yhteinen tahto panostaa laadukkaaseen palliatiiviseen hoitoon ja kuolevan ihmisen kärsimyksen vähentämiseen.

Usein on argumentatiivisesti ohutta vedota omaan tunnepohjaiseen kokemukseensa ja perustella poliittista kantaansa sen kautta, mutta koska olen edellä esittänyt monta muutaakin seikkaa moninaisin perusteluin, otan tämän vapauden nyt. Mikäli joskus olen itse siinä tilanteessa, että olen kuolemansairas ja kroonisesti kipeä, haluaisin eutanasian mahdollisuuden olevan olemassa. Pitkä kuolemisen prosessi on paitsi niin ikään kivuliasta katsottavaa lähiomaisille myös enemmän tai vähemmän piinaavaa kuolevalle ihmiselle. Vaikka saattohoidolla voitaisiinkin taata jokseenkin kivuton loppuelämä, pitäisin sitä omalla kohdallani turhana, mikäli todella olisi niin, että toimintakykyni ja sitä kautta suuri osa omasta kokemuksestani ihmisenä olisi käytetty loppuun. Tässäkin salissa on tänään vedottu useaan kertaan elämän kunnioittamiseen. Minusta oikeansuuntaisinta elämän kunnioittamista on kuulla ihmistä itseään ja kunnioittaa sitä.

Arvoisa puhemies! Punnitsen itse mielessäni tätä asiaa siis niin, että lopulta ihminen itse on se, joka kykenee arvioimaan oman kärsimyksensä parhaiten. Mahdollisuus lähteä täältä arvokkaasti ja omilla ehdoillaan on oikeus, jonka mieluusti soisin ihmisen itsemääräämisoikeuteen vedoten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

18.56 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Kuolema ja eutanasia — nämä sanat herättävät meissä jokaisessa erilaisia tunteita ja ajatuksia. Joillekin kuolema on luonnollinen, nor-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

maali elämänkaareen kuuluva asia, ja joillekin kuolema on pelottava ja lopullinen asia, jota ei haluta ajatella lainkaan, ja sitten ovat kaikki ajatukset näiden väliltä. Eutanasiasta puhuessa ajatuksia on myös laidasta laitaan.

Eutanasia tulee sanoista ”eu” ja ”thanatos” ja tarkoittaa hyvää kuolemaa, johon ei liity kärsimyksiä. Nykyään eutanasia tarkoittaa lähinnä potilaan vapaaehtoista ja oikeustoimikelpoisesta pyynnöstä tapahtuvaa, lääkärin toteuttamaa tarkoituksellista potilaan elämän päättämistä lääkkeitä antamalla.

Meillä on eduskunnassa nyt käsiteltävänä eutanasian sallimiseen tähtäävä kansalaisaloite. Oma kantani eutanasiaan on varovaisen myönteinen. Ajatukseni pohjautuu omaan elämäkokemukseeni sekä työhöni terveydenhuollon ammattilaisena. Työurani aikana olen hoitanut naistentautien osastolla syöpään kuolevia ihmisiä. Tämän lisäksi minulla on oma-kohtaista kokemusta läheiseni hoitamisesta, kun hän menehtyi syöpään. Olen nähnyt ison kirjon kivuista ja toivottomuudesta, mutta olen myös nähnyt hyvän saattohoidon ja toivon. Sitä hyvää saattohoitoa toivon sekä potilaan että omaisten osalle mutta myös potilasta hoitavien ammattilaisten osalle.

Eduskunnassa ollaan nyt isojen asioiden äärellä, kun eutanasiasta puhutaan. Kuka saa päättää, milloin joku kuolee? Saako ihminen kuolla avustettuna vai ei? Mielestäni jokaisella ihmisellä on oikeus päättää itse, ja juuri tämä itsemääräämisoikeus on mielestäni tärkein pointti tässä koko eutanasiakeskustelussa. Itse en koe, että minulla tavan kansalaisena, terveydenhuollon ammattilaisena tai kansanedustajana tulee olla valtaa päättää toisen ihmisen puolesta, milloin hän saa kuolla.

Aloitteen tekijöiden perusteluissa sanotaan, että eutanasialakia tarvitaan lisäämään elämän loppuajalla vaihtoehto heille, jotka eivät saa sietämättömiin kärsimyksiinsä riittävää lievitystä hyvästä saattohoidosta huolimatta. Lisäksi aloitteessa sanotaan: ”Useimmat kuolinapua toivovat sairastavat pitkälle edennyttä syöpää tai neurologista sairautta. Kun raajat eivät toimi, hengitys ei kulje, ja kaikki, mitä voit tehdä, on maata sängyllä, tuijottaa kattoa ja odottaa kuolemaa, niin missä on arvokkuus ja merkitys?” Jos henkilö tällaisessa tilanteessa toivoo kuolinapua, kuka minä olen sanomaan, että ei käy?

Kansalaisaloitteessa esitetään useita hyviä kriteereitä sille, miten eutanasialainsäädäntö pitäisi toteuttaa, ettei sitä käytettäisi väärin. Nostan tässä puheessa muutaman asian, joita pidän tärkeimpinä. Kyseessä pitää olla potilaan selkeä oma tahto, ja lisäksi eutanasian toteuttamisen tulisi pohjautua suorittavan henkilöstön osalta täyteen vapaaehtoisuuteen.

Eutanasiakeskustelun yhteydessä puhutaan usein hyvästä ja laadukkaasta saattohoidosta. Sanonkin vielä sen, että ennen kuin olisin valmis hyväksymään eutanasiaa sallivaa lakia, meidän täytyisi huolehtia kunnollinen ja riittävä saattohoitolaki tähän maahan. Se tarkoisi sen, ettei yksikään potilas toivoisi eutanasiaa vain siitä syystä, ettei hän voisi saada laadukasta saattohoitoa parhaimmalla mahdollisella kivunlievityksellä ja parhaimmalla mahdollisella hoidolla. Eutanasian ei tulisi koskaan olla vaihtoehto huonolle saattohoidolle. Meidän täytyy siis saada hyvä saattohoitolaki aikaiseksi, ennen kuin eutanasialakia voidaan aidosti edistää.

Lopuksi haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tästä aloitteesta ja toivottaa erityistä voimaa heille, jotka tälläkin hetkellä kamppailevat parantumattomasti sairaana näiden kysymysten äärellä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

19.01 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kreikankielinen sana ”eu” merkitsee hyvää, ja ”thanatos” on kuolema. Eutanasia on siis suomeksi ”hyvä kuolema”. Jokaisella ihmisellä on oikeus paitsi hyvään elämään myös hyvään kuolemaan. Levollista ja kivutonta poismenoa toivoo myös suurin osa suomalaisista. Silti eutanasia on Suomessa edelleen kiellettyä.

Eutanasiassa on kyse sietämättömän kärsimyksen lopettamisesta ihmisen omasta pyynnöstä silloin, kun sairauteen ei ole hoitokeinoja eikä kärsimystä ole muilla tavoin lievitetävissä. Se on keino päättää itse oma elämänsä inhimillisellä tavalla ja omilla ehdoilla. Kyse on ihmisen itsemääräämisoikeudesta omaan elämään.

Kiitän aloitteen tekijöitä tästä aloitteesta, jonka tavoitteena on, että eduskunta antaa hallitukselle tehtäväksi aloittaa lakiehdotuksen aikaansaamiseen tähtäävän perusteellisen valmisteluprosessin. Aloitteella on laaja kansalaisten tuki.

Kävin katsomassa eduskunnan pöytäkirjoja vuodelta 2018, kun edellisestä eutanasiaa koskevasta kansalaisaloitteesta keskusteltiin. Vaikka edustajien näkemykset poikkesivat vahvastikin toisistaan, oli keskustelu asiallista ja toisia kunnioittavaa. Toivoin samaa myös tämänkertaisesta keskustelusta. Valitettavasti keskustelun ensimmäinen puhuja ei tähän pystynyt. Kiitän teitä muita asiallisesta ja toisia kunnioittavasta keskustelusta.

Arvoisa puhemies! Euroopassa eutanasia on sallittu Espanjassa, Alankomaissa, Belgiassa, Luxemburgissa ja Portugalissa. Näiden maiden lisäksi Sveitsi ja Itävalta ovat laillistaneet avustetun itsemurhan. Suomestakin on lähtenyt potilaita näihin maihin hakemaan apua hyvään kuolemaan.

Eutanasian vastustajat nostavat usein esille huolen kaltevasta pinnasta, siitä, että eutanasia leviää laajasti erilaisiin ihmisryhmiin, ja esimerkkinä tästä käytetään Hollantia. Niin tässäkin keskustelussa on tehty. Siksi eutanasian vaatiman lainsäädännön on oltava tarkkaa, se vaatii tarkkaa harkintaa ja monia varmistimia. Aloitteen tekijät ehdottavatkin, että me tekisimme Suomeen oman tarkan kriteeristön sisältävän lainsäädännön, eivätkä suinkaan sitä, että ottaisimme käyttöön Hollannin tai jonkun muun maan olemassa olevaa eutanasiainsäädäntöä.

Eutanasia edellyttää aina, että henkilö pyytää sitä itse ja hän on oikeustoimikelpoinen eli ymmärtää asian. Pynnön taustalla pitää olla myös subjektiivinen sietämätön kärsimys, jonka helpottamiseen ei löydy muita keinoja. Eutanasia olisi siis viimeinen keino, kun kaikki muut keinot on jo käytetty ja potilas itse tätä aktiivisesti haluaa. Aloitteessa on mielestäni esitetty kattavasti tiukka kriteeristö, jonka ehtojen on kaikkien täytyttävä, jotta eutanasia on mahdollista. Ne varmistavat, että kukaan muu ei voi tehdä eutanasiapäätöstä toisen puolesta ja se on mahdollista vain tilanteissa, joissa potilaan sietämättömiin kärsimyksiin ei saa riittävää lievitystä muilla keinoin. Kriteeristö sisältää myös sen, ettei ketään lääkärinä tai hoitohenkilönä voi velvoittaa osallistumaan eutanasian toteuttamiseen. Lainsäädännössä on kyse myös lääkäreiden oikeusturvasta, joka nykyisessä lainsäädännössä on hyvin epäselvä.

Arvoisa puhemies! Eutanasian vastustajat tarjoavat sen sijaan palliatiivista hoitoa ja kivunlievitystä. On selvää, että meidän on samaan aikaan kiinnitettävä enemmän huomiota hyvään saattohoitoon ja palliatiiviseen hoitoon. Niiden yhdenvertainen saatavuus ja osaaaminen on varmistettava kaikilla hyvinvointialueilla. Kun riittävästä kivunhoidosta ja henkisestä tuesta kuolevalle sekä hänen läheisilleen huolehditaan, myös tarve eutanasialle jäänee hyvin harvinaiseksi Suomessa. Palliatiivinen hoito ei ole vastakkainen eutanasian kanssa, vaan eutanasia kuuluu hyvään palliatiiviseen hoitoon. On paljon tilanteita, joissa

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

kipulääkitys ei lievitä kuolevan kärsimystä. Silloin potilaalla pitäisi olla mahdollisuus niin itse halutessaan eutanasiaan, kun edessä on vain kärsimystä, ahdistusta, pelkoa ja varma kuolema. Kenelläkään muulla ei voi olla parempaa oikeutta päättää, miten paljon tällaisen ihmisen pitää vielä kärsiä. Kipu ja kärsimys ovat subjektiivisia asioita, joita lääketiede ei pysty mittaamaan. Hollannissa tehdyn tutkimuksen mukaan ne parantumattomasti sairaat, jotka saivat eutanasiapäätöksen, elivät pitempään ja onnellisempina kuin saman diagnoosin saaneet ilman päätöstä. Parantumattomat kuolemaan johtavat sairaudet tuottavat jo diagnoosina ihmisille suurta huolta, kärsimystä ja pelkoa siitä, miten elämän loppu menee ja mitä siitä aiheutuu itselle ja muille.

Arvoisa puhemies! Eutanasia liittyy ennen kaikkea itsemääräämisoikeuteen. Mielestäni ihmisellä tulisi olla oikeus itse päättää, kuinka ja koska parantumaton, kuolemaan johtava sairaus päättyy. On helppo yhtyä siihen kansalaisaloitteen tekijöiden toiveeseen, että sivistyneessä yhteiskunnassa ihmisen yksilönvapauden pitäisi olla myös sitä, että hän saa päättää omasta elämästään ja sen hallitusta päättymisestä, kun olosuhteet käyvät mahdottomiksi eikä elämä enää ihmisen omasta mielestä ole elämisen arvoinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.07 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos ensin kansalaisaloitteen tekijöille. Kuolema ei ole koskaan aiheena helpoin keskusteltava. Se on monen meidän arjesta siivottu piiloon. Kokemuksemme ja tietomme pohjaavat harvoin omiin kokemuksiin, joissa mukana on vahvasti myös tunnepuoli. Siksi ainakin minä halusin perehtyä oman ajattelun lisäksi muun muassa saattohoidon parissa työskentelevien ammattilaisten kantoihin. Silti päätös eduskunnassa ei voi pohjautua vain lääkäreiden näkemykseen.

Minulle eutanasia tarkoittaa ensisijaisesti ihmisten itsemääräämisoikeuden toteutumista, ja siksi kannatan kansalaisaloitetta. Kärsimyksen lievityksessä onnistuminen riippuu nykyään liikaa siitä, missä ihminen sattuu elämänsä loppuaikaa viettämään. Moni ikäihminen toteaaakin, että lemmikin kuolemanakin on meillä usein helpompi ja kärsimyksettömämpi kuin mikä heillä saattaa olla edessä. Pelot ovat vahvoja, ja ne perustuvat siihen, mitä saattohoidosta on nähty.

Useimmat kuolinapua toivovat sairastavat pitkälle edennyttä sairautta, kuten syöpää tai neurologista sairautta. Eutanasialaki tarvitaan mielestäni lisäämään elämän loppuajan vaihtoehto heille, jotka eivät saa kärsimyksiinsä riittävää lievitystä hyvästäkään palliatiivisesta hoidosta huolimatta ja joilla ei ole mahdollisuutta parantua.

Aloitteen mukaan eutanasian sallimista ehdotetaan niissä tilanteissa, joissa muun muassa seuraavat kriteerit täyttyvät, näitä on pidempikin lista, mutta muutama esimerkki: Kukaan ei saa eikä voi tehdä eutanasiapäätöstä kenenkään muun puolesta. Potilas on oikeustoimikelpoinen, 18 vuotta vanha, kognitiivisesti kompetentti. Potilas sairastaa parantumattomaan kuolemaan johtavaa tautia, ja hänen kärsimyksensä on seurausta onnettomuudesta, joka on aiheuttanut pysyviä muutoksia, ja kuolema toteutuisi lähitulevaisuudessa. Potilaan tilan on oltava lääketieteellisesti arvioiden toivoton. Potilas on itse esittänyt vapaaehtoisen, harkitun ja toistetun pyynnön eutanasiasta, eikä päätös ole syntynyt ulkoisen painostuksen seurauksena. Eutanasiapyyntöä ei voi tehdä kukaan muu kuin potilas itse. Lääkäri on vakuuttunut, että potilaan pyyntö on luonteeltaan pysyvä. Lääkäri on konsultoinut aina-kin yhtä puolueetonta lääkäriä, jonka täytyy myös tavata potilas ja arvioida tämän tila henkilökohtaisesti. Lääkärille tai hoitohenkilökunnalle ei tule asettaa velvoitetta osallistua eu-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tanasian toteuttamiseen. Jos lääkäri haluaa kieltäytyä sen toteuttamisesta, hänen tulee ohjata potilas jollekin sellaiselle lääkärille, joka on valmis sen toteuttamaan kriteerien täytyessä.

Lääkäriliitto julkaisi selvityksen lääkäreiden kannoista, ja siinä yli puolet kannattaa eutanasian sallimista Suomessa. 9 000:sta vastaajasta 54,5 prosenttia oli ainakin osittain samaa mieltä laillistamisesta. Eri mieltä oli 40,3 prosenttia. Eutanasian kannatus on kasvanut koko ajan. 90-luvulla kannatus oli 20 prosentin luokkaa.

Monen lääkärin kanssa keskustellessa tuntuu yleistä olevan näkemys siitä, että eutanasian tarve nähdään, mutta itse ei välttämättä haluaisi olla sen toteuttaja. Kyselyssä tämä näkyi myös.

Arvoisa puhemies! Eutanasia tai lääkäriavusteinen itsemurha on sallittu kymmenessä eri maassa. Tutuimpia meille varmaan ovat Alankomaat, Belgia ja Sveitsi. Australiassa ja Yhdysvalloissa eutanasia on sallittu joissakin osavaltioissa. Ranskassa, Britanniassa ja Ruotsissa käydään sallimisesta keskustelua parhaillaan.

Eutanasia jakaa ihmisten mielipiteitä. Useat sanovat, että ensin saattohoito on saatava kuntoon. Tämä kuitenkin on valitettavasti yleensä kannanotto eutanasiaa vastaan tai kannanotto, joka sen sallimista jarruttaa. Kuitenkin maissa, joissa eutanasia on laillistettu, myös saattohoitoa on voimakkaasti kehitetty. Suomessa saattohoidon kehittäminen laaha, kuten muiden muassa edustaja Juvonen täällä ansiokkaasti kertoi. Saattohoidon kehittäminen ei ole ristiriidassa eutanasian kanssa. Kivunhoito ylipäätään vaatii meillä kehittämistä ja ei ole riittävällä tolalla.

Arvoisa puhemies! Minä en kykene sanomaan, että toisen ihmisen kärsimystä on jatkettava vastoin hänen omaa tahtoaan tilanteen ollessa toivoton. Saattohoitoon erikoistuneen Terhokodin pitkäaikainen johtaja Juha Hänninen kannattaa eutanasiaa sen kokemuksen perusteella, mitä on työssään saanut. Kannattaa Hännisen blogiteksteihin tutustua: ”Osa ihmisistä joutuu kuolemaan mahdottomissa tilanteissa. Pieni osa toivoo kuolemaa. Siksi teen yhä palliatiivista hoitotyötä, koska tiedän, että ihmisiä pystytään auttamaan. Mutta silti on ihmisiä, jotka eivät hyödy hoidosta, eivät halua sitä tai eivät jaksakaan elää, vaikka sitä hoitoa saisivatkin.” Hänninen sanoo siteeraavansa usein lääkintäoikeuteen perehtynyttä rikos oikeuden emeritusprofessori Raimo Lahtea: ”Emme tule koskaan saavuttamaan yksimielisyyttä, mutta meidän tulee saavuttaa sellainen ratkaisu, jota voimme yhteiskunnassa sietää.” Suomalaisen yleinen mielipide tukee mittauksissa eutanasian laillistamista. Se olisi sellainen ratkaisu, jota yhteiskuntamme sietää. Toivottavasti eduskunta on valmis antamaan kansalaisaloitteelle tällä kertaa tukensa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

19.14 Mikko Polvinen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittaneita tärkeän asian esille nostamisesta.

Tässä salissa on aiemminkin käsitelty lakialoitetta eutanasian sallimiseksi vuonna 2018. Tuolloin asiantuntijatyöryhmän yksimielisenä näkemyksenä oli, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja saatavuutta sekä osaamista lisätä, mutta laillistamisesta ei tuolloin päästy yksimielisyyteen.

Eutanasiakysymys on ollut arka ja vieras aihe itselleni. En ole itse henkilökohtaisesti ollut asian kanssa vastakkain. Pidän elämää pyhänä ja samalla kuoleman avustamista hyvin haastavana eettisenä kysymyksenä. Kansalaiset ovat lähestyneet minua aika ajoin euta-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

nasia-asiaan liittyen, ja olen saanut käydä monipuolista keskustelua asian ympärillä niiden kanssa, joita asia todella koskettaa.

Kuten tästä tämänkertaisestakin kansalaisaloitteesta selviää, asia puhuttaa kansalaisia ja mietityttää etenkin vakavasti sairaita potilaita ja heidän läheisiään, joille elämän loppu ja siihen liittyvä epäinhimillinenkin kärsimys ovat vääjäämätön tosiasia. Tämän aloitteen mukaan eutanasialaki tarvitaan lisäämään elämän loppuajan vaihtoehtoja niille, jotka eivät hyvästäkään palliatiivisesta hoidosta huolimatta saa sietämättömiin kärsimyksiinsä riittävää lievitystä.

Arvoisa puhemies! Aloitteen tekijät arvioivat, että aika eutanasian laillistamiselle olisi kypsä, koska kansalaiskyselyiden perusteella selkeä enemmistö suomalaisista kannattaisi eutanasian laillistamista. Mielestäni on arvokasta käydä tämä keskustelu huolellisesti, niin täällä salissa kuin yhteiskunnassa laajemminkin, herkät eettiset näkökohdat huomioiden. Kysymys on potilaiden, ihmisten, itsemääräämisoikeudesta ja inhimillisen kärsimyksen lievittämisestä. Eutanasiakysymyksessä keskeistä mielestäni on, millä tavalla meillä itselämme on oikeus puuttua elämämme mittaam, voimmeko valita, saako elämämme jatkua vai ei, olisiko vain oikeampaa päättää, että raskaimmissa tapauksissa inhimillinen kärsimys voi olla liikaa kestettäväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.16 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kollegat ovat täällä käyttäneet minusta hienoja puheenvuoroja tässä erittäin vaativassa asiassa, ja vaikka näkemykset eivät ole menneet yksiin, arvostan kaikkien näkemyksiä. Jokainen on niitä varmasti syvällisesti miettinyt, eikä vain nyt, vaan ehkä jo vuosien ajan. Olen sen huomannut siinä, että teillä on ollut tarkasti mietittyjä ja kirjoitettuja puheenvuoroja, missä olette punninneet tätä asiaa.

Oma näkökulmani, siis henkilökohtainen näkökulmani, tässä asiassa on ehkä kehkeytynyt vuosien varrella, ja jos sitä aika vapaasti tässä kuvailisin, niin noin 25 vuotta sitten minut pyydettiin Turussa syöpäjärjestöjen yhteiseen keskustelutilaisuuteen tässä aiheessa, jossa toinen keskustelija oli silloin juuri ymmärtääkseni emeritukseksi siirtynyt arkkipiispa John Vikström, ja perehdyin tähän asiaan huolella ja luin useita artikkeleita, ja voi sanoa, että suhtauduin sillä ehkä Lääkäriliiton virallisella linjalla, verraten kielteisesti, tähän asiaan eli eutanasiaan. Sitten olen tullut, voisiko sanoa, varovaisen myönteiselle kannalle, ja nyt kun olen perehtynyt tähän kansalaisaloitteeseen ja siinä lueteltuun varsin korkeaan kriteeristöön, niin oma mielipiteeni on kyllä, että varsin pitkälle kannatan tätä kansalaisaloitetta.

Oma puheenvuoroni tässä ehkä poikkeaa sillä tavalla nyt hieman muiden puheenvuoroista, että kun eduskunta kuitenkin on tällainen puoluepoliittinen kenttä, niin referoin jonkun verran oman puolueemme SDP:n kantaa tähän asiaan. Olen aivan varma, että kun tai jos tämä asia tulee täällä meidän kaikkien käsiteltäväksi, meillä varmasti kaikilla on niin sanotut vapaat kädet ottaa oma henkilökohtainen kanta tähän asiaan, mutta tässä kävi niin, että kun SDP:n puoluekokous viime vuonna kokoontui, niin sitä edelsi, niin kuin muissakin puolueissa, tietysti se, että puolueen perusyksiköt voivat tehdä aloitteita, ja eutanasian laillistamisesta oli tehty aloite. Se tuli ensiksi siinä valmisteluvaiheessa sosiaali- ja terveysryhmän käsittelyyn, ja olin sen työryhmän puheenjohtaja. Siellä oli toki useita muitakin aloitteita, mutta tähän perehdyimme erittäin huolella, ja sitten käytössämme ollut sihteerin kokosi ne ajatukset ja kirjoitimme varsin perusteellisen kannanoton siitä asiasta, jota sit-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

temmin olin esittämässä myös puoluehallituksen kokouksessa — silloinhan puheenjohtaja oli myös samaan aikaan pääministeri — ja puoluehallitus sitten hyväksyi sen työryhmämme esittämän kannanoton.

Sitten se tietysti siellä puoluekokouksessa käsitellään ja siellä on oma työryhmänsä, ja työryhmä yhtyi sitten siihen puoluehallituksen esitykseen. Siitä käytiin kuitenkin äänestys, koska kokouksessa tehtiin myös ehdotus, jossa, niin kuin ehdotuksen tekijä totesi, hän kannattaa sitä alkuperäistä aloitetta, eli meillä oli vähän varovaisempi se työryhmän kannanotto kuin se alkuperäinen aloite. En lähde nyt referoimaan sitä perusteelliseksi tässä mainitsemaani käsittelyasiakirjaa, johon olin itsekin panostanut aika paljon — siinä oli käsitelty niitä argumentteja puolesta ja vastaan, joita tässä eutanasiakeskustelussa perustellusti esitetään — mutta se varsinainen päätös oli sitten tällainen, että siinä todetaan: ”Puoluekokous yhtyy aloitteeseen ja korostaa huolellisen jatkovalmistelun välttämättömyyttä. Puoluekokous katsoo, että kuolinavun tarjoaminen olisi välttämätöntä lainsäädännössä rajata niihin tapauksiin, joissa asianmukaista palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa on tosiasiallisesti ollut tarjolla kyseiselle potilaalle.”

No, tämä ehkä on vähän kömpelösti muotoiltu, mutta ajatus oli se, että ei saa syntyä yhtään sellaista käsitystä, että me edes keskustelemme tässä yhteiskunnassa eutanasiasta ilmapiiirissä, jossa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä ei kykene tarjoamaan ihmiselle kaikkea sitä, ja tällaisessa tapauksessa vielä erittäin vaativia palveluita, joka on aivan välttämätöntä. Myös tässä keskustelussa on korostunut paljon tämä palliatiivinen hoito, hyvä saattohoito, ja siihen liittyvät lainsäädäntömuutokset ja lakien säätäminen. Niinpä me kytimme tämän siihen, että tältä osin järjestelmän täytyy olla täydellisessä kunnossa, ja silloin voimme tietyn rajauksin edetä. Eli voisiko sanoa, että tämä oli varovaisen vihreän valon antamista tässä asiassa. Halusin tuoda tällaisen puolueen näkökulman, joka ei poikkea tällä hetkellä tietenkään omastakaan näkökulmastani, joka, niin kuin aluksi sanoin, on tässä vuosien varrella kehittynyt. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä on poissa. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

19.22 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Arvoiset kansalaisaloitteen tekijät ja allekirjoittaneet! Tämä aihe on raskas ja vakava, ja koskettavia puheenvuoroja on tässä salissa kuultu. Haluan tässä kohdassa myös sanoa, että kunnioitan kaikkien mielipiteitä ja vakauksista, vaikka oma kantani kristittyinä kristittyjen joukossa on erilainen. Sanon siis jo tässä kohdassa, että tuen käsittelyssä olevaa kansalaisaloitetta. Kannatan eutanasiaa, mutta kannatan myös palliatiivisen ja saattohoidon kirjaamista lakiin sekä terveydenhuollon kunnollista resursointia, jotta myös elämän loppuvaiheen laadukas hoito voi toteutua joka puolella Suomea.

Suuri osa suomalaisista kannattaa jo eutanasiaa ja olisi valmis sallimaan sen niin itselleen kuin läheiselleen. Laadukas palliatiivinen ja saattohoito sekä esimerkiksi palliatiivinen sedaatio ovat ensisijaisen tärkeitä, niitä pitää edelleen kehittää, ja niiden pitää olla saatavilla alueellisesti tasa-arvoisesti ympäri Suomea. Silti myös harkittua eutanasiaa tarvitaan. Ymmärrän, että lääkäreiden etiikan kannalta eutanasia on vaikea, mutta se ei saisi estää lain edistämistä. Henkilökunnan osalta eutanasiassa auttamisen pitää perustua vapaaehtoisuuteen.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto ja Suomen Sairaanhoidajat toteuttivat alkuvuonna tutkimuksen, jossa selvitettiin kansalaisten ja sairaanhoitajien näkemyksiä eutanasiasta. Tässä tutkimuksessa selvisi, että 62 prosenttia sairaanhoitajista oli täysin samaa mieltä ja 18 prosenttia osittain samaa mieltä siitä, että eutanasia tulisi laillistaa Suomessa. Lähes puolet sairaanhoitajista oli valmiita itse osallistumaan prosessiin. Lähes puolet vastanneista sairaanhoitajista oli joskus ollut tilanteessa, jossa potilas tai hänen läheisensä oli ottanut eutanasian puheeksi. Kansalaisvastaajista 76 prosenttia oli eutanasian laillistamisen puolella.

Asia ei todellakaan ole helppo, vaan lainsäädäntöä pitää tehdä harkiten ja aloitteessakin määritettyjä kriteereitä huomioon ottaen. Vaikka asia ei ole yksinkertainen, oikeus elämään ei ole sama asia kuin että elämää tulisi ylläpitää kaikin mahdollisin keinoin, jos henkilö ei itse niin halua.

Olen siis tarkoin määritetyissä tapauksissa eutanasian kannalla. Kiitos aloitteen tekijöille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta on poissa, edustaja Aittakumpu on poissa. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

19.25 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua tarkoin, ja tässä on tietenkin kysymys mitä enemmässä määrin arvoista. Tämän vuoksi on selvää, että olemme tässä asiayhteydessä salissa kuulleet ansiokkaita puheenvuoroja niin puolesta kuin vastaan.

Eutanasiaa koskevia kansalaisaloitteita on annettu eduskunnalle kaksi: ”Eutanasia-aloitte hyvän kuoleman puolesta” vuonna 2017 sekä nyt kansalaisaloitteena käsittelyssä oleva. Mielestäni on hyvä, että kyseinen asia on jälleen noussut keskusteluun. Kiitos puolestani myös kansalaisaloitteen laatijoille. Asiasta on tärkeää käydä laajaa kansalaiskeskustelua sekä hyödyntää olemassa olevia asiantuntijankäymyksiä.

Suomessa eutanasiaan liittyvää yhteiskunnallista keskustelua on käyty pitkään. On esitetty muun muassa huolia siitä, että eutanasian salliminen voi johtaa asenneilmapiirin muuttumiseen. Vaarana on nähty myös, että eutanasiaan voitaisiin päätyä liian kevyin perustein. On huomioitava, että eutanasian vaihtoehto voisi tulla kyseeseen vasta kaikkien lääketieteen hoitavien ja kipua lieventävien menetelmien jälkeen ja tarkoin rajattuna. Kuolinavun tarjoaminen olisi välttämätöntä rajata niihin tapauksiin, joissa asianmukaista palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa on tosiasiallisesti ollut tarjolla viimeiseen asti — edustaja Lindén asiaa tuossa edellisessä puheenvuorossa oikein hyvin laajemmin avasikin. Ensimmäisessä saattohoitoa tulee kehittää kouluttamalla työntekijöitä terveydenhuollon eri aloilla ja siten, että jokaisella on mahdollisuus valita viimeiset hetket kotona, sairaalassa tai muussa hoitoyksikössä. Suhtaudun varovaisen myönteisesti kuolinavun sallimiseen Suomessa tiukoin ehdoin ja korostan asian huolellisen valmistelun välttämättömyyttä.

Lääkärit monesti vastustavat asiaa. Tässä osaa näyttelee varmasti myös ammattietiikka, se on täysin ymmärrettävää. Iso osa suomalaisista on asian suhteen kuitenkin myönteisellä kannalla.

Asia on minulle myös hyvin henkilökohtainen. Lähipiirissäni on ollut viime vuosina hyvin paljon vakavia sairauksia. Viimeinen murheellinen tarina päättyi vajaa vuosi sitten, ja puhuimme tämän kyseisen läheisen ystäväni kanssa saattohoidon aikana paljon myös eu-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tanasiasta. Nämä keskustelut ovat jääneet mieleeni oikein hyvin, ja tällä on varmasti myös vaikutusta siihen, että suhtaudun tähän asiaan myönteisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

19.27 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erinomaista keskustelua ja hyviä puheenvuoroja on kuultu tämän eutanasia-lakialoitteen tiimoilta.

Koetan aina itse päätöksiä tehdessäni miettiä päätöksen kohteena olevan asian omalle kohdalleni: Miltä tuntuisi elämä, jos olisin neliraajahalvaantunut ja hengityskin olisi avustettua, jos en pääsisi liikkumaan ja elämä olisi sidottu sairaalan sänkyyn? Minulle mieluisinta tekemistä on liikkuminen metsässä, kulkeminen Lapin tuntureilla tai ylipäätään olominen luonnossa. Jos nämä asiat olisivat minulle mahdottomia ja kivut olisivat päivittäistä elämää eikä paranemisen mahdollisuutta olisi, ehkä toivoisin, että joku auttaisi minut pois tilanteesta ja tästä elämästä. En voi kuvitella pahempaa tuskaa kuin sellaisen omaisen tuska, joka avuttomana seuraa vierestä hirvittävässä kivussa olevan omaisen elämän viimeisiä vaiheita, kun toivoa ei ole enää paremmasta.

Sain seuraavan viestin kansalaiselta: ”Äitini sairasti Parkinson plus -sairautta, ja viimeiset puolitoista vuotta olivat ihan kauheat. Äitini oli täysin autettava, vaipoissa, ja keuhkot täynnä limaa. Silmät liikkuvat, ja vain kättä hän pystyi puristamaan. Siskolleen hän yritti kyyneleet silmissä nyökyttää, kun tämä kysyi, haluaisiko jo pois”

Eutanasiakysymys ei ole lainkaan yksinkertainen. Olen kristitty ja ajattelen, että elämä on pyhä, arvokas lahja, niin ettei sen loppumiseen liittyviä kysymyksiä tule koskaan tarkastella kevyesti. Ymmärrän hyvin tämän aiheen keskustelun molempia osapuolia: eutanasian puolustajia ja vastustajia. Tämä asia on vaikea itsellenikin.

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toiminut työryhmä julkaisi vuonna 2019 suosituksensa saattohoidon kehittämiseen, ja näitä suosituksia onkin otettu laajasti käyttöön. Nämä hyvät suositukset eivät kuitenkaan ole velvoittavia, ja tämän vuoksi hyvän saattohoidon suositukset tulisi kirjata lakiin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa sanotaan seuraavaa: ”Elämän loppuvaiheen arvokkuus ilman kärsimystä ja yksilölliset tarpeet huomioiden varmistetaan. Tarpeelliset erityisjärjestelyt hyvälle saattohoidolle ja palliatiiviselle hoidolle toteutetaan riippumatta siitä, tapahtuuko hoito kotona, palvelutalossa tai sairaalassa, kielelliset sekä kulttuuriset tarpeet huomioiden ja eriaisteiset vammaisuudet huomioiden. Selkiytetään säädöksiin oikeus saattohoitoon, joka turvaa hyvän elämän loppuvaiheen hoidon riippumatta ihmisen asuinpaikasta tai hoitopaikasta. Varmistetaan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon osaaminen ja saatavuus sekä omaisten huomioiminen palliatiivisessa hoidossa ja saattohoidossa.”

Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon sekä siihen liittyvän osaamisen kehittämisellä ja lisäämisellä katsotaan voitavan vaikuttaa siihen, että entistä harvempi kuoleva ihminen joutuisi kohtaamaan sietämättömäksi kokemaansa kärsimystä. Edellä mainittuihin keinoihin katsotaan kuuluvan muun muassa lääketieteelliset keinot sekä niin potilaalle kuin hänen läheisilleen tarjottava psykososiaalinen tuki. Tarvitaan laajaa eettistä ja moraalista punnintaa ja yhteiskunnallista keskustelua aiheen tiimoilta. Tarvitaan myös keskustelua lääketieteen rajoista. Lääketiede voi auttaa ja pitkittää vaikeidenkin sairauksien kanssa elävien elämää mutta ei pysty parantamaan niitä kaikkia. Mikäli lääkkeillä ja hoidolla voidaan pitkittää ja myös keinotekoisesti ylläpitää elämää, tulisiko silloin ihmisellä itsellään olla oikeus myös pyytää armoa kuoleman jouduttamiseksi lääkkeillä, mikäli elämä on vain kärsimys-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tä, kipua ja edessä on varmasti kuolema? On aivan selvää, että tämän lakialoitteen myötä tulee selkiyttää vastuut terveydenhuollon toimijoiden osalta. Jokaisella lääkärillä ja hoitajalla tulee olla oikeus kieltäytyä avustetusta armokuolemasta. Ketään ei voi velvoittaa toimimaan oman vakaumuksensa vastaisesti.

Kiitän tästä lakialoitteesta sen tekijöitä ja allekirjoittajia. On erittäin arvokasta, että keskustelemme asiasta. Toivon, että tämä lakialoite käsitellään arvokkaasti ja kunnioituksella kaikkia näkemyksiä kohtaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

19.33 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Eutanasiaa ei tulisi edes mainita, ennen kuin saattohoidon alueelliset ja laadulliset erot on saatu korjattua. Mielestäni on ihmisarvon loukkaus tarjota kuolemaa vaihtoehtoksi saattohoidon kehitykselle. Mainittakoon myös — täällä on monia tämmöisiä epäselvyyksiä — että elvytyskielto tai hengissä pitämisen lopettaminen eivät ole eutanasiaa.

Todella täällä on ollut aiemmin tämä eutanasia-asia käsittelyssä, ja edellisen eutanasiaa ajavan kansalaisaloitteen jälkeen perustettu asiantuntijatyöryhmä suositteli, että palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden laadun ja saatavuuden seuranta järjestettäisiin ja kehitettäisiin niiden vaikutusarvioita. Vuonna 2022 annettiin palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laatusuositus. Kuten tämä työryhmä on aiemmin todennut, nämä pelkät suositukset eivät todella riitä, vaan laadukkaan saattohoidon yhdenvertainen takaaminen jokaiselle tarvitsevalle tulee vaatimaan myös lakimuutoksia. Nyt on oikea aika ja erittäin tärkeää tehdä myös hallitusohjelman linjan mukaisia lakimuutoksia. Toivotaan, että ne lähtisivät nyt eteenpäin. Kukaan ei tietenkään toivo kärsimystä, mutta ratkaisuksi siihen ei tule tarjota elämän päättämistä, vaan henkistä tukea ja kunnollista hoitoa, jolla moderni ja jatkuvasti kehittyvä lääketiede kyllä kykenee lähes poikkeuksetta lievittämään kärsimyksiä, kuten on mainittu tämä sedaatio.

Mediassa on jo ehditty mainostamaan, miten lääkäreiden kannat ovat alkaneet muuttua eutanasian hyväksyvämpään suuntaan. Samassa yhteydessä on kuitenkin unohdettu mainita, että Lääkäriliitto mietti asiaa perusteellisesti viimeksi tänä keväänä ja päätti säilyttää aiemman kielteisen kantansa. Kuten olen jo tuonut esille, Lääkäriliitto tiedotti 16.5. vastustavansa eutanasian laillistamista sekä sitä, että lääkärit ammattikuntana veloitettaisiin tekemään toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää tai nopeuttaa potilaan kuolemaa. Liitto nosti esiin äärimmäisen tärkeitä näkökulmia, jotka tulisikin ehdottomasti nostaa esiin tässä asiaa koskevassa keskustelussa.

Ensinnäkin Lääkäriliitto arvioi, että muutos avaisi ennakoimattomia kehityskulkuja. Lääkäriliiton mukaan lääkäreiden tehtävä on suojella elämää ja hoitaa kärsimystä, eikä saattohoidon puutteita pidä korjata eutanasian tai lääkäriavusteisen itsemurhan avulla. Lääkäriliitto nosti esiin, että eutanasian salliminen edellyttäisi erittäin korkeaa luottamusta terveydenhoitojärjestelmän kykyyn arvioida ja toteuttaa potilaiden elämän loppuvaiheeseen liittyviä toiveita. Tällä hetkellä kuitenkin tämä luottamus ei ole vaadittavalla tasolla, kun ainoastaan 58 prosenttia Kansalaispulssiin vastanneista luotti siihen melko paljon tai täydellisesti. Lääkäriliiton mukaan eutanasian sallimisella voisi olla merkittäviä vaikutuksia lääkäreiden jaksamiseen ja potilaiden tasa-arvoisuuteen. Lisäksi Lääkäriliiton oman kyselytutkimuksen mukaan palliatiivisen hoidon erityispätevyyden suorittaneet lääkärit

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

suhtautuvat eutanasiaan muita kriittisemmin. Lääkäreistä suurin osa ei ole valmis toteuttamaan eutanasiaa.

Arvoisa puhemies! Minkä viestin me siis haluamme välittää sairaille ja vanhuksille? Heidän tulisi kokea, että heitä ymmärretään, kunnioitetaan ja autetaan kaikin mahdollisin keinoin, että he ovat sen arvoisia. Eutanasiaa puolustamalla voimme antaa heille viestin siitä, että heistä tulisi päästä eroon, heidän elämällään ei olisi merkitystä. Minulle kristittynä on itsestään selvää vastustaa eutanasiaa ja keskittyä edistämään asioita, jotka parantavat suomalaisten elämänlaatua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

19.38 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, haluan kiittää teitä monista hyvistä ja mielenkiintoisista puheenvuoroista. Olen kuunnellut niitä huolella, ja tuossa mietin, että olisi hyvin paljonkin vastattavaa. Rupesin kirjoittamaan edustaja edustajalta listaa, ja nyt lista on niin pitkä nimistä, joille haluaisin vastata jotakin, että tiedän, että se ei ole mahdollista tässä ajassa. Mitään luentoa en tietenkään halua olla täällä pitämässä.

Mutta niin kuin edellisen oman puheeni alussa sanoin, niin monilla eutanasian kannattajilla taustalla on suunnalta tai toiselta läheisellä tai työyhteisössä nähty ikävä, traaginen kokemus — kokemus esimerkiksi siitä, että kipua ja ahdistusta, tuskaa, kärsimystä ei olla riittävästi hoidettu. Itse kuulun myös heihin. Vuosia sitten nuorena lääkärinä, kun kivunlievitys ei ollut siinä määrin kehittynyttä kuin se esimerkiksi viimeisen kymmenen vuoden aikana on kehittynyt, tai palliatiivinen hoito, saattohoito, kuinka paljon se on viimeisten vuosien aikana mennyt eteenpäin, niin se oli kaikkea muuta silloin, ja lähdöt voivat olla ja olivat silloinkin hyvin erilaisia. Joku sai paremman lievityksen kipuihinsa ja ahdistukseensa, joku huonomman. Ehkä itselleni traagisinta kokemusta oli se, kun totesin, että tämä ihminen pelkää. Hän tietää, että hänellä ei ole aikaa enää paljon, eikä hän tiennyt, minne hän menee.

Siinä mielessä meidän on hyvä muistaa, että kivut ovat yksi asia ja niitä voidaan tänä päivänä hoitaa. Ahdistukseen ja moniin muihin oireisiin on myös Käypä hoito -suositusta, ja niin kuin sanottu, palliatiivinen saattohoito on kehittynyt hyvin paljon. Psykososiaaliset oireilut ja eksistentiaalinen tuska tuntemattoman edessä ovat yksi iso tekijä.

Kaiken kaikkiaan täytyy sanoa, että olen pahoillani, että esimerkiksi kovista kivuista kärsineitä potilaita ei ole hoidettu riittäväällä lääkityksellä. Täällä kollegat kertoivat, kuinka on sanottu, että esimerkiksi morfiinia ei ole annettu siinä pelossa, että potilas tulee riippuvaiseksi. Olen todella pahoillani, että kollegat, hoitajat, lääkärit ovat olleet siinä tilanteessa ja ehkä itsekkin aikanani olen ollut. Linjauksia on ollut monenlaisia.

Mutta tänä päivänä meillä on ihan erilainen tieto palliatiivisen hoidon mahdollisuuksista, saattohoidon mahdollisuuksista. Haluaisinkin korjata, kun täällä on sanottu, että esimerkiksi sedaatio ei anna apua kaikille: en ole kuullut yhdestäkään potilaasta, jota ei olla saatu nukkumaan esimerkiksi ennen leikkausta, kun tarvitaan nukutusta. Meillä on monenlaisia hoitovaihtoehtoja, lääkityksiä monenlaisiin vaivoihin, mutta jos mikään niistä ei auta, niin meillä on tämä sedaation mahdollisuus. Sitä voidaan toteuttaa ihan perusterveydenhuollossa, jopa kotioloissa, ja sen taso voi olla erilainen sen mukaan kuin potilas tarvitsee. Ja niin kuin sanottu, en ole kuullut kenestäkään leikkaukseen menijästä, jota ei olisi saatu nukuttua leikkauspöydälle, ja kuitenkin samantyyppisiä aineita käytetään myös sedaatiossa.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Eli haluaisin ja toivoisin, että te, jotka mietitte ja kannatatte eutanasiaa ainakin toistaiseksi, tutustuisitte todella näihin taustamateriaaleihin, mitä monet ovat tehneet. Myös Lääkäriliiton eettinen neuvottelukunta on tehnyt ja lähettänyt laajan selvityksen, niin että siellä on hyvää materiaalia. Kun me monta kertaa sanotaan, että päätökset pitää tehdä tiedon pohjalta, niin tiedon pohjalta myös tehdään. On turha sanoa, että oireisiin ei saada apua. Oireisiin saadaan apua. Sedaatio on yksi vaihtoehto ja on käytettävissä. Itse ajattelen, että liian vähän sitä käytetään.

Kaiken kaikkiaan ajattelen, että yhtä suurella tarkkuudella ja huolella kuin elämän alkuvaiheessa Suomessakin seurataan raskaana olevia äitejä ja sitä kohdussa kasvavaa pientä lasta, niin aivan samalla huolella ja tehokkuudella ja kunnioituksella meidän on hoidettava potilaita elämän loppuvaiheessa, ja se on mahdollista.

Täällä jotkut kuvasivat, että jos minun tilanteeni tulee tällaiseksi ja tällaiseksi vuosien päästä, niin haluaisin ilman muuta eutanasian olevan mahdollista. Mutta ajatukset ja tilanteet, mietteet ja toiveet voivatkin olla hyvin erilaisia siinä vaiheessa, kun ollaan tilanteessa. Ja kuitenkin esimerkiksi Alankomaissa ja Belgiassa, missä eutanasiaa on käytetty pitkään, tämä slippery slope, eutanasian käytön laajeneminen, on hyvin vahvasti edennyt ja myös niin, että kun joku on aikanaan sanonut, että haluan siinä ja siinä tilanteessa eutanasian, niin hänelle on se toteutettu, vaikka hän ei enää silloin olisi sitä halunnutkaan. Monenlaisia epäkohtia ja huomautuksia on tullut ja myös, kun komissiot ovat käyneet tehtyjä eutanasioita läpi, mutta valitettavasti toimenpide on ollut sellainen, että vaikka se on virheellisesti ja virheellisin perustein tehty, niin potilas on jo mennyt. Eli ongelmattomia eutanasioita ei olekaan. Ei ole yhtään ainutta maata, missä eutanasiat olisi toteutettu ongelmitta.

Sen lisäksi esimerkiksi Alankomaissa on sanottu, että jopa 20 prosenttia eutanasioista jätetään ilmoittamatta kokonaan, joissakin osissa Belgiaa jopa puolet. Ja eutanasian määrä on kasvussa lapsille, vammaisille, dementoituneille ja hyvin, hyvin erilaisin kriteerein. Esimerkiksi kun joku kokee tuskaa ja ahdistusta siitä, että näkö heikkenee eikä tule näkemään lapsenlapsiansa jonkun ajan päästä, on suoritettu eutanasia. Samoin virtsankarkailu voi olla hyvin hankala ja ikävältä tuntuva. Kun luette ja tutustutte niihin kriteereihin tai niihin diagnooseihin, millä perusteilla eutanasioita on suoritettu, niin se on aika järkyttävää luettavaa. Miksi ihmeessä Suomi olisi jotenkin erilainen, kun toisissakin maissa näin on tapahtunut?

Omantunnonvapaudesta on täällä mainittu useampaan kertaan. Professori Jaana Hallamaa pysähtyi tähän, kun viimeksi eutanasia-aloitetta täällä käsiteltiin, ja hän silloin sanoi, että ei ole olemassa mitään omantunnonvapautta. Aborttiin liittyen tästä on keskusteltu, ja itsellenikin oli se omantunnonvapausaloite. Ja samalla laillahan professori Hallamaa nosti silloin vuonna 17—18, kun tätä viimeksi käsiteltiin, [Puhemies koputtaa] asian esille ja sanoi, että se on ihan virheellinen ajatelma, että jollekin olisi sitten omantunnonvapaus. Ja siksi toisekseen niistäkin ammattihenkilöistä, jotka kannattavat eutanasiaa, [Puhemies koputtaa] huomattavasti pienempi osa haluaisi sitä olla itse suorittamassa.

Puhemies, otan vielä puheenvuoron. Ilmeisesti on muita listalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.46 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite eutanasiasta eli kuolinavusta tarkoin rajauksin on ehkä tämän eduskunnan yksi vaikeimpia kysymyksiä. Tähän liittyy mo-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

nia arvolatauksia ja monia kysymyksiä, jotka meidän pitää tässä kansalaisaloitteen pohjalta miettiä ja ratkaista.

Ensinnäkin tietenkin on selvää, että palliatiivinen saattohoito pitää olla saatavilla, sen pitää olla aina ensisijainen, pitää olla se väline käytettynä kaikin tavoin ja kaikki se lopun ajan kärsimyksen lieventäminen, mitä siinä pystytään tekemään — niin kuin tässä edustaja Tanuksen puheenvuorossa tuli esiin, että on olemassa niitä keinoja, joilla sitä lopun aikaa voidaan helpottaa.

Sitten tulee niitä vaikeita kysymyksiä tämän eutanasian osalta, jotka liittyvät henkilön oman tahdon ilmaisuun, että missä kohtaa, milloin ja missä vaiheessa tämä tahdonilmaisu sitten tehdään, että haluaisi tällaisen kuolinavun saada ja päästä kärsimyksistä eroon. Tämä on semmoinen asia, joka on yksi osa, joka tässä meidän pitää pystyä varmistamaan, että se on oikeasti siellä loppupäässä se tahdonilmaisu. Kaikilla ihmisillä eivät enää siellä ole kaikki mahdollisuudet sellaisia, että he pystyvät itse sitä määrittelemään.

Toinen asia, joka täällä on meillä mielenkiintoinen, on se, miten lääkäri tai yksi tai kaksi lääkäriä arvioi sen lopun keston ja mahdollisuuden siinä, kuinka pitkään se kestää. Eli se arviointi myös on siellä taustalla, kun näitä asioita mietitään. Näihin kysymyksiin meidän pitää löytää hyvin tarkat rajat, että voidaan varmistua, että oikeasti on tilanne sellainen, että henkilö itse haluaa tätä tehdä.

Tämä on myös sillä tavalla lääkäreille ja hoitohenkilökunnalle omantunnon kysymys, että ketään ei voisi pakottaa tämäntyyppiseen tilanteeseen, ja siinä mielessä tämä luo tähän yhden ulottuvuuden, kun tätä mietitään. Itse olen, niin kuin edustaja Lindén tässä toi, kehittynyt tässä ajattelussa tämän asian ympärillä. Olen saanut aika paljon tästä kansalaispalautetta, kun on käyty tuolla keskusteluissa, ja siellä on myönteisesti suhtautuvia, mutta myöskin kielteisesti suhtautuvia. Sen vuoksi meidän pitää olla erittäin huolellisia tämän lain valmistelussa ja miettiä sitä, kuinka tämä kysymys ratkaistaan. Itse olen pikkuhiljaa kääntynyt varovaisen myönteiselle kannalle eutanasiaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

19.49 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Suomen ei tule lähteä laillistamaan minikäänlaisia armomurhia. Eutanasian laillistamista koskevissa avauksissa painotetaan tyypillisesti tarkkarajaisuutta, esimerkiksi, että se sallittaisiin ihan vain niille, joiden sietämättömiä kipuja ei pystytä mitenkään lievittämään ja jotka tulevat muutenkin kuolemaan sairautensa suhteellisen pian. Kuitenkin nyt niissä maissa, joissa eutanasia on jo hyväksytty, on selvästi nähty kehitystä, missä eutanasiaoikeutta on alettu laajentamaan. Tästä on olemassa useita esimerkkejä:

Kun eutanasia laillistettiin Kanadassa vuonna 2016, sen saaminen vaati parantumatonta sairautta. Nykyään riittää, ettei ”apua ole saatavilla tavoilla, joita itse pitää hyväksyttävänä”. Viime vuonna Kanadassa tehdyssä kyselyssä 28 prosenttia vastaajista oli jo sitä mieltä, että pelkkä köyhyys ja kodittomuus pitäisi olla riittävä syy saada eutanasia.

Viime vuonna Alankomaat laajensi eutanasiaoikeuden 1—12-vuotiaisiin lapsiin. On käsittämätöntä laittaa pikkulapsi päätöksien eteen oman elämän loppumisesta.

Tammikuussa Hollannissa eutanasian sai 28-vuotias nainen, joka oli sairastanut kroonista väsymysoireyhtymää vain muutaman vuoden ajan.

Kesäkuussa eutanasian sai 29-vuotias fyysisesti terve nainen mielenterveysdiagnoosien perusteella.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Salakavalasti laajenevan eutanasiaoikeuden lisäksi aivan kaikista eutanasian sallineista maista on raportoitu väärinkäytöksistä, ja monissa tapauksissa valvonta on ollut puutteellista ja ilmoitukset salattu.

Merkittävä lainsäädännöllinen ongelma liittyy myös kärsimyksen määrittelyyn. Sietämätön kärsimys on subjektiivinen kokemus, ja kuten täällä on useassa puheenvuorossa tuotu esiin, nykylääketiede pystyy kivunlievityksen ja sedaation avulla tätä tuskaa auttamaan, että sitä ei ole. Lain puolestaan tulisi olla yksiselitteinen. Tässä kohtaa tulkinnanvaralle ei voi olla tilaa, kun puhutaan ihmisen elämän päättämisestä. Ei ole tilaa virheille. Ja näitä virheitä on todella tapahtunut maissa, joissa eutanasia on laillistettu. Joko on aiheutettu sellaisen ihmisen kuolema, jonka ei olisi kuulunut kuolla, ja kuollutta ei saa eläväksi takaisin, tai eutanasia ei ole onnistunut, siinä on tullut komplikaatioita, tai potilas onkin jäänyt henkiin ongelmalliseen tilaan ja se on tuonut taas lisää kärsimystä.

Arvoisa puhemies! Eutanasian kohdalla kyseessä on siis äärimmäisen vaarallinen tie, joka voi johtaa hyvinkin kyseenalaisiin tilanteisiin esimerkiksi vammaisten ja niiden kohdalla, joilla ei ole lähiomaisia. Elämä on lahja. Jokainen päivä on arvokas ja mahdollisuus. Pidän vaarallisena ajatuksena sitä, että voisimme päättää ihmisen elämän päivien mitan. Se ei kuulu päätösvaltaamme. Siksi emme voi tappaa ketään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

19.54 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Vielä muutama kommentti edellisiin puheenvuoroihin.

Täällä on sanottu moneen kertaan, että jokaisen pitäisi itse saada päättää elämästään ja sen takia eutanasia tulisi sallia Suomessakin ja laki siitä tehdä, mutta tosiasia on, että kukaanhan ei missään maassa tee eutanasiasta päätöstä itse. Sitä ei tee potilas, vaan sen tekee lääkäri tulkiten lainsäätäjän kriteerejä.

Itsemääräämiseen perustuen, niin kuin sanoin, Alankomaissa ja Belgiassa on päädytty hyväksymään eutanasia muun muassa mielenterveyspotilaille ja lapsille. Ja kun sanotaan, niin kuin noissa kansalaisaloitteen kriteereissäkin, että jotta tällainen eutanasia sen aloitteen perusteella voitaisiin potilaalle antaa, päätöksen pitää olla oma ja se pitää esittää toistuvasti, niin mistä me tiedämme, että todella päätös on oma ja se tahdonilmaisu on ymmärretty oikein? Niissä maissa, joissa eutanasiaa on, on tuotu esiin, että esimerkiksi monet ikäihmiset kokevat, että he ovat taakaksi toisille ja ikään kuin on velvoite heidän pyytää eutanasiaa, jotta he eivät olisi enää taakaksi läheisilleen.

On myös sanottu, että kansalaisista suurin osa Suomessakin kannattaa eutanasiaa. Sitä on toistettu tässä salissa tänään useampia kertoja, mutta nämä tutkimukset ja kyselyt, joita on tehty... On todettu, että monet vastaajat ovat tulkinneet eutanasian aivan toisin ja ymmärtäneet eutanasian ja esimerkiksi turhista hoidoista luopumisen samana asiana. Kuitenkin silloin, kun potilas Suomessakin sanoo, että en halua enää tuommoisia hoitoja tai en halua tippaa enää käteen tai jos tilanne tulee, en halua hengityskoneeseen, on aivan normaalia hyvää hoitokäytäntöä käydä nämä keskustelut lääkärin ja hoitajan kanssa, ja se ei ole osa eutanasiaa. Siis joistakin hoidoista luopuminen tai niistä kieltäytyminen ei ole eutanasiaa, mutta monet kansalaisistahan ovat näin ymmärtäneet. Eutanasialla tarkoitetaan vain ja ainoastaan aktiivista, tarkoituksellista elämän lopettamista — siis se on aktiivinen toimi.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Sitten taas täällä on sanottu, että elämä ei olisi enää arvokasta, jos se on jotenkin rajoitunutta tai kivuliasta, että se ei olisi enää ihmisarvoista. Ajatellaanko me todellakin niin, että ihmisen elämän arvo riippuu jotenkin tämän sairaudesta tai rajoittuneisuudesta? Itse ainakin toivoisin, että Suomessa, joka on kristillisille arvoille rakentunut, ja monet meidän lainsäädännön linjauksetkin tulevat sieltä kristillisistä arvoista, jokaisen ihmisen arvo on jakamaton, ja se ei riipu toimintakyvystä tai iästä tai tilanteesta.

Tuossa joku kollega kertoi tuttavistaan, jotka olivat toivoneet, että eutanasia olisi jo Suomessakin voimassa, kun Parkinsonin tauti on edennyt näin ja näin, ja kokevat, ettei heistä ole riittävästi enää mihinkään. Jäin miettimään ja kysyinkin, että no, mitä hänen lapsensa ja lapsenlapsensa ja lapsenlapsenlapsensa ajattelevat. Ajattelevatko he, että isästä tai ukista tai isoisästä ei olisi enää mihinkään, kun hän ei kykene liikkumaan tai toimintakyky on rajoittunut, että he haluaisivat hänen lähtevän?

Monta kertaa, kun pysähdytään näitä asioita pohtimaan ja keskustelemaan, niin tilanne ei olekaan enää ollenkaan niin yksioikoinen. Kun on kyselty näitä eutanasian tai lääkäriavusteisen itsemurhan pyyntöjen taustalla olevia syitä — muun muassa Oregonissa valvontaelimet ovat pari vuotta sitten niitä koonneet — niin siellähän on esimerkiksi tämä alentunut kyky osallistua elämän nautinnolliseksi tekeviin aktiviteetteihin 88 prosentilla syynä eutanasian tai lääkäriavusteisen itsemurhan pyytämiseen. Autonomian menettäminen, arvokkuuden menettäminen. On taakaksi perheelle, ystäville, tukijoille, lähes puolella se on siellä taustalla. Kehon toimintojen heikkeneminen 44 prosentilla. Kipu tai sen pelko on noin kolmanneksella. Ja siellä on myös sairauden taloudelliset kysymykset.

Ja toisaalta, kun on kyselty, niin myös keskeisimmäksi voimavaraksi kestää tilannetta kuvattiin rakkauden ja tuen saaminen eli ystävät, läheiset, omaiset — merkityksen antaminen. Ja niin kuin tuossa aiemmin kerroin, niin meillä Pirkanmaan hoitokotiin — se on Pohjoismaiden vanhin hoitokoti — on tullut myös potilaita, jotka ovat jo maksaneet matkan Eurooppaan eutanasiaan, mutta läheiset ovat saaneet pään kääntymään, että mene nyt kokeilemaan ensin. Ja sieltä ei ole yksikään lähtenyt eutanasiaan. Siellä on vietetty kaikenlaisia juhlia, jopa häitä, vähän ennen kuolemaa. Jos joku kokee, että pystyy vaan katsomaan kattoon ja on kärsimyksissä, eikä ole mitään merkitystä, niin ehkä meistä jokainen voisi siten miettiä, että voisinkohan minä olla jotenkin antamassa merkitystä sille läheiselle tai missä ovat tämän ihmisen läheiset tuttavat tai hoitajat, jotka antavat sitä merkitystä. Slippery slope on todellisuutta kaikissa niissä maissa, joissa eutanasia on hyväksytty. Se on kaikissa maissa alun alkaen tehty hyvin tarkkarajaisena vain tietyille ja tiukoin ehdoin. Ja niin ei ole käynyt missään maassa. Miksi Suomi olisi erilainen? Itse asiassa Euroopassahan pystyy jo tällaisen liikkuvan mobiilisysteemin tilaamaan kotiin ja saamaan kotiin tällaisen palvelun.

Hyvät kollegat, toivoisin todella, että tutustuisitte huolella niihin materiaaleihin, joita niin palliatiivisen hoidon ammattilaiset kuin Lääkäriliiton eettisen neuvottelukunnan saattohoitoa tekevät ammattilaiset ovat lähettäneet. Muutamia vuosia sitten meillä oli täällä seminaarikin eutanasiasta, ja oli ammattilaisia sieltä Alankomaista, tai oliko Belgiasta, niin kyllä heillä se vahva viesti oli, että ennen kuin teillä on saattohoito, hyvä saattohoito kaikille sitä tarvitseville ja haluaville kaikkialla Suomessa, niin älkää missään nimessä laillistako eutanasiaa. Täällä on sanottu, että Euroopassakin saattohoitoa olisi hyvin kehitetty niissäkin maissa, joissa eutanasia on, mutta kyllä se viesti oli, että siinä vaiheessa, jos eutanasia hyväksytään ja palliatiivinen hoito, saattohoito, ei ole vielä kunnossa, niin se jää taka-alalle. Siinä vaiheessa, kun ei ole enää mitään tehtävissä, niin on vielä paljon tekemis-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

tä. Se on meillä Pirkanmaan saattohoitokodissa slogan, [Puhemies koputtaa] eikä se ole vain slogan, vaan se on todellista käytännön arkea joka päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

20.02 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Käsitlemme parhaillaan kansalaisaloitetta eutanasian sallimisesta. Tämä ei ole helppo aihe, ja käsittely vaatii hienotunteisuutta ja ymmärrystä ja avointa dialogia kaikille tässä salissa.

Kansalaisaloitteessa esitetään, että eduskunta päättää antaa hallitukselle tehtäväksi ryhtyä lainvalmistelutoimenpiteisiin eutanasiaa koskevan lain laillistamiseksi Suomessa. Olen perehtynyt asiaan nyt usean vuoden ajan, kuunnellut erilaisia seminaareja, jututtanut ihmisiä, ketkä tekevät tällä alalla töitä niin siellä lääkäriosastolla kuin myös hoitajaosastolla, ja tunnistan, että tässä on ihan perustellusti erilaisia näkökulmia. Itse olen kuitenkin pitkän pohdinnan jälkeen päätenyt siihen, että kannatan tätä kansalaisaloitetta.

Kuten kansalaisaloitteessa sanotaan, eutanasiaalaki tarvitaan lisäämään elämän loppuajan vaihtoehtoja niille kanssaihmisillemme, jotka eivät saa sietämättömiin kärsimyksiinsä riittävää lievitystä hyvästäkään palliatiivisesta hoidosta huolimatta. Sairaudet, kuten pitkälle edennyt syöpä tai neurologiset sairaudet, voivat aiheuttaa äärimmäistä tuskaa. Itseleni eutanasiassa kyse on armosta äärimmäisissä kärsimyksen tilanteissa.

Kuten täällä on nostettukin esille, niin kansalaismielipide eutanasiaa kohtaan on erittäin myönteistä. Ylen teettämän kyselyn mukaan neljä viidestä suomalaisesta kannattaa eutanasiaa. Myös lääkäreiden mielipiteet ovat muuttumassa myönteisemmiksi. Lääkäriliiton kyselyn mukaan 55 on täysin tai osittain eutanasian kannalla.

Eutanasian osalta lainsäädännön tulisi olla tiukka- ja tarkkarajaista — kyllä, erittäin tiukka- ja tarkkarajaista. Potilaan terveystilan täytyy olla pysyvä, ja kaikki muut toimivat hoidot on kokeiltava ennen eutanasian harkitsemista. Keskeistä on se, että potilas on itse esittänyt vapaaehtoisen, harkitun, jo toistetun pyynnön eutanasiasta eikä päätös ole syntynyt ulkoisen painostuksen seurauksena. On huolehdittava siitä, ettei kukaan ulkopuolinen määrittele sitä, kenen elämä on elämisen arvoista.

Usein kuolinapua vastustavat vetoavat saattohoidon toteutuksen keskeneräisyyteen Suomessa, eli saattohoito tulisi kunnostaa ennen kuin voidaan pohtia kuolinapua. Mutta tämä on aika vaikea tehtävä, ja on vaikea määritellä, milloin saattohoito on riittävän hyvässä kunnossa. Tuleeko ihmisten kärsiä siihen saakka, kunnes saattohoidon arvioidaan olevan riittävän hyvää? Se, jos eutanasia olisi laillista ja sen jälkeen ei panostettaisi laadukkaaseen palliatiiviseen ja saattohoitoon, on se huoli ja pelko, joka on tässäkin salissa nostettu esille.

On totta, että suomalainen saattohoito ei ole vielä riittävällä tasolla muun muassa alueellisten erojen vuoksi, ja nämä tulee korjata. Tasokkaan saattohoidon pitää myös käytännössä olla jokaisen kuolevan oikeus. Saattohoidon kehittäminen on mahdollista samanaikaisesti eutanasiainsäädännön kanssa. Esim. Belgiassa tutkimuksen mukaan saattohoidon taso on vain parantunut entisestään vuosien saatossa eutanasiain tultua siellä voimaan. Paraskaan saattohoito ei kuitenkaan aina pysty torjumaan riittävästi potilaan kipua ja kärsimystä.

Kuten kansalaisaloitteessa kerrotaan, niissä maissa, missä kuolinavun salliva laki on voimassa, myös saattohoito on voimakkaasti kehittyntä. Suomessa kehittäminen on toistaiseksi ollut puheen ja suositusten tasolla. Saattohoito ei ole ristiriidassa eutanasian kans-

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

sa. Samaan aikaan haluan tunnistaa ja tunnustaa sen, että varmasti on niin, että jos Suomessa olisi nykyistä laadukkaampi saattohoito ja palliatiivinen hoito, niin on ehkä varmasti tiettyjä tilanteita, missä sitten ei päädyttäisi eikä olisi tarvetta eutanasiaan. Ajattelenkin, että tavallaan tämä ei silti tarkoita, että ne ovat pois toisiltaan, mutta ymmärrän sen argumentin ja olen siitä samaa mieltä. Mutta itse ajattelen niinpäin, että tavallaan se ei kuitenkaan ole oikeutus odottaa niitä ihmisiä, jotka tällä hetkellä kärsivät tässä yhteiskunnassa niitten sairauksien taikka elämäntilanteen näkökulmasta. Mutta minä ajattelenkin, että olisi tosi tärkeätä, että se lainsäädäntötyö, joka lähtisi käyntiin, jos tällaista eutanasiaalainsäädäntöä tässä eduskunnassa haluttaisiin viedä eteenpäin, olisi erittäin pitkäjänteistä ja tarkkarajaista. Ehkä tunnistaisin samaan aikaan myös muitten alueiden kehittämistarpeet. En yhtään ajattele, että tämä olisi yksinään yksinkertainen asia.

Sitten olen miettinyt todella paljon sitä, kun juttelen aika monen ihmisen kanssa, kenellä on erittäin tiukka saattohoitoon, eutanasiaan oleva kanta, että meillä kaikilla saa olla erilainen arvopohja. Minä ajattelen, että se onkin tämän päivän rikkaus eduskunnassa, että me tullaan erilaisesta arvopohjasta. Mutta sitten minä mietin sitä, että kyllähän lainsäädännön pitäisi mahdollistaa ihmiselle siihen loppuun nähden sellaiset vaihtoehdot, jotka sitten kuitenkin vastaisivat hänen lähtökohtiaan niistä. Ajattelenkin, että ehkä tässä on myös tällaista uskonnollisiin taikka muihin arvoihin liittyviä asioita, mitkä ehkä vaikeuttavat sen kokonaisuuden näkemistä siitä näkökulmasta, mikä sitten itselläni ehkä korostuu.

Minä itse ajattelen saattohoidosta niin, että meillä on oikeasti paljon tehtävää siinä ja meillä on oikeasti parannettavaa siinä, mutta se ei tarkoita sitä, että samaan aikaan ei voitaisi viedä tätä eutanasiaan liittyvää lainsäädäntöä eteenpäin. Se ei ole omasta mielestäni joko—tai, vaan niitä voi yhtä aikaa viedä eteenpäin, yhtä aikaa voi parantaa saattohoidon tilaa ja samaan aikaan edistää eutanasiaalainsäädäntöä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.08 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tietysti nyt puhutaan äärimmäisen merkityksellisestä asiasta, kun kyseessä on kansalaisaloite eutanasiaalain säätämisestä Suomeen, ja silloin puhutaan tietysti elämästä ja kuolemasta mitä suurimmassa määrin, niin että kyllähän tämä on hyvin merkityksellinen asia.

En väheksy missään tapauksessa esimerkiksi lääkäreitä tai hoitajia, jotka ovat näitten asioiden äärellä olleet työnsä puolesta. Heillä varmasti on oma kanta muodostunut sen suhteen, miten henkilö, joka on niin sanotusti siinä vaiheessa, että elämän päivät ovat vähissä, viimeisiä päiviä voidaan parantaa ja mikä olisi sille henkilölle kaikista paras ratkaisu. Enkä myöskään väheksy näitä läheisiä, jotka ovat olleet omia rakkaitaan saattamassa sitten viimeisille päiville, joko omaishoitajien tai muitten läheisten ollessa lähellä tällaista ihmistä, joka viimeisiä päiviä elää vakavan sairauden myötä.

Ja toki tässä kansalaisaloitteessa on tietysti perusteltu hyvin näitä perusteita siltä osin, miten tämä voisi olla mahdollista ottaa käyttöön. Ja on tietysti ihan sanomattakin selvää, että tuli nyt sitten tämä lainsäädännössä jatkoa ajatellen päätettäväksi tai ei, niin tietysti nämä asiat, mistä täällä on nyt kuultu, esimerkiksi saattohoito, sen tehostaminen, parantaminen kaikilla mahdollisilla tavoin, ovat äärimmäisen tärkeitä. Näen kuitenkin niin, että jos tämä asia etenee valmistelussa eteenpäin, niin omalla kohdallani voin jopa kokea niin, että minulla olisi valmiuksia lähteä tätä asiaa eutanasiaalain osalta hyväksymään, kunhan se

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

on tosi tarkkarajaisesti ja selkeästi määritelty, missä tapauksissa ja millä tavalla tämä sitten mahdollisesti voi tulla Suomessa käyttöön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

20.10 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin vielä ottaa puheenvuoron. Edustaja Forsgrén tuli saliin tässä jokin aika sitten, en tiedä, kuuntelitteko keskustelua vai tulit-teko vasta nyt, mutta haluaisin vain sanoa — oikeastaan joillekin toisillekin puheenvuoron käyttäjille — että totuus on, niin kuin on sanottu, että eutanasialakia ja niiden säädöksiä ei voida säätää tarkkarajaisesti. Näin on sanottu, niin kuin tuossakin, että sen pitää olla tiukka- ja tarkkarajainen, mutta kun kuka tahansa rupeaa miettimään, millä syyllä tämän voin saada ja millä syyllä tuo ei voi saada, kun kokemus on henkilökohtainen ja on se ääretön kärsimys ja sitä pyytää ja niin edelleen, niin on kansainvälisesti tuotu sitä viestiä, että tosiasiassa, jos eutanasialaki jossakin vaiheessa säädetään, on se, että täytyy hyväksyä se, että se ei tule olemaan tarkkarajainen. Kun on se slippery slope, mikä on hyvin voimakkaasti lähtenyt laajenemaan erilaisiin potilasryhmiin, asiakasryhmiin, lapsiin, vammaisiin, demen-toituneihin, niin minkä takia Suomi olisi erilainen kuin muut maat?

Samoin haluaisin vielä toistaa sen, että kivut, oireet pystytään tänä päivänä hoitamaan, meidän palliatiivinen hoito, saattohoito on kehittynyt niin paljon. Ja se sedaatio — jos ei mikään muu auta, niin sedaatio auttaa. Esimerkiksi sitä voidaan toteuttaa ihan perusterveydenhuollossa ja myös erikoissairaanhoidossa eri syvyydellä, eri tasoisina riippuen potilaan tarpeista.

Silloin kun viimeksi tämä eutanasia-aloite oli vuosina 17—18 eduskunnassa, niin kiersin tosissaan suurimman osan Suomen saattohoitokodeista. Silloin ihmettelin, kun kävin keskusteluja, sitä mielikuvaa, että nimenomaan Terhokodissa, jonka johtaja on ollut aktiivinen näissäkin kansalaisaloitteissa, on kaikista vähiten ainakin niiden keskustelujen perusteella käytetty sedaatiota. Ja kuitenkin sieltä on tullut sitä, että kun ei voitu auttaa, ei voitu auttaa, oli tätä ja tätä oiretta. Minkä takia sedaatiota ei olla käytetty? Siinä mielessä myös tähän, että ei voitaisi auttaa: meillä on keinoja, kun ne vaan otetaan käyttöön. Ja kysyisinkin ja olen miettinyt, minkä takia nämä potilaat, jotka joutuvat valitettavasti kärsimään — ja omaiset siinä ympärillä joutuvat kärsimään — eivät saaneet sitä hoitoa, mikä olisi ollut mahdollista. Mutta toisaalta sinne peräpeiliin on turha katsoa. Nyt täytyy katsoa tätä tilannetta ja katsoa eteenpäin, ja on tieto, että meillä on keinoja hoitaa oireita.

Ja sitten haluaisin vielä nostaa tämän: niiden, jotka kannattavat eutanasiaa, kannattaa miettiä myös, olisiko itse valmis sitä toteuttamaan toiselle, koska kun lääkäreitten profes-sio on elämää suojeleva — hoitaa, auttaa, lievittää kärsimystä — niin nytkö pitäisi toimia toisin. Olisitko itse valmis toteuttamaan eutanasiaa toiselle? Ja miten sitten on meidän itsemurhien ehkäisyohjelmat, nuorten ahdistus, itsemurha-asiat? Miten itsemurhaehkäisy-jen tässä käy ja niin edelleen?

Eli tässä on kyllä paljon, paljon mietittävänä asioita. Itse toivon, että me saataisiin joka paikassa Suomessa se palliatiivinen hoito, [Puhemies koputtaa] saattohoito kaikille sitä tarvitseville riittävän tehokkaana. Silloin sitä tarvetta sille eutanasiapyynnölle ei enää olisi-kaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

20.13 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! On itsestään selvää, että kyseisen lainsäädännön kokonaisuudet olisivat teknisesti haastavia, mutta niin on moni muukin asia tässä yhteiskunnassa, ja on meillä monia muitakin kokonaisuuksia, missä meidän pitää olla erittäin tarkkarajaisia. Aika monet liittyvät ihmisen itsemääräämisoikeuteen, esimerkiksi synnyttämiseen liittyy tiettyjä lainsäädännön kokonaisuuksia, ja on monia muitakin, joten ehkä se kysymys liittyy ennemminkin siihen, löytyykö niin kuin sitä poliittista mielipidetä, mitkä asiat olisivat sallittu ja mitkä eivät. Lainsäädäntö kuitenkin on aika notkea teknisesti, niin että sitten se on enemmänkin tavallaan sitä, onko virkakunnalla tarpeeksi aikaa ja annetaanko lainsäädännölle tarpeeksi resursseja hyvään valmisteluun. Tavallaan ymmärrän sen poliittisen sisällön vaikeuden, sen, miten me yhdessä loisimme sellaisen mahdollisimman laajan yhteisymmärryksen sisällöistä, mutta jos puhutaan siitä tarkkarajaisuudesta, niin kyllä meillä on maailma täynnä hyvää lainsäädäntötyötä, missä pystytään poliittinen tahtotila luomaan lainsäädännön sisällöksi.

Ymmärrän täysin, että ollaan nostettu lapset, vammaiset ja mielenterveyskysymykset. Näen ihan samanlaisena riskinä nämä kokonaisuudet, ja olen sitä mieltä, että ei tietenkään vammaisia saisi olla siellä taikka että ei tietenkään mielenterveyskysymyksissä — nehan saattaisivat olla aika riskialttiita, jos vaikka olisi masennuskausi ja sitten tulisikin masennuskauden jälkeen hyvä kausi, niin sitten ihminen saattaisi siinä tilanteessa olla jotain tiettyä mieltä ja toisessa hetkessä toista mieltä. Eli nämä ovat sellaisia riskejä, mitkä pitää tunnistaa, mutta en itse näe perusteltuna, että olisi sitten mahdotonta ollenkaan sen jälkeen sitä laatia.

Sitten on nostettu huoli, että voisiko vanhuksilla tulla tällainen velvollisuudentunne, ja se on kyllä oikeasti sellainen, missä pitäisi olla varovainen. Esimerkiksi tässä tilanteessa, missä puhutaan todella paljon talousvaikeuksista ja siitä, että yhteiskunnan hyvinvointipalvelut ovat kuormittuneita, ymmärrän täysin tämän huolen, voisiko sitten jollekin ikäihmiselle tulla, että minä vaan maksan tälle yhteiskunnalle ja näin edespäin. Elikkä on nostettu tosi tärkeitä huomioita, mitä pitäisi yhteiskunnan keskustelukulttuurilla ja muilla keinoilla varmistaa, että näin ei pääsisi käymään. Jos ikäihmisellä ei ole mitään terveydellisiä riskejä tai syitä, niin eihän hänellä sitten pitäisi myöskään olla oikeutta päästä tämän eutanasian piiriin.

Eli haluan osoittaa sitä myötätuntoa, että ymmärrän nämä kaikki riskit, koska ne ovat olemassa, mutta en itse ajattele, että niitten perusteella se lainsäädäntö ei olisi mahdollista. Vaikka monella maalla on kehittämistä niissä lainsäädännöissä ja varmaan tarkennettavaa, on myös kokonaisuuksia, mitkä ovat toimineet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

20.17 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Forsgren perusteli tämän eutanasian itsemääräämisoikeudella, että jokaisella ihmisellä pitäisi olla oikeus päättää omasta kuolemastaan. Mutta haluan tuoda uudelleen esiin tämän näkökulman, että tässä eutanasiassa ei kuitenkaan ole kysymys loppupelissä itsemääräämisoikeudesta, koska tämä päätös ei tule koskaan olemaan potilaan oma, vaan siinä päätöksen tekee aina myös lääkäri. Eli lääkärit joutuvat arvioimaan tämän pyynnön taustat, riippumattomuuden, muuttumattomuuden ja lainsäädännön kriteerit, elikkä aina tämä eutanasia tekee jostain toisesta henkilöstä sen päätöksentekijän ja toisen henkilön kuoleman mahdollistajan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

20.17 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä edustaja Forsgrénille kommentoida.

Nostitte aivan keskeisiä huolenaiheita esille, ja olen aivan samaa mieltä teidän kanssanne siitä, että lakiin nämä teknisesti voidaan varmasti kirjoittaa vaikeudesta huolimatta varsin selkeästi ja tarkkarajaisesti. Sanoitte, että meillä on monia muitakin vaikeita asioita kuin tämä. Kyllä, monia muitakin vaikeita asioita on, mutta tässä on se ero, että tässä on elämästä ja kuolemasta kyse.

Siinä vaiheessa, kun tehdään päätös, että eri perusteilla mennään eutanasiaan, aivan niin kuin ainakin Belgiassa ja Alankomaissa on nämä komiteat, jotka arvioivat sitten jälkikäteen, millä perusteilla eutanasia on tehty, niin prosentit ovat melkoisia, joissa ollaan todettu, että tässä ei olla menty kriteereitten mukaan. Siellä on oikeusprosesseja käynnissä, huomautuksia on tullut eri maissa näistä käytänteistä. Eutanasian kohdalla tilanne on vain sillä tavalla lopullinen, että vaikka tulisi miten tutkimusten jälkeen tiedoksi se, että tässä on toimittu virheellisesti, niin sitä virhettä ei voida enää korjata. Monessa muussa asiassa ja tilanteessa virheitä voidaan korjata, mutta elämän ja kuoleman kysymyksissä tilanne on toinen.

Itse aikanaan naistentautien ja synnytysten erikoislääkärinä, kun ollaan käyty keskustelua omantunnonvapaudesta ja raskaudenkeskeytyksistä, olen sanonut, että minkä takia me ei puhuttaisi paljon enemmän ehkäisystä ja tytöistä ja naisista huolehtimisesta paremmin terveydenhuollossa, niin että kenelläkään ei olisi tarvetta miettiä raskaudenkeskeytystä, että asiat sillä tavalla saataisiin hyvin ennalta ehkäisten hoidettua. Aivan niin kuin siellä elämän alkuvaiheessa tarkkaan ja hyvin voisimme hoitaa, ajattelen, että yhtä suurella tarkkuudella, huolella ja kunnioituksella meidän tulee tässä maassa hoitaa myös ikäihmiset tai nuoremmatkin, jotka ovat elämän loppuvaiheessa, jotka tarvitsevat sitä palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa, koska siihen meillä on mahdollisuudet, kun tahtotilaa vain riittävästi on. Ja kokemusta on, niin kuin olen tässä toistanut muutamaan kertaan tänä iltana, sieltä Pirkanmaan saattohoitokodistakin, mikä on Pohjoismaiden vanhin, että kun hyvin hoidetaan oireet, ollaan läsnä ja annetaan myös merkitystä potilaalle, ei siellä ole toivetta ollut eikä kukaan ole hakeutunut mihinkään eutanasiaan.

Siinä mielessä toivoisin, että me saataisiin tässä maassa palliatiivisen hoidon ja saattohoidon taso kaikille sitä tarvitseville kaikkialla Suomessa sellaiseksi, että ei tarvita eutanasiaa, [Puhemies koputtaa] ei myöskään sitä aloitteen toteuttamista. Itse en sitä todella kannata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Forsgrén.

20.21 **Bella Forsgrén vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Pitää sen verran korjata, että itsehän puheessani en perustellut sitä itsemääräämisoikeudella, mutta ymmärrän täysin, että on sen tyyllisiä argumentteja, mitkä voivat olla oikein päteviä, mutta itse en sellaista omasta mielestäni käyttänyt kyllä tässä yhteydessä. Mutta siis tunnistan sen argumentin, ja en pidä sitä ollenkaan huonona.

Mutta minä olisin halunnut sanoa vielä muutaman sanan tästä laadukkaasta saattohoidosta.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Tunnistan, että olen varmaan eduskunnan nuorimmasta päästä tässä salissa, mutta kuitenkin olen ollut silti politiikassa jo kahdeksan vuotta mukana, ja niin kauan ollaan puhuttu siitä, että saattohoidosta ja palliatiivisesta hoidosta pitäisi saada laadukkaampaa, pitäisi tehdä panostuksia, pitäisi saada se sellaiseksi, että se olisi jokaiselle ihmiselle kunnioittava siinä tilanteessa, missä sitten ihminen on viimeisinä hetkinä. Sen takia minä ajattelenkin, että vaikka minä olen samaa mieltä siitä tavoitteesta, minä olen ihan täysin samaa mieltä siitä, että meidän pitäisi parantaa sitä, niin minä en ajattele, että se voi olla argumentti siihen, että eutanasiainsäädäntöä ei voitaisi laittaa eteenpäin. Silloinhan se tarkoittaisi sitä, että kaikki ne ihmiset, jotka tällä hetkellä eivät saa sitä parasta mahdollista saattohoitoa, joutuvat kärsimään, no, poliittisista/taloudellisista reunaehdoista — mitkä ikinä ovatkaan ne reunaehdot, mitä meillä on — mutta silti minä en tarkoita sitä, että tämän eutanasiainsäädännön kehittämisen yhteydessä ei pitäisi silti parantaa sitä saattohoidon tilaa, koska minä olen sitä mieltä, niin kuin tässä on nostettu, että nykytila saattaa joissakin tilanteissa johtaa joillekin ihmisille sen ajatuksen siitä, että eutanasia voisi olla heillä vaihtoehto, kun saattohoidon ollessa hyvää ja laadukasta heillä ei olisi välttämättä siihen tarvetta. Mutta minä ajattelen, että hyväkään saattohoito ja laadukas saattohoito ei välttämättä kaikissa tilanteissa täytyä niistä toiveita kivuttomasta lopusta, ja ajattelen, että silti se eutanasia on paikallaan siinä kokonaisuudessa, kokonaispaletissa.

Eli jotenkin minä toivon, että jos tässä salissa aidosti varsinkin yhdestä asiasta ollaan näyttävästi samaa mieltä, ja se on se, että saattohoitoa pitäisi saada paremmaksi ja palliatiivista hoitoa pitäisi saada paremmaksi, niin toivoisin, että ainakin sen osalta tekisimme yhdessä töitä, että näin tapahtuisi, koska tämä on ainakin itseni osalta, vaikkakin lyhyen eduskuntaurani aikana, aika tällainen yleinen keskustelunaihe, joka nousee aina uudelleen esille, ja ainakaan isoa, suurta viivaa ei ole vielä tapahtunut parempaan suuntaan. Toivotavasti se tapahtuu yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Tanus.

20.23 Sari Tanus kd: Kiitos, puheenjohtaja! En halua pitkittää, mutta vielä haluan tähän loppuun sanoa, että ajattelen kyllä niin ja uskon, että se kärsimyksen lievittäminen on meille ihan yhteinen tavoite, ajattelemme sitten eutanasiasta millä tavalla tahansa.

Ja toinen asia: Keväällä tulee kymmenen vuotta, kun olen tässä talossa ollut, ja tämä ensimmäinen eutanasiakansalaisaloitehan oli käsittelyssä silloin ensimmäisellä kaudella. Silloin tapasin paljon myös saattohoitolääkäreitä ja myös sen jälkeen, ja täytyy sanoa, että kyllä tämän kymmenen vuoden aikana kuitenkin palliatiivinen hoito ja saattohoito ovat menneet harppauksin eteenpäin. Tietysti nyt on hyvinvointialueitten tilanne mikä on ja resurssipula mikä on, mutta mahdollisuudet eri alueilla kuitenkin ovat ihan erilaiset kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten: on eri lääkkeitä, hoitomuotoja, ja hoidon porrastusta on tehty. Tilanne on ihan eri tällä hetkellä kuin mikä se oli esimerkiksi silloin minun ensimmäisellä kaudellani, niin että siinä mielessä on menty jo paljon eteenpäin, mutta edelleenkin on tehtävää.

Meillä on tämän hallituksen hallitusohjelmassa kirjaus, vahva kirjaus, saattohoidosta, palliatiivisesta hoidosta ja sen kehittämisestä. Tänään viimeksi ollaan ministeriöön päin sitä puhuttu, että siihen pitää saada reippaammin vauhtia, jotta saadaan myös lainsäädännölliset muutokset, mitkä tarvitsee tehdä. Nuo hallitusohjelman kirjaukset ovat ihan sen

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

mukaisesti, niin kuin muistatte, että kun ensimmäinen kansalaisaloite oli eutanasian sallimisesta, niin silloinhan eduskunta nimenomaan lausuman yhdessä päätti ja sosiaali- ja terveysministeriö laittoi tämän työryhmän elämän loppuvaiheen hyväksi hoidoksi. Sieltähän nimenomaan he antoivat palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittämiseen useita suosituksia, ja niiden suositusten mukaisesti ollaan etenemässä. Tosissaan hallitusohjelmassa kirjaukset ovat, ja sitä pyrimme kiirehtimään, että myös nämä lainsäädännölliset muutokset tulisivat sinne — eivätkä ne jäisi myöskään pelkästään lainsäädännöllisiin muutoksiin, vaan myös eri alueilla, missä terveydenhuolto toimii, joka tapauksessa tämä palliatiivinen hoito ja saattohoito siellä elämän loppuvaiheessa tulisi yhtä tehokkaaksi, hyväksi, tarkaksi, huolelliseksi ja kunnioittavaksi, niin kuin meillä on itse asiassa se elämän alkuvaiheen hoito siellä neuvoloissa, kuinka raskaana olevia äitejä Suomessa hoidetaan sillä tavalla, että se on ihan maailmanlaajuisesti semmoinen esimerkillinen asia. Se sama saisi tapahtua ja voisi tapahtua, ja toivon mukaan pian tapahtuu, myös elämän loppuvaiheessa.

Mutta minä omalta osaltani kiitän. Minusta me ollaan käyty hyvää ja monipuolista ja toisia arvostavaa ja kunnioittavaa keskustelua, ja tämä käsittely jatkuu siellä valiokunnassa sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

20.26 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Sen halusin vielä tässä sanoa, että kun on monesti palliatiivisesta saattohoidosta ja sen laadusta keskusteltu ja välillä on tullut semmoinen käsitys, että ne ovat joka puolella jollakin tavalla heikoissa kantimissa, niin haluan tässä julkisestikin esittää kiitokseni TAYSin Hatanpään palliatiiviselle osastolle, jossa viikko sitten hyvästelin oman pappani. Siellä palliatiivinen saattohoito oli aivan erinomaista, ja siellä otettiin kyllä meidät omaiset hyvin huomioon. Eli kyllä onneksi tässä maassa se on myös kehittynyt, mutta se tarkoittaa, että edelleen pitää kehittää laatua ja sitä tasavertaisuutta joka puolella, niin että joka puolella Suomea se on näin. Toki se tarkoittaa myös terveydenhuollon resursseja, vaikka en niitä tähän keskusteluun ehkä olisi halunnut nostaa. Mutta myöskin ne ehkä ovat sitä realismia, että sitä pystytään tarjoamaan joka puolella laadukkaasti. Silti se ei poissulje eutanasilainsäädännön edistämistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 18/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Keskustelu

18.41 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Pääsemme varmasti aika pian tämän äskeisen tärkeän asian jatkokeskusteluun. Mutta koska nyt oli varattu tämä tunti ja meillä on tässä ehkä ihan vain muutama puheenvuoro tähän tarkastuskertomukseen liittyen, niin haluan tässä nyt todeta tiettyjä asioita.

Kun me täällä eduskunnassa päätämme talousarviosta tai julkisen talouden suunnitelmasta, kuten tässä ihan lähiviikkoina taas alamme budjetin käsittelyn, niin käytämme siihen ihan valtavasti aikaa. Se on perusteltua. Se on sitä osittaista päätyötä, mitä varten me täällä olemme. Mutta toinen puoli talousarviota ja taloussuunnitelmia on aina tilinpäätös ja toimintakertomus ja sen arvioiminen, miten toteutuivat ne täällä yhdessä laaditut, usein äänestetyt suunnitelmat, ja siihen käytämme täällä kansanedustajina tavattoman vähän aikaa.

Aikanaan ollessani kunnallishallinnossa luottamustehtävissä ja virkatehtävissä panostin itse aika paljon tähän arviointiin, tarkastuksiin, valvontaan ja tähän tilinpäätösanalyysiin. Nyt usein mekin täällä olemme huolissamme, ja aiheesta, esimerkiksi valtion talouden kehityksestä, mutta kun vuosi on ohi, niin sellaiseen oikein kunnolliseen analyysiin läpikäymiseen — mitkä seikat aiheuttivat mitäkin menojen ylimääraistä kasvua, tai missä talousarvio ei toteutunut, ja miten nämä asiat kaiken kaikkiaan tapahtuivat — emme todellakaan täällä käytä aikaa, ja emme juuri uhraa aikaa tällaisille analyyseille. Tämä on minun mielestäni huolestuttava tilanne. Toki ymmärrän, että on paljon mielenkiintoisempaa käsitellä talousarviota ja luvata uusia asioita taikka perustella tulevia tapahtumia kuin sitten katsoa niin sanotusti taaksepäin, mutta kun nämä ovat kuitenkin saman asian eri puolia.

Nyt tässä on meillä käsittelyssä Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta. Eli nyt siis käsittelemme tätä tarkastusta, emme itse sitä vuosikertomusta, vaan siitä tehtyä tarkastusta. Tämä muodostuu neljästä osasta.

Ensimmäinen on varsinainen tilintarkastuskertomus, ja siinä yhteydessä mainitaan 13 sellaista keskeisten säädösten vastaista menettelyä, joihin sitten täällä myöhemmin vielä palataan, ja itsekin siitä hetken kuluttua sanon.

Täällä tuodaan esille mielenkiintoinen seikka, johon kiinnitin huomiota tarkastusvaliokunnassa ja olen tainnut myös täällä täysistuntokeskustelussa sen ottaa esille. Se on tämän asiakirjan sivulla 11. Suora sitaatti: ”Kiinnitämme huomiota talousarvion toteutumalaskelman osaston 12 sekalaisiin tuloihin, joka muodostuu pääosin poikkeuksellisen suuresta 10 miljardin euron peruutetun siirtomäärärahan tuloutuksesta talousarvion momentilta 28.91.80 (Lainat ja takaukset sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille, siirtomääräraha vuoden 2022 talousarviossa).” Kun näen täällä täysistuntosalissa edustaja Mikosen, niin olimme yhtä aikaa valtioneuvoston jäsenenä, kun silloin syksyllä vuonna 22 sähkökriisin alkaessa äkkiä päätettiin tämän 10 miljardin määrärahan ottamisesta talousarvioon, ja sitä ei koskaan kuitenkaan tarvittu eikä käytetty. Ja nyt tässä kerrotaan, että vuoden 23 tilinpäätöksessä, kun se tuloutetaan takaisin sieltä ikään kuin siirtomäärärahana, niin sitten se näkyy tulona valtiolle. Jokainen voi ymmärtää, että jos 87 miljardin budjetissa on yhtäkkiä ylimääräinen tulo 10 miljardia, joka perustuu siihen, että tiettyä asiaa ei tehtykään, ja sitten se palautetaan, niin se saattaa sotkea sen näkymän siitä, mitä kyseisenä vuonna tapahtui. Tähän kiinnitin huomiota.

Edelleen olen havainnut, että kun puhutaan esimerkiksi aivan tälläkin hetkellä ja taas lähiaikoina nettolainanotosta ja kuinka paljon minäkin vuonna mikäkin hallitus on ottanut,

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

niin tämä vuosi 22 on näiltä osin pikkuisen epäselvä, eli oliko se 6 miljardia vai 11 miljardia. Talousarviossa sille vuodelle oli varattu 7 miljardia, mutta toteutuma oli jossain määrin muuta. No, joka tapauksessa täällä on sitten johtopäätös, että valtion tilinpäätös on voimassa olevien säännösten mukainen.

Kakkoskohdassa sitten käydään läpi talousarviota koskevien keskeisten säännösten noudattaminen, ja siinä on nämä 13 tärkeää havaintoa lueteltu. Ja siinä kyllä todetaan minun mielestäni todella mielenkiintoisella tavalla esimerkiksi seuraavasti. — Hetkinen, joudun tuosta... — Joo, tuosta otan ihan lyhyen suoran sitaatin. Se alkaa näin: ”Laillisuushuomautusten määrä oli vuonna 2023 yhteensä 19, koska neljälle kirjanpitoyksikölle annettiin useampi yksilöity laillisuushuomautus. Vuonna 2022 laillisuushuomautusten yhteismäärä oli 10 ja vuonna 2021 yhteismäärä oli 13. Laillisuushuomautusten määrällä mitattuna kasvu aikaisempiin vuosiin verrattuna on ollut merkittävä.” Tämä on minusta tärkeä havainto. Nämä ovat yleensä kuitenkin aika merkittäviä asioita, mutta täällä korostetaan, että varsinaisesti mistään väärinkäytöksistä ei ole kysymys, mutta sääntöjä ei ole noudatettu niin kuin pitäisi.

Aika tuossa on kulkenut, enkä aio ylittää tätä suositeltua seitsemää minuuttia, joten ihan nämä kaksi jäljellä olevaa kohtaa hyvin lyhyesti.

Kolmas kokonaisuus on tuloksellisuustiedot. Se oli yksi niistä asioista, jotka kiinnittivät huomiota tänne eduskuntaan tullessani viisi vuotta sitten. Talousarviossa on paljon tuottavuustavoitteita ja vaikuttavuustavoitteita, mutta se, miten niistä raportoidaan, ei ole mitenkään loogista eikä kattavaa, ja tähän myös sitten Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää huomiota.

Viimeisenä täällä on sitten luku Julkisen talouden käsittely hallituksen vuosikertomuksessa. Siinä viitataan siihen, että varsinaisen talousarviotalouden, rahastojen ja liikelaitosten kokonaisuudesta on vaikea saada käsitystä ja sitä pitäisi parantaa.

Tässä lyhyt tiivistelmä. Tarkoitus ei ollut pitää mitään esittelypuheenvuoroa, koska tämä on meille tiedoksi, mutta pidän tätä itse asiakirjaa erittäin tärkeänä. Ja kuten sanoin, toivon, että useammin käsittelemme täällä tilinpäätöksen toimintakertomuksen asioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu, edustaja Mikkonen, Krista. Olkaa hyvä.

18.49 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Itsekin ajattelen, että tätä keskustelua ei ehkä tässä kohdin kannata hirveästi pitkittää. Meillä varmasti jatkuu tuo tärkeä eutanasiaan liittyvä kansalaisaloitekeskustelu tämän jälkeen.

Mutta ehkä kuitenkin, koska mielestäni edustaja Lindén nosti erittäin tärkeitä näkökulmia myös siitä, että meidän pitäisi pystyä myös tarkastelemaan sitä, mitä me olemme tehneet, ja tavallaan ottaa aina myös opiksi tietyllä tavalla siitä, jos siellä on joitakin sellaisia virheitä, ajattelen, että on ehkä sitten noloa, jos kukaan ei kommentoi yhtään mitään tuon hyvän puheenvuoron jälkeen, ja siinä mielessä kiitos edustaja Lindénille tästä puheenvuorosta. Ja toki meillä on tässä talossa tarkastusvaliokunta, joka omalta osaltaan tekee sitä työtä ja tarkastelee sitä, että lainsäädäntö ja päätökset, mitä on tehty, myös sitten viedään loppuun asti ja toteutetaan niin kuin eduskunnan tahto on ollut.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 80/2024 vp

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

16. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 6.9.2024 klo 13.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos kaikille hyvästä keskustelusta!

Täysistunto lopetettiin klo 20.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari